

קונמרם
אאלפך
חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בוז (בז)

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור]
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בוז (בו)

עבודה

ז בלביפדיה עבודת ה'
יז אוצר האותיות

מחשבה

כז בלביפדיה מחשבה
מ אוצר האותיות
מד אוצר האותיות
נו סוגיות במחשבה

רל"א שערים

סא צירוף ב-ו / ז-ו / ז-ו

קבלה

סז בלביפדיה קבלה
עב מילון ערכים בקבלה

ארמית

עה מילון ערכים בארמית

להשלמת ערך בוז (בו) - בזיון יש לעיין בערך בז - בוז

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בוז (בז)

בלבניפדיה עבודת ה'

בו

של הנביא יחזקאל - 'יחזקאל בן בוזי', ומצינו בזה כמה דרשות בחז"ל מדוע הוא נקרא יחזקאל בן בוזי, ואחת מהדרשות, זה מה שמבואר בגמ' - "שביזה עצמו על דברי תורה".

בז - משמש בלשון הקודש מלשון של בזיון ומלשון של ביזה, בלשון של בזיון כמו שנאמר בקרא "מכבדי אכבד ובוזי יקלו" [וכן בעוד מקומות] - בזיון היפך הכבוד. וכמו"כ מצינו את השורש 'בז' בשם אביו

מהות הבזיון דתיקון - "מבזה עצמו בפני מי שגדול ממנו"

מכבד אותו.

וכמובן, מתולדת כך שהוא מכבד את זולתו, הרי שמתפשט מהכבוד של העליון לתחתון, והיינו שבשעה שהאדם מכבד את העליון ממנו, הכבוד מהעליון יורד ומתפשט לתחתון - ודבר זה מבואר בלשון חז"ל "איזהו מכובד - המכבד את הבריות", כלומר - זה לא רק כפשוטו שעצם הפעולה של כיבוד הבריות הוא מעשה שהיא כבוד עבורו במה שהוא מכבד אחרים, אלא בעומק, כשהוא מכבד את הבריות, הרי שמכח הכבוד שהוא נותן לבריות, נמשך ונשפע מהם כבוד עליו, שכיון שהוא מעמיד את הזולת למעלה ממנו, הרי שנמשך ונשפע שפע מן המכובד אל מי שמכבד אותו, וזהו העומק של דברי חז"ל "איזהו מכובד - המכבד את הבריות"

אבל ישנה לשון נוספת בחז"ל - 'בן בוזי' - שהיה מבזה עצמו לכל מי שגדול ממנו, כלומר - כהגדרה הכוללת כבוד היינו שהתחתון מכבד את העליון, אבל כאן בעומק דברי חז"ל מונחת הגדרה יותר עמוקה במושג כבוד, שעל מנת שהכבוד יהיה כבוד שלם, נצרך שהתחתון יבזה את עצמו, ואז ניכר היטב היפוכו של בזיון בזה, בכבוד שניתן לעליון, וזוהי א"כ ההגדרה שאומרים חז"ל על יחזקאל בן בוזי 'שהיה מבזה עצמו לכל מי שגדול ממנו', כלומר - היה אצל יחזקאל את הגילוי הגמור של הכבוד ע"י שהתגלה בו הניגוד המוחלט בין הכבוד לבזיון דהיינו בין הכבוד של מי שמכבדים אותו לבין הבזיון של מי שמכבד, שמי שמכבד הוא המבזה, ובעל הכבוד הוא זה שמכבדים אותו, וע"י שהמכבד מבזה, מתחדד גילוי הכבוד אצל מי שהוא

ה'זב' שבא מכח ה'בז' דתיקון בבחינת זנב

בוזי 'מבזה עצמו לכל מי שגדול ממנו', - על ידי כן זב מן הכבוד של העליון שיהא כבוד גם לתחתון, והרי שעל אף שבתחילה הוא היה 'מבזה עצמו', מתגלה ההתהפכות של אותיות בז לאותיות זב, וע"כ נמשך מן

וביתר דקות, היפוך האותיות בז זהו זב שמשמעותו - דבר שנמשך, כלומר, כשהתחתון מכבד את העליון באופן שמצדו הוא מבזה את עצמו כמו שהוגדר בדברי חז"ל שהובא לעיל על יחזקאל בן

העליון לתחתון מציאות של כבוד.

והדוגמא השורשית והבהירה, שהרי מלבד שורש הכבוד שאצל הקב"ה של "מכבדי אכבד" ולהיפך "ובזי יקלו" וכן שורש הכבוד שמתגלה בתורה ולהיפך מצד הקלקול, במי שמבזה את התורה^א. יש את היחס של הכבוד שמתגלה בעליון ותחתון שבמדרגת זכר ונקיבה בשורש היצירה.

וכדברי הגמ' הידועים שנחלקו האמוראים איך היה האופן של 'זכר ונקיבה בראש' בשורש היצירה, לחד מ"ד, זה היה באופן של 'דו פרצופים', שני פרצופים כלומר, שהזכר היה פרצוף אחד והנקבה היתה עוד פרצוף, ולחד מ"ד, הזכר היה כלל כל קומת

צורת האדם והנקיבה היתה זנב לו, וברור שכל זנב זה הגדרה של השפלות הגמורה שישנה, הזנב הוא הקצה, הדבר האחרון והשפל ביחס לכלל כל הקומה כולה, וא"כ, במה שהיא נבראה מן הזנב והוא נברא כצורת אדם, מונח כאן עומק ההגדרה של הנקיבה - שהיא מבזה את עצמה ומכבדת את בעלה.

ודבר זה מונח בשורש היצירה גופא, שבעצם יצירתה מן הזנב מונחת ההגדרה שהיא המבוזה, והיא מכבדת את בעלה.

וכמובן, במילה זנב עצמה מונח אות זב-בז בתוספת נ'.

תפיסת ה'בז' דקלקול שהולידה זיבה דקלקול

אבל כשהאדם הלך אחר עצת אשתו במה שהיא נתנה לו מעץ הדעת והוא אכל, הרי שהיא לא היתה טפילה אליו אלא להיפך הוא היה נטפל אליה בבחינת כל ההולך אחר אשתו נקרא עם הארץ כדילפינן ממנוח.

וע"י כן, תפיסת ה'בז' של עצמה נפל מהכבוד של הבעל שהיא צריכה לבזות את עצמה ולכבד אותו, וע"י כן ה'בז' שבה מתהפך למציאות של 'זב' באופן של ראיית דם דקלקול שהוא שורש הקללה שמתגלה אצלה דם נידה ודם זיבה, וכדברי הגמ' "אשה חמת מלאה דם והכל רצין אחריה" ומונח כאן בדברי הגמ' שהזיבה שמתגלה באשה היא זיבה של דבר מאוס.

וכשהאשה חטאה והחטיאה את אדם הראשון יחד עמה, היא התקללה י' קללות כמו שאומרת הגמ' כידוע בעירובין (דף ק') "עשרה קללות נתקללה חוה" ומכלל העשרה קללות יש את הקללות של הדם שהיא נתקללה בהם, דם נידה ודם בתולים כמו שאומרת שם הגמ'.

ובהגדרה כוללת ממש, דם שנוטף נקרא זב בלשון הפסוק "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים"^ב וכן בעוד מקומות.

כלומר - מעיקרא מה שהאשה נבראה מן הזנב היינו משום שהיא צריכה להיות במדרגה של 'מבזה את עצמה ומכבדת את בעלה'.

^א או את התורה עצמה או את התלמידי חכמים שזה הגדר של "מבזה תלמידי חכמים".

^ב שזה ההגדרה של 'זבה' לעומת 'נידה'.

הזנב דקלקול שמתגלה בעמלק ב"ויזנב בך כל הנחשלים"

שזוהי מדרגת ארץ זבת חלב ודבש, אלא מדרגת זנב דקלקול של מי שהופך להיות זב באופן דקלקול, כמו אצל חוה שנעשה בה מציאות של דם נידה ודם זיבה, והיא 'חמת מלאה דם' כמו שהוזכר מדברי הגמ', כלומר, שהיא הופכת להיות שפילה ופחותה, וכמו כן שורש כחו של עמלק הוא "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו" לתת מכת זנב למי ששורשו במדרגת יצירת חוה שנבראה מהזנב והוא הופך מצד הקלקול ממדרגת בז למדרגת זב כמו שנתחדד.

וזה השורש העמוק של מה שנאמר בעמלק "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו" וכמו שמביא שם רש"י על אתר מדברי חז"ל שעמלק היכה את ישראל 'מכת זנב', שכוחו של עמלק היה באלו שפלט אותם הענן החוצה, שבהם היה עמלק אוהז.

והרי שכוחו של עמלק הוא לאחוז במי שהוא במדרגת זנב, אבל לא מדרגת זנב דתיקון בבחינת מי שמבזה עצמו ומכבד את מי שמעליו כמדרגת יחזקאל בן בוזי שנתבאר, שזה מגלה אצלו את הזב דתיקון

הכח של 'חכמת המסכן בזויה' המתגלה ביצה"ט מכת היצה"ר

יצרים, היצר הרע נלחם עם האדם ואילו היצר טוב בא לסייע לאדם, אבל בהגדרה שורשית ומדוקדקת יותר, יש כאן מלחמת יצרים, מלחמה בין שני היצרים עצמם יצר טוב ולעומתו יצר הרע, ומצד כך יצר זהו מלשון צרה בבחינת 'שתי צרות הן זו לזו' שנאמר על שתי נשים שיש לאדם אחד, שהם בעצמם צרות זו לזו, וכמו"כ שתי היצרים הם צרים זה כנגד זה.

ומ"מ א"כ, בשורש החכמה מתגלה מקום הכבוד, ומכנגד עומד בחכמה כח של בזיון, ומצד כך ביצה"ט מצד עצמו מתגלה כח של כבוד, ומצד שורש היצה"ר מתגלה ביצר טוב כח של בזיון - 'וחכמת המסכן בזויה'.

ונתבונן להבין את שורש הדברים, ולפי"ז את עומק ההגדרה של הבזיון, מצינו בלשונות הפסוקים בחינה של דבר והיפוכו ביחס לחכמה, מחד מבואר בקרא "כבוד חכמים ינחלו" שיש כאן יחס של כבוד לחכמה, ומאידך חל בחכמה מציאות של בזיון כמו שנאמר בקרא "וחכמת המסכן בזויה" שהגמ' הרי דורשת על זה שהמסכן שחכמתו בזויה זהו היצר הטוב שאנשים אינם נוטים אחריו ומבזים אותו.

וכנגד יצר הטוב עומד היצר הרע שבא מכת הרע, וברור ופשוט הדבר - שורש הדבר שנאמר על היצר טוב "חכמת המסכן בזויה" שמבזים אותו היינו מכת היצר הרע שהוא גורם את הבזיון ליצר הטוב.

כלומר - בהגדרה הכוללת יש באדם שני

^ג שזה שפע הנמשך מן המקור, שמריבוי השפע נעשה הזיבה של הדבר.
^ד וכן בעוד מקראות.

כח ה'ויבז' של עשו היפך ה'כבוד חכמים ינחלו' של יעקב

ומכח כך מתגלה "וחכמת המסכן בזויה", כלומר, עשיו הוא שורש כח השטות ושטות היא דבר שאין לו קיום ולעומת כך, חכמה היא שורש הקיום כמו שנאמר בקרא - "כולם בחכמת עשית" והיינו שבכל דבר, הקיום שלו הוא מכח חכמה ובשורש - כלל קיום הבריאה הוא בחכמה בבחינת "בחכמה יבנה בית" שכך הקב"ה בונה את עולמו, ומכאן ואילך תחילתו בניינו וקיומו של כל דבר הוא החכמה.

ולעומת כך כח השטות, הוא עוקר את הדבר שהוא לא יחזיק קיים, והדבר מתגלה בעשיו כמו שאומרים חז"ל "עשיו הוא שוא" שבראתי בעולמי" כלומר, הוא דבר שאינו קיים וזה כחו של עשיו, וביאור הדבר - כיון שעשיו מבזה את הקיום לכן הוא נמצא בתפיסת שוא שהופכת את הקיום לשוא. וכמו כן בבכורה, הרי הבכורה היא דבר קיים, אלא שכשהוא מבזה אותה, בזה הוא הופך אותה לשוא. - זה הגדר של "שוא שבראתי בעולמי".

וא"כ, עומק כח הבזיון מתגלה בחלקו של עשיו במה שהוא בא להפקיע את ה"כבוד חכמים ינחלו" ולגלות בחכמה את ה"חכמת המסכן בזויה".

וכח זה של בזיון שנמצא אצל היצה"ר מתגלה בשורש אצל שרו של עשיו כמו שאומרים חז"ל להדיא, וזה מה שמתגלה במדרגת עשיו עצמו שנאמר בו "ויבז עשיו את הבכורה".

כלומר - יעקב הוא במדרגת "כבוד חכמים ינחלו", יעקב הוא "איש תם יושב אוהלים" ומכח שהוא יושב באהלה של תורה, מתגלה אצלו המדרגה של 'כבוד חכמים ינחלו', ולעומת יעקב אבינו, עומד הפכו שהוא עשיו שאצלו מתגלה הכח של "ויבז עשיו את הבכורה" ולכן הוא מוכר אותה ליעקב, והיינו שכיון שמצדו, הבכורה היא דבר בזוי, לכן הוא מוכר אותה ליעקב.

ומה שעשיו מוכר ליעקב את הבכורה אין זה רק משום שהוא ביזה את הבכורה כשהיא היתה אצלו ולכן הוא מוכן למכור אותה ליעקב, אלא היה לו כאן מטרה למכור ליעקב דבר בזוי, ולכן דייקא, קודם הוא ביזה את הבכורה ולאחר מכן הוא מוכר אותה, וכמובן, כפשוטו - אם הוא לא היה מבזה, א"כ הוא עצמו חפץ בבכורה והוא לא היה מוכרה, ורק מכח שהוא מבזה יש לו רצון למכור, אבל מונח כאן בעומק ההגדרה שעשיו בא למכור כאן ליעקב את כח הבזיון עצמו, - הוא לא מוכר לו רק את הבכורה, אלא מכח ה'ויבז עשו את הבכורה' מלבד מה שהוא מוכר לו בכורה מבזה כפשוטו, בדקות הוא בא למכור לו את עצם כח הבזיון ולהחיל אותו אצל יעקב.

^ה ומצד כך היפך מהטבע הרגיל ש"טוב טוב יאמר המוכר ורע רע יאמר הלוקח", כאן הלוקח שהוא יעקב אמר 'טוב טוב' והמוכר שהוא עשיו אומר 'רע רע' במה שהוא מבזה את הבכורה.

^י וכמו שמתרגם התרגום על 'בראשית ברא אלקים', 'בראשית' - 'בחכמתא', וכן על האדם שהוא שורש הבריאה נאמר "אשר יצר את האדם בחכמה".

^י על משקל 'שבועת שוא'.

כח ה'בז' דתיקון המתגלה אצל יעקב במה שהוא נושא את בלהה וזלפה

של העליון לתחתון כמו שנתבאר בראשית הדברים, וזה א"כ, עומק המדרגה המתוקנת שמתגלה בשפחות.

ולעומת כך מצד הקלוקל נאמר "היו מבזים את בני השפחות" שזה האופן שה'בז' נופל ממדרגת תיקון למדרגה של קלוקל כמו שחודד.

ומ"מ א"כ, במה שיעקב אבינו מצד עצמו נושא את הד' נשים הללו, רחל ולאה, בלהה וזלפה, מונח כאן שתי מדרגות, אל רחל ולאה הוא נושא מדין מדרגת ב' פרצופין שהיתה בשורש יצירת אדם הראשון וחווה, ואת בלהה וזלפה הוא נושא מדין מדרגת פרצוף וזנב^ח, מצד הבחינה שהאשה - חווה נבראה מהזנב, ודייקא הדבר מתגלה אצל יעקב אבינו שהרי כמו שאומרת הגמ', שדמות שופריה דיעקב אבינו היה מעין דמות שופריה של אדם הראשון, ולכן בעומק, כמו שאצל אדם הראשון היו לו שתי תפיסות במה שהוא נושא את חווה, תפיסת פרצוף ותפיסת זנב, כמו"כ אצל יעקב אבינו, תפיסת הנישואין מדין דו פרצופין מתגלה אצל לאה ורחל, ומכח תפיסת ה'זנב לאריות' שמכח מדרגת 'זנב היתה' שנאמר על חווה, יעקב אבינו נושא את בלהה וזלפה.

וזה א"כ השורש שיעקב אבינו כולל בתוכו את שתי התפיסות שעי"כ מתגלה אצלו הצורה השלימה.

ונתבונן להבין ברור, הרי יעקב אבינו נושא ד' נשים, בתחילה הוא נושא את שתי האמהות רחל ולאה, ולאחמ"כ הוא נושא את השפחות - בלהה וזלפה שהפכו להיות ג"כ נשי יעקב אבינו, ואמנם אין להם גדר של אמהות ביחס לכנסת ישראל, שאין קוראים אמהות אלא לארבע - שרה, רבקה, רחל ולאה, אבל הם אמהות ביחס לשבטים.

כלומר, נשותיו העיקריות של יעקב אבינו הם לאה ורחל, ונשותיו הנוספות הן בלהה וזלפה, ולעניינא דידן - בז זהו ר"ת בלהה - זלפה, וזהו השורש למה שהיו האחים מבזים את בני השפחות^ה, שכיון ששורשם של השפחות הוא הר"ת בז, בלהה וזלפה, לכן השבטים היו מבזים אותם, כי באמת יש אצלם מדרגה מסויימת של בזיון.

אלא שמהצד דתיקון הגילוי של זה היה צריך להיות במה שהשפחות ובניהם הם במדרגה של "הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים" וזהו תיקונם של השפחות שעל אף שהם נמצאים במדרגה האחרונה יותר לאחר האמהות שהם בהתחלה, אבל זה מדין 'הוי זנב לאריות' שמכח שהזנב טפל לדבר העליון, לאריות הרי זה בבחינת 'בן מלך כמלך' וכן ע"ז הדרך, שעי"כ השפחות נדבקות למדרגה העליונה של האמהות, כלומר - במה שהשפחות מבזים את עצמם שזהו הבז, בלהה - זלפה וע"י כן הם מכבדים את העליון, עי"ז, זב הכבוד

^ח שעי"ז נאמר "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם".

^ה שהרי כמו שמבואר להדיא בדברי רבותינו, שתי השיטות שהובאו לעיל אם היצירה של האשה היתה באופן של דו פרצופין או באופן של פרצוף וזנב, אליבא דאמת הינם גילוי של שתי מדרגות שקיימים ביצירת האשה.

העומק של "מבזין את בני השפחות"

מדין "זנב היתה", שאז מתגלה בהם מדרגת הבזיון דתיקון בבחינת "מבזה עצמו ומכבד מי שגדול ממנו" שנאמר ביחזקאל, ועי"כ נמשך הכבוד מן העליון לתחתון, מרחל ולאה לבלהה וזלפה, וכשהיו מבזים את בני השפחות, הרי שזה בזיון לעצמו שהופך להיות זב דקלקול בבחינת "אשה כי יזוב זוב דמה".

אבל התפיסה הזו של בלהה וזלפה נופלת מכח 'היו מבזין את בני השפחות', שע"י כן לא מתגלה בבלהה וזלפה ה'בז' דתיקון בבחינת 'זנב לאריות' אלא זה נופל למדרגה של זב בבחינת 'אשה כי יזוב זוב דמה' מכח העשרה קללות שנתקללה חוה שזה מדרגת הבז מצד הקלקול.

ועולה א"כ, שמצד הצורה השלימה של נשותיו של יעקב אבינו, בלהה וזלפה הם

כח הזיבה דקלקול המתגלה אצל יוסף

הוא 'שטנו של עשיו' כמו שאומרים חז"ל על הפסוק "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף" שאז רצה יעקב לחזור לארץ ישראל, ועי"כ נאמר בקרא "ויהי בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש".

וכיון שיוסף עומד מול עשיו, לכן כשעשיו מנסה לגלות בבכורה את כח הבזיון ולהחיל אותו אצל יעקב, בדקות הבזיון חל אצל יוסף שעומד כנגד עשיו, ויתר על כן שהרי הבכורה שנמצאת אצל יעקב הולכת להיות אצל יוסף שהוא עתיד לקבל את הבכורה מיעקב כמו שנאמר בקרא "בכור שורו הדר לו", ולכן חל אצל יוסף הדקות של אותו בזיון, ומכח כך, מתגלה אצלו 'בז' שהופך להיות 'זב' מהצד התחתון, ולכן כשמוכרים את יוסף טובלים את כותנתו בדם ומביאים אותה ליעקב, ובזה ה'בז' הופך להיות זב דקלקול שמתגלה בדם.

והאופן השני שמתגלה זב דקלקול אצל יוסף זהו בנסיון של יוסף באשת פוטיפר שאז מתגלה אצלו "ויפוזו זרועי ידיו" (בראשית מ"ט כ"ד) כמו שדורשים חז"ל "יפוזו מבין זרועי ידיו" שיצא זרע מבין אצבעות ידיו, וזהו הגדר של זוב - קרי אצל איש

ועי"כ נאמר "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם" כמו שאומרים חז"ל שהיה אומר לאביו שהשבטים מבזים את בני השפחות - ודבר זה היה פגם דק במדרגתו של יוסף, ועי"כ חל אצל עצמו הכח של זוב דם דקלקול.

והדבר מתגלה אצלו בשתי פנים - ראשית, הרי כאשר השבטים מוכרים את יוסף, הם שחטו שעיר עיזים וטבלו את כותנתו בדם והביאו אותה ליעקב ואמרו לו "הכר נא הכתונת בנך היא אם לא", כלומר, ברור הדבר - מה שהם טבלו את זה בשעיר עיזים שהדם שלו דומה לדמו של אדם [כמו שמבואר שם ברש"י על אתר], זה משורש עשיו הרשע שנקרא 'איש שעיר' כמו שאומרים חז"ל שבגדיו שנקראים בלשון הפסוק "בגדי עשו החמודות" היו עשויים משעיר עיזים.

והרי שבעומק, מגלים אצל יוסף את כח הבזיון שקיים אצל עשיו, שעשיו רוצה להחיל את אותו כח אצל יעקב אבינו במכירת הבכורה ע"י ה"ויבז עשיו את הבכורה" כמו שנתבאר, - והכח הזה של הבזיון חל בדקות אצל יוסף מכח שיוסף

כלומר, שאז הוא היה מוציא שז"ל, וזה א"כ העומק של זוב שמתגלה אצל זכר.

ומצד כך, אצל יוסף מתגלה הן הזוב של דם ששורשו בנקיבה - "אשה כי יזוב זוב דמה", והן הזוב שאצל הזכר שבראיית טיפה של קרי.

וזה א"כ, עומק הקלקול שמתגלה אצל יוסף מכח מדרגת הבזיון שנהפך לזיבה דקלקול כמו שנתבאר סדר הדברים.

שמקביל לזוב של דם אצל אשה.

כלומר - שורש הזיבות המתגלה מכח חטא עץ הדעת, לא מתגלה רק אצל חוה במה שהיא נתקללה בעשרה קללות שאחת מהם זה גדר זיבות של דם שהיא נפלה למדרגה של זיבה, אלא זה מתגלה גם אצל הזכר - אצל אדם הראשון שהוא נופל למדרגת זיבה, וזה כדברי הגמ' הידועים בעירובין דף י"ג שאדם הראשון פירש מאשתו ק"ל שנה לאחר החטא של האכילה מעץ הדעת, ואז הוא היה מוליד שדין ורוחין רעין,

תיקון הזיבה - ביזה המתגלה בקריעת ים סוף

זה אופן אחד של תיקון שהיה בתוך הנס של קריעת ים סוף שהיה מכח "ראה ארונו של יוסף" והיינו שזה תיקון למדרגת הזב דקלקול שהתגלה אצל יוסף.

ואופן נוסף של תיקון מתגלה ביציאתם מן הים זה במה שהיה להם את ביזת הים, וכמו שהוזכר בראשית הדברים ששורש בז משמש גם מלשון ביזה מלבד מה שהוא משמש בלשון בזיון, כלומר - ביזת הים באה לתקן את כל כח הבזיון דקלקול שהופך להיות זב דקלקול, שבביזת הים חוזרים ואוספים את כל הזיבות הללו.

וכשבני ישראל יוצאים ממצרים ונעשה להם הנס של קריעת ים סוף - כדברי חז"ל כידוע מאד על הפסוק "הים ראה ויננס - מה ראה וינס, ראה ארונו של יוסף" שמכח כך נקרע הים. וכמו כן אומרים חז"ל שכלל ישראל עברו את הים שאז היו שם י"ב שבילים, שביל לכל שבט, היה שם עוד נס שבמקום שהאשה תניק את בנה, נעשה להם נס שמכח הים עצמו העוללים - יונקי השדים היו יונקים, והיינו שבים מתגלה שנתקן הבזיון ונתקנת הזיבה ולכן חוזרת מדרגת זב דתיקון מעין מה שאח"כ מתגלה בשלימות בכניסתן לארץ ישראל שהיא 'ארץ זבת חלב ודבש'*

שתי הבחינות ב'זב' שמקבילות לשתי המשמעויות של 'עזב'

משמשת באופן שנאמר אצל יוסף עצמו "ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה (בראשית ל"ט, י"ב) שמשמעותו" שהוא השאיר את הבגד אצלה, אבל מאידך עזב בלשון הקודש משמש גם במשמעות של

ומצד כך, זב משמש מאותו מלשון של עזב, כלומר - כפשוטו דבר שהוא זב ולא מחזירים אותו, הרי זה מוגדר שעוזבים אותו, אבל בעומק, הרי בלשון התורה, המילה עזב משמשת בב' אופנים, היא

* ככל סדרי גדרי דין הזב באיזה אופן הוא נעשה זב [שהרי בראיה של פעם אחת אינו נחשב זב על פי דין].

** וכמו שיתבאר לקמן.

בשלימות היציאה שהיא במדרגת קריעת ים סוף, שאוספים את כל הזיבות האלה, משורש הזיבות שהיו אצל אדם הראשון וכן בכל שאר ענפי הקלקול שהתגלו אח"כ ב"ויפוזו מבין זרועי ידיו" דיוסף, שבביזת הים חוזרים ואוספים את כל חלקי הזיבות הללו. - זה עומק כח התיקון של ביזת הים. אבל כמו שנתבאר, התיקון הזה לא היה בשלימות, ולכן אף לאחר הכח של ביזת הים שהיה בקריעת ים סוף, מתגלה "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" שנאמר שם "ויזנב בכך כל הנחלשים אחריו - מכת זנב".

כלומר, דייקא לאחר ביזת הים, מתגלה אצל אלו שאספו את ביזת הים שלא לשם שמים, שע"כ לא נתקן אצלם כח הזיבה שלהם, שהזיבה שבבחינת "ויעזוב בגדו אצלה" לא נהפכה לזיבה בבחינת "עזוב תעזוב עמו", ולכן מתגלה אצלם לאחר מכן כח מדרגת הקלקול של "ויזנב בכך כל הנחלשים אחריו" של עמלק, דייקא הנחשלים שזה קאי על אלו שפלטם הענן.

עזרה כמו שנאמר בקרא "עזוב תעזוב עמו", והיינו שבשורש עזב^י שבלשון הקודש, מונח דבר והיפוכו, מחד זה לשון של היפרדות מהדבר, ומאידך "עזוב תעזוב עמו" זה דייקא התחברות והתקשרות עם הדבר.

ולפי"ז, גם בשורש זב ישנו זב בבחינת זב ופורש כדוגמת "ויעזוב בגדו אצלה" - ודייקא שם מתגלה "ויפוזו זרועי ידיו" שהיה שם זיבה דקלקול שמצד כך "ויפוזו" זהו מלשון פיזור - אבל כשמתגלה הצד ההפוך של "עזוב תעזוב עמו", כשבאים לעזוב עם האדם היינו שבאים לאסוף ולתקן את כל הזיבות כולם שנפלו לתתא ונתפזרו, שהם חוזרים ונתקנים מכת ה"עזוב תעזוב עמו".

וזה מה שמתגלה אצל יוסף שמכחו נקרע הים וכלל ישראל זוכים לביזת הים, כלומר - הרי הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" וכמו שאומרים חז"ל להדיא ששורש הירידה היתה להדיא בשביל לתקן את הק"ל שנה שאדם הראשון נעשה זב ע"י הטיפות שיצאו ממנו, וביציאת מצרים מתגלה

תחילת תיקון הזיבה המתגלה בקריעת ים סוף ושלימות התיקון המתגלה בכניסה לארץ 'זבת' חלב ודבש

התיקון ע"י 'ארץ זבת חלב ודבש'^י. ובפרטות, הראשי תיבות של חלב ודבש זה חד, כלומר - הכח של חלב ודבש שמתגלה דווקא באופן של "דבש וחלב תחת לשונך" דהיינו שהוא נמצא בפנים, בפנימיות, הוא חד, מתגלה בו שורש האחד.

הרי שורש כל הזיבות הם ע"י פיזור כלשון

ובעומק א"כ, יש מדרגת זיבה שמתגלה ביציאתם ממצרים ויש מדרגת זיבה שמתגלה בכניסתם לארץ ישראל, ובמדרגת הזיבה של היציאה ממצרים נשאר חלקים מהזיבה שנפלו למטה והפכו להיות בזויות, אבל הכניסה לארץ ישראל צריכה להשלים את כל קומת הקלקול שתהפך למדרגת

^י כמו שמתגלה בהרבה שורשים בלשון הקודש.

^י ובכללות, פעמים נאמר בקרא חלב ודבש ופעמים נאמר דבש וחלב כמו שנאמר בקרא "דבש וחלב תחת לשונך".

לתינוקות בתוך הים עצמו והן על ידי ביזת הים שהיה לאחר מכן, כמו שנתבאר.

והרי שבקריעת ים סוף התחילה ההארה של התיקון מעין ה'זבת חלב ודבש' שהיה בארץ ישראל.

ובשורש הדברים - עצם מה שהם עוברים את הים זה שורש למה שהם עתידים לאחר מכן לעבור את הירדן בכניסתם לארץ ישראל, שמכח כך הם נקראים "עברים - עוברי ימים" משום שהם עברו ב' ימים כמו שאומרים חז"ל, בתחילה את ים סוף ולאחר מכן את הירדן ושורשם הוא חד.

ולכן השורש של הכניסה לארץ ישראל שהיא ארץ זבת חלב ודבש גנוז גם הוא בקריעת ים סוף שהתגלה שם הזיבה כמו שנתבאר.

אבל בארץ ישראל התגלתה עומק ההארה השלימה ע"י האחדות של החלב ודבש שהם ר"ת חד כמו שהוזכר, - וזה עומק שלימות התיקון של כל הזיכות כולם.

הפסוק 'ויפוזו' שהוזכר שהוא מלשון פיזור, אבל כשמתגלה זיבה מצד מהלכי התיקון שהוא זיבה מהפנימיות, זהו זיבה דתיקון באופן שכל מה שזב מהדבר, תמיד נשאר מקושר למקורו והוא איננו הופך למציאות של נפרד בבחינת 'ויפוזו מבין זרועי ידיו' שמתגלה בו פירוד.

ועל הזיבה דתיקון המתגלה בארץ זבת חלב ודבש - ארץ ישראל, נאמר "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו" וכפשוטו, מה שבזים לו היינו בזיון כפשוטו שלנוכח האהבה, כל הון ביתו איננו שווה לה, אבל בעומק, הכח של התיקון הוא בבחינת הבזיון שהוזכר אצל יחזקאל בן בוזי שהיה מבזה עצמו אצל מי שגדול ממנו.

ומצד כך, מה שנאמר בקריעת ים סוף "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי" דייקא נאמר כאן 'בן בוזי' כי בקריעת ים סוף התגלה התיקון של הבזיון הן ע"י הזיבה של החלב ודבש שהיה

שלימות תיקון הזב שבגימטריא ט - בגילוי שורש הט' ב'אחד'

שהשורש של המאמרות הוא מאמר אחד, וממנו התפשטו עוד ט' מאמרות, ולפי"ז הזב שעולה ט' אלו הם הט' מאמרות שזבים מן המאמר האחד ועי"כ הם נעשים ביחד עשרה מאמרות, כלומר, שורש הזיבה בשורש השורשים זהו ע"י ה'במאמר אחד יכול להיבראות' שכאשר הוא משתלשל לתתא נעשה בו זיבה והוא הופך להיות ממאמר אחד לעשרה מאמרות.

ובעומק, המילה זב מורכבת מהאותיות ז' וב' שהם בגימטריא ט', ובכללות ממש, הרי המשנה באבות אומרת - "בעשרה מאמרות נברא העולם, והלא במאמר אחד יכול להיבראות, אלא כדי ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בעשרות מאמרות", כלומר, מה שמונח כאן במה ש'במאמר אחד יכול להיבראות' היינו

שורש הזיבה ב'חד' - בהלב ודבש שגנוז בפנימיות הפה

זה כמפורש בקרא, במדרגת מתן תורה שמתגלים עשרת הדיברות כל עשרת

ואמנם, לעומת העשרה מאמרות שהיו במעשה בראשית שהם מתגלים בזה אחר

בחלב ודבש שהם ר"ת חד, זה מה שמתגלה כשזה עדיין נמצא גנוז בתוך מציאות הפה.

ובלשון כללית מאד, כאשר האדם חושב את הדברים, הרי שהוא יכול לחושבם בבת אחת, אבל כאשר הוא מוציא אותם בדיבור, זה בהכרח צריך להיות בזה אחר זה, ולפי"ז, ה'אחת דיבר אלקים' זה במדרגת המחשבה בבחינת 'כולם בחכמה עשית' ובבחינת 'כולם נסקרים בסקירה אחת' ששם הכל מופיע בבת אחת.

אבל כשזה יוצא לפה, הרי שזה חייב לצאת בזה אחר זה כמו שאומרים חז"ל "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע", וא"כ, כשזה יוצא למדרגת הפה זה יוצא בזה אחר זה.

זה מדרגת ה'זב' דתיקון ששורשו בעשרת הדיברות והוא מתגלה גם בעשרה המאמרות, וכן זה מתגלה בארץ ישראל במדרגת 'ארץ זבת חלב ודבש'.

הדיברות היו כבר גנוזים בדיבור אחד של ה'אחת דיבר אלקים', אלא שלאחר מכן התגלו בפועל עשרת הדיברות שהיו גנוזים בדיבור האחד.

והרי שב'אחת דיבר אלקים' התגלה השורש שכל העשרה דיברות הם אחד, והט' דיברות הנוספים הינם במדרגה של זיבה דתיקון מעין המדרגה של 'ארץ זבת חלב ודבש', ומצד כך גם ב'זבת חלב ודבש' יש את ה'זב' שבגימטריא ט' ויש את החד שזה החלב ודבש שנמצאים 'תחת לשונך', כלומר - יש את החד, את ה'אחד' שגנוז בתוך הפה, וממנה זב החוצה כח הט'.

ובלשון ברורה יותר, כאשר הדיבור יוצא לחוץ, הוא מתפרט לעשרה דיברות, אבל כאשר הדיבור הוא עדיין בבחינת 'תחת לשונך' שכביכול זה היה עדיין בתוך פיו של הקב"ה לפני שהתגלה 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה' באופן של 'תחת לשונך', שם כל הדיברות היו עשרה שכלולים ב'חד',

הגילוי השלם שכל הבריאה היא זיבה מהזיו העליון - אורו ית"ש שאין לו סוף

והרי שבעומק כל הבריאה כולה איננה אלא זיבה ששורשה הוא הזיו שבא מהארת האור אין סוף, וזוהי מדרגת הבריאה מצד פנימיות התפיסה הכוללת - שהיא אינה אלא זיבה וזיו מעומק אורו יתברך שמו, אור שאין לו סוף.

וא"כ, שלימות מדרגת הזיבה היא שכל הבריאה כולה היא בבחינת זיבה מה'אחד' העליון, ודייקא זב זה מלשון זיו וכידוע שו' וב' ששניהם אותיות השפתיים (אותיות בומ"פ), מתחלפות זו בזו.

ומצד כך, כל הבריאה כולה היא הארה מאמיתתו הנעלמה, מהאור אין סוף שנמשך לתוך הבריאה באופן של זיו, שזיו זוהי הארה מועטת.

ב-1 בוז בלביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 36094820

^{יד} ובדקות, אף שהגילוי השלם של הדבר היה בדיברות, אבל זה התגלה גם כן במאמרות, שהרי המאמר הראשון הוא 'בראשית' וכלשון הגמ' "בראשית נמי מאמר הוא" ובו כלולים כל העשרה מאמרות - והרי כדברי התרגום 'בראשית' - 'בחכמתא' שמתגלה בה הבחינה של "ראשית חכמה" דתיקון שכלול בה הכל [היפך ה'ויבז עשיו את הבכורה' שהוא מבזה את כח ה'ראשית' שבבכורה].

אוצר האותיות

בויון

ששורש המעשה נובע ממידתו של אהרן הכהן, "אוהב שלום ורודף שלום" (אבות א יב) ולא מיתרו שפיטם עגלים לע"ז, "לכן הנני נותן לו את בריתי שלום".

נתבונן מהו אותו ענין של "היו מבזים אותו", מהו הבזיון, מהו מהות הבזיון.

בלשון הקודש יש מילים נרדפות לבזיון; בושע, כלימה, חרפה ועוד. כל אלו לשונות קרובים אהדדי, אבל יש להבין מה הוא המהות של הדברים, ולפי זה [מהו] כל אחד ואחד מהלשונות הללו בכוח הבזיון בנפשו של האדם.

נאמר בפרשת פנחס: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל", ואומר רש"י מדברי הגמ' בסנהדרין (פב:), שהיו מבזים אותו: "ראו בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, לכך ייחסו הכתוב פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן". אלעזר נשא את בתו של יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה, ולפיכך יש לפנחס שני צדדים: יש לו צד של אבי אביו אהרן הכהן, ויש לו צד של אבי אמו שהוא יתרו, ואלו שביזו אותו יחסו את המעשה לצד של אבי אמו יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה, ולכן ייחסו הכתוב לאהרן הכהן בן אלעזר בן אהרן הכהן, והיינו

מהות הלשון 'בושה'

הוא רחוק משורש הווית עצמו, זוהי בושה [שהיא] אותיות שובה; על הבושה צריך לחול מציאות של שובה, כלומר: הבושה משיבה את האדם אליו ית"ש. כל החוטא ומתבייש בו - שאומרים חז"ל - מוחלים לו על העוון (ברכות יב:). הבושה משיבה אותו לחלקו שלו. ככל שהאדם מקושר לשורשו, מקושר להוויתו, פועל לפי מה ששייך לחלק שלו, והוא פועל בשורש כוחותיו - אין מציאות של בושה.

תיקון בושה פנימית, בושה אמיתית, עניינה הוא שהאדם מכיר ויודע מה הם חלקיו שלו; הוא מקושר לחלק שלו והוא פועל את חלקו שלו, אזי אין לו בושה. אבל בושה אמיתית היא כאשר הוא מכיר את חלקו שלו, והוא מכיר שהוא אינו מקושר

כאשר האדם יש בו כוח, והכוח אינו יוצא למציאות של פועל, או יתר על כן - הכוח הזה יוצא באופן אחר שאינו ראוי לאותו אדם, זהו צורת אדם שאיננה שלימה. כאשר האדם פועל בצורה שלימה של החיים, הקב"ה נטע באדם כוחות והוא מוציא אותם מן הכוח לפועל, זה סדר עבודתו של האדם. אולם כאשר האדם מתרחק ממקורו, משורשו וממקום הוויתו, אז הוא אינו דבק בכוחות דיליה, אלא הוא חי בעולם של חוץ. זה המושג שנקרא בושה, מה עניינה של בושה? בושה עניינה כאשר האדם אינו מקורב ומקושר לכוחו ולשורשו אלא הוא נתרחק מחלקו שלו; הוא פועל מה שהוא פועל, הוא עושה את מה שהוא עושה, אבל הוא לא עושה את מה ששייך לחלקו שלו כי

לחלקו שלו אלא הוא פועל באופן של חוץ, זה התפיסה שנקראת בושה.

מהות הלשון 'כלימה'

כמו כולם, זה האופן שנקראת כלימה.

"אוי לה לאותו בושה אוי לה לאותו כלימה" (בבא בתרא עה.). עניינה של כלימה הוא כאשר האדם מאבד את שורשו, מאבד את חלקו ואינו מכיר את החלק השייך לו בשורשו - אז הוא יוצא לחוץ, ולהיכן הוא יוצא? הוא יוצא למקום של רשות הרבים, הוא יוצא מרשות היחיד ומחלקו שלו, למקום של רשות הרבים, שם יש רבים, שם יש כלל, ושם הנפש שלו מתחברת לכלל, אבל לא מהצד העליון של הכלל אלא מהצד התחתון שבו, ואזי האדם מתנהג כמו שכולם מתנהגים. הכלימה עניינה שזה סוג של בושה, שהגדרתה היא שהוא התרחק מחלקו שלו, וההנהגה שלו היא כהנהגת האחרים. מי שהנהגתו היא כמו הנהגת האחרים - כל מציאותו היא מציאות של כלימה, היא לא מציאות שיש לו הויה פרטית; הוא חי כמו כולם. זה הכלימה העמוקה בנפשו של האדם.

לפי זה נבאר מהי כלימה. כלימה בחיצוניות שלה - מדגשים - היא נקראת מלשון 'כולם'; כאשר האדם יוצא מחלקו שלו, הוא יוצא מהחלק הפרטי שהקב"ה נתן לו, והוא פועל לפי חלקם של הכלל ולא לפי החלק הפרטי שבו. בשורש העליון כמובן [ש]"כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'" (במדבר טז ג), יש מציאות של כלל ישראל שכולם מצורפים אהדדי, אבל בתוך אותו מציאות של כלל יש יחיד; כל יחיד ויחיד הוא פרט מתוך מציאות הכלל ויש לו את "חובת האדם בעולמו", העולם הפרטי שלו. כאשר האדם אינו מחובר לשורשו והוא אינו מחובר לחלקו הפרטי שלו כמו שהוזכר, זה ההבחנה של בושה, [ו]אז להיכן אם כן הוא מתרחק ולהיכן הוא מתפשט? איפה כן מקומו? הוא חי בעולם של חוץ, וכשהוא חי בעולם של חוץ אז התפיסה שלו היא תפיסה ששייכת למה ששייך לעוד בני אדם; הוא מתנהג כמו שאחרים מתנהגים,

מהות הלשון 'חרפה'

לעיניים - העיניים רואים חיצוניות, אבל יש לכל נברא בכלל ולאדם בפרט עולם פנימי, עומק תוך עומק פנימי לפנים מעומק, עומק עמוק מי ימצאנו, בתוך קומתו של האדם.

כאשר האדם חי והוא יוצא מהשורש דיליה, מהמעמקים דיליה, והוא יוצא לחוץ, יש שתי פנים היכן הוא יוצא לחוץ: בפנים החיצוניות הגמורות זה מה שהוזכר לעיל, זה נקרא כלימה, הוא יוצא למקום של כולם, הוא לגמרי נתרק מהמקום

חרפה היא לשון נוספת של בושה בלשון הקודש, "כי חרפה היא לנו" (בראשית לד יד), אותו שורש מתחלף בלשון הקודש של "חפרה הלבנה ובושה החמה" (ישעיה כד כג) שזה גם לשון של בושה. מה עניינה של אותו בושה? כל אדם יש לו חיצוניות ויש לו מציאות של פנימיות, בחיצוניות רואים משהו אחד, בפנימיות רואים משהו אחר. לא מה שנראה על פני השטח זה מה שנראה בעומקם של דברים, "כי האדם יראה לעיניים וה' יראה ללבב", מה שנראה

אין לו את ה"דעותיהם שונים", אין לו את הפרט דיליה, אין לו את היחיד בעולמו דיליה. זהו כלימה, הוא חי כמו כולם. ויש מה שהאדם אינו מתרחק לגמרי מחלקו דיליה אבל הוא אינו חי את הפנים, הוא אינו חי את המעמקים דיליה, אלא הוא חי את השטח, הוא חי את החיצוניות, זה היא המדרגה הנקראת חרפה, "חפרה הלבנה"; אין מציאות של חפירה לעומק, הבושה כאן חלה על מה שהוא חי בחיצוניות ולא חי במציאות של פנים ובמציאות של מעמקים. זה העומק של ג' הלשונות שהוזכרו השתא.

עתה נבאר מהו הוא לשון של בזיון. בזיון הוא מלשון "מבזבז אוצרות אביו" (בראשית רבה פג ג), וכן על זה הדרך, לשון של בזבז. מה ענינה של בזבז? דוגמא בעלמא היא של אוצר, "מבזבז אוצרות", יש לאדם ממון והאדם יכול לפעול עם הממון בדבר הנושא פרי, והוא יכול להשתמש עם אותו ממון לדבר שיש בו הוצאה ואין בו מציאות של הכנסה. מה ההגדרה של בזבז? ענינו שההוצאה גדילה על ההכנסה (הן הכנסה ממונית, והן כל הכנסה אחרת), זה ההגדרה הכללית שנקראת בזבז; עד כמה שהוא מוציא מעות, אבל המעות האלה ניתנו להוצאה באופן של מקח וממכר, וההכנסה היא למעלה מההוצאה - אין לזה גדר של בזבז. ודאי שבדקות אם אפשר להרויח יותר והוא עשה מעשה של הוצאה שמרויחים פחות, אפילו שהוא יתר על ההוצאה - גם זה נקרא בזבז בערכין, אבל יסוד ההגדרה המהותית של ענינו של בזבז ענינה הוא: שהאדם מוציא דבר וההוצאה גדולה על מציאות ההכנסה, זה נקרא בזבז, ק"ו אם זה רק הוצאה בלא הכנסה כלל. זה מעמקי מציאות הבזבז, על זה חל המושג שנקרא בזיון.

שלו, מהמקום הפרטי שלו, והוא חי את תפיסת הכלל באופן דקלקול - דרשות הרבים - כמו שהוזכר.

אבל יש אופן שהאדם יוצא מהמעמקים דיליה, מהשורש דיליה, מחלקו דיליה, אבל הוא לא יוצא משם לגמרי, אלא הוא יוצא מהפנים דיליה למקום החיצוניות דיליה; הוא לא מעמיק בתוך עצמו להכיר את שורשי כוחותיו, את חובתו בעולמו, "מה חובת האדם בעולמו עולמו" דיליה, אלא באופן של מבט של חוץ. "כי האדם יראה לעיניים" (שמואל א טז ז), זה מה שהוא רואה, אדם יראה לעיניים נאמר על מה שאדם רואה את [ה]אחר, אבל אי לו למי שרואה את עצמו במדרגת "יראה לעיניים". מדרגת עצמו - הרי האדם צריך לחפש, "ילפינן נר מנר וחיפוש מחיפוש", הוא צריך לחפש בחורין ובסדקים, עומק לפנים מעומק. מי שחי את החיצוניות דיליה ואינו חי את הפנימיות דיליה, זה נקרא בעומק המדרגה שנקראת חרפה היא לנו, או חפרה הלבנה. חרפה וחפרה הוא מלשון "נחפרת לאיש", לשון של חרפה ענינו חפרה; מי שאין לו את מציאות הפנים, את מציאות העומק כמו דבר שחופרים לעומק, אלא הוא חי את מציאות החיצוניות שבדבר - היא הנקראת חרפה, היא נקראת "וחפרה הלבנה", לשון של בושה.

אם כן נסכם בקצרה את המתבאר עד עכשיו: יש מדרגה שענינה בושה, מי שמרוחק משורשו ומרוחק מהווית עצמו, מחלקו דיליה, והתיקון לזה הוא תשובה. מי שמתבייש מוחלים לו על עוונותיו. כשהוא נתרחק מחלקו דיליה - שתי פנים להיכן האדם מתרחק מחלקו דיליה: יש פנים שהאדם מתרחק מחלקו דיליה לחוץ לגמרי, למקום שכולם נמצאים שם כביכול,

הביזיון - כאשר פועל שלא לפי שורש כוחותיו

כולם; כשעולה - כל העולם כולו עולה עמו, וכשיורד - כל העולם כולו יורד עמו, כמו שאומרים רבותינו וכמו שמפורש במסילת ישרים. אבל כאשר אדם הראשון חטא, כל מעשה ומעשה שהוא עושה - התולדה של הפעולות שהוא פועל הוקטנה באין ערוך. מעיקרא קומתו של אדם הראשון היתה "מן השמים לארץ", ו"מקצה השמים ועד קצה השמים" כמו שאומרת הגמרא בחגיגה (יב), ואילו כאשר הוא חטא נאמר בו "ותשת עלי כפכה", עמד הקב"ה ומיעטו על ק' אמה. כפכה-כף ק' במילוי, אמה, כלומר: קומתו של האדם נצטמצמה, והפעולות שהוא פועל מכאן ואילך הן כפי שיעור הקומה שלו.

קודם חטא אדם הראשון, שיעור הפעולה של האדם היה כשיעור קומתו, ומכיון ששיעור קומתו מן השמים לארץ, "ומקצה השמים ועד קצה השמים", אז הפעולה שלו פועלת בכל העולמות כולם, כי זה שיעור קומתו של האדם. אבל כאשר נתקלקל ונאמר בו "ותשת עלי כפכה", הרי שמעתה קומתו הוא ק' אמה, ומכאן ואילך זהו שיעור פעולתו שהוא פועל, "בן ק' בטל ועבר מן העולם"; השיעור פעולה שלו הוא כפי שיעור קומתו. על זה חל בעומק המושג הנקרא ביזיון, בזיון ענינו שהאדם פועל פעולה והפעולה הזו שהוא פעל יכלה לפעול הרבה הרבה מעבר לכך, אבל במציאות מה שהוא פועל - היא פועלת הרבה הרבה פחות. זה המושג שנקרא ביזיון.

בזיון הוא מה שכל אדם ואדם ניתן לו הכוחות שלו, וכאשר הוא פועל פעולות - אבל הפעולות שלו הן בעצם לא לפי שורש כוחותיו של האדם אלא הן פעולות

האדם - כמו שהוזכר פעמים רבות מיסוד דברי המהר"ל - הוא נקרא אדם מלשון "אדמה", בבחינת האדמה שזורעים ומצמיחים, אבל כאשר אדם הראשון חטא בחטאו, נאמר בקרא "קוץ ודרדר תצמיח לך קוץ ודרדר תצמיח לך על אף שהאדם זורע חיטים והוא זורע שעורים, אבל פעמים הזרע אינו שלם ונעשה אופן של קוץ ודרדר תצמיח לך. ק"ו שאם הוא אינו זורע אז היא מצמחת קוצים וברקנים. בחטא אדם הראשון נולד מהלך שהאדם זורע פעמים מצמיחה ופעמים היא אינה מצמיחה כלל, או שהיא מצמיחה באופן שההוצאה יתירה על השבח, או שאפשר לעשות פעולה שמשביחה יותר. זה בעומק ההבחנה של חטא, מחטיא את המטרה.

כאשר אדם הראשון אוכל מעץ הדעת טוב ורע, הוקבע הדבר בכוח היצירה שבבריאה "קוץ ודרדר תצמיח לך" (בראשית ג יח), על זה חל מעמקי הביזיון. מחד האדם כאשר הוא זורע בקרקע - כמו שמפורש בקרא - הרי הקב"ה מגרש אותו מגן עדן על מנת לעבוד את האדמה "אשר ממנה לוקחת", ושם זה לא נעשה באופן של דבר קל, אלא באופן של "בעצבון תאכלנה", "בזאת אפיך תאכל לחם" עד שלא בא נח לא היה מחרישה והעמל היה עוד יותר; יש עמל ביגיעת הקרקע עד שמוציאים את מציאות הפרי. אבל ההוצאה, הכוח שהאדם משקיע, פעמים מתגלה "קוץ ודרדר תצמיח לך". יש מציאות של השקעה שהתוצאה שלה איננה חלה באופן הנכון.

ובעומק הדק שבדברים: אדם הראשון קודם החטא כאשר הוא היה עושה פעולה, הפעולה שלו בעצם היתה פועלת בכל העולמות כולם ומתקנת את כל העולמות

בושת-בזיון. בלי לחזור לדקות שהוזכרה לעיל, אבל זה מה שאחרים מבזים אותו. אבל רוב הביזיונות שיש בעולם זה מה שהאדם מבזה את עצמו; זה לא שהוא מבזה את עצמו ביחס לאחרים, מה שאחרים רואים שהוא עושה מעשה שטות וזה מה שמבזה אותו, אלא עיקר הביזיון שיש בעולם זה מה שבני אדם מבזים את עצמם ביחס לעצמם. "לך עמי בוא בחדריך וסגור דלתך בעדך" (ישעיה כו כ), הוא נמצא במקום של "סגור דלתך בעדך", הוא נמצא עם עצמו בלבד, והוא מבזה את עצמו, מבזה בעיני עצמו.

יש מבזה את עצמו לקדושה, זה יחזקאל בן בוזי שביזה את עצמו כמ"ש חז"ל, אבל אנו מדברים כאן על הביזיון באופן של הצד שאינו נכון. עיקרו של הביזיון הוא מה שהאדם לא מכיר בכוחותיו ובחלקו דיליה, זהו עומק הביזיון שחל בקומתו של האדם. כל זמן שהאדם לא עמל ומתייגע לברר את מעמקי כוחות נפשו דיליה, הוא בהכרח מבזה את עצמו, ומדוע הוא מבזה את עצמו? כי הוא הרי נולד עם תפיסה של קטנות, וכאשר הוא גודל - אז יש בני אדם שכאשר הם גדלים יש להם שאיפות, אבל חלק גדול מהשאיפות האלה לא נובעים מתפיסת הגדלות שבנפש, אלא הם נובעים מהגאווה שבנפש ומכוח המדמה שבנפש שמצטרפים יחד אהדדי, ומזה יש להם הרבה שאיפות. אז מי שזוכה מתקיים בו "מתוך שלא לשמה בא לשמה", ולאט לאט השאיפות האמיתיות של גדלות הנפש הולכות ומתבהרות, אבל הרבה שאינם זוכים - הם נשארים עם תפיסת הגאווה, נשארים עם תפיסת המדמה, ותפיסת הגדלות שיש להם בנפשם נובעת מהחלקים הללו שהוזכרו עכשיו.

חלקיות מאוד, והתוצאות שלהן הן כפי ערך פעולתו, אז יש כאן מציאות של בזיון בזיון כלומר: הוא מבזבז את הצורת אדם שלו, הוא מבזבז את כוחותיו דיליה, וזה הסוגיא שנקראת בזיון. "מי בז ליום קטנות" כמו שדורשת הגמרא, "מי בזבז שולחנם של תלמידי חכמים צדיקים לעתיד לבוא? קטנות שהיתה בהם" (סוטה מח:). צריך להבין ברור, "מי בזבז שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא" כלומר: יש את קומתו של האדם, ואם האדם היה מכיר את קומתו - הפעולה שלו היתה כפי שיעור קומתו דיליה. "קטנות שהיתה בהם" כלשון חז"ל, היא הגורמת לידי כך שהפעולה שלו היא פעולה קטנה.

בני האדם שביזו את פנחס, ואמרו "ראו בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה", כלומר: אז כאשר הם ראו את דמות דיוקנו של פנחס הם ראו לפנייהם אדם קטן, זה מה שהם ראו, ואם פנחס היה שומע לצלילים שלהם, כביכול, אז הוא היה שומע צליל של מי שאומר לו שהוא אדם קטן, הוא בן של מי שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, אז המציאות שלו היא מציאות של קטנות, "בא הכתוב ויחסו אחר אהרן", "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל" כלומר: שדמות דיוקנו של פנחס היא לא אדם קטן אלא הוא אדם גדול. כמובן אין לנו השגה בפנחס, אבל מה ששייך אלינו בערכנו שלנו.

המושג שנקרא בזיון, כדרשת חז"ל שהוזכרה לעיל, "מי בזבז שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא" - קטנות שהיתה בהם", זה נקרא ביזיון. ביזיון אין עיקרו מה שאחרים מבזים אותו, ודאי שגם זה סוגיא של ביזיון, יש חמשה דברים בנזיקין ויש

שבנפש נובע מהגאווה ומהמידה שאינה מתוקנת שבגאווה, והיא מצטרפת יחד עם כוח המדמה, כמו שהוזכר, שאז האדם מדמה את עצמו: "אשנה על מנת שיקראוני רבי" וכדומה - הרי שהמהלך של הדבר הוא שיסוד השאיפה שבנפש איננו נובע ממקום של טהרה.

נמצא שמי שאינו מעריך את כוחות נפשו בעומק דיליה, אז מונח בו הכח של הביזיון שהוזכר, כלומר: הוא מבזה את עצמו, הוא אינו מכיר בכוחותיו דיליה. לפי זה מי שעמל כסדר להכיר את כוחות נפשו בפרט, ועמל להכיר את גדלות האדם בצלם אלקים, "חיבה יתירה נודעת להם לישראל" - אז הוא מכיר את גדלות הנפש דיליה; הוא הוא האדם שנתרחק מהמדרגה הנקראת בזיון, בזיון עצמי.

נראה לו לעצמו שהוא יכול להיות גדול לפי ערכו דיליה מכוח הגאווה והמדמה שבנפש; האש, האדמימיות שבה, המדמה שבה - גורמים לו לידי כך שהוא מדמה את עצמו כגדול, ולכן גם פעמים רבות מאוד האדם באמת לא מצליח לצמוח. מדוע הוא לא מצליח לצמוח? כי אם יסוד השאיפות בנפש היה נובע מההכרה האמיתית של עומק כוחות נפשו בפרט, והיה נובע מהכרת גדלות האדם בכלל, "חביב אדם שנברא בצלם", "חביבים ישראל, חיבה יתירה נודעת להם" (אבות ג יד). אם ההכרה של הגדלות היתה נובעת מכללות הגדלות של צלם אלקים ומפרטות הכרת הכוחות של נפשו של האדם, בפרטות דיליה, ושאיפות שלו היו באמת שאיפות להשיג את חלקו דיליה; זה היה בסיס איתן על מנת לצמוח מתוך אותן שאיפות, "שואף זורח השמש". אבל כאשר יסוד השאיפות

אי ברור כוחות הנפש - ביזוי עצמי

של בזיון, והכח שממנו הוא מנסה לצמוח הוא מידה רעה של גאווה וכח המדמה שבאדם, אז איך וכיצד מתוך אותה תפיסה האדם יכול לצמוח?

אז כמובן, בימי הנעורים בפרט, ומי שנשאר באותו תפיסה גם כשהוא גדל - הוא אפילו לא רואה איפה נקודת הקושי, איפה נקודת ההטעיה, כי נראה לו לפי מבט נפשו דיליה שאדרבה: יש לו הרבה מאוד שאיפות, ואפילו אם במידת מה יש בו את ה"שלא לשמה" אבל קשה שיתקיים בו "יבא לשמה", למה קשה שיתקיים בו ויבוא לשמה? ודאי שיש עוד טעמים, אבל אנחנו נוקטים טעם אחד עכשיו לסוגיית הביזיון דידן, כי כוח הביזיון שהוא מבזה את נפשו דיליה, שהוא לא מאמין בכוחותיו

אבל מי שאינו עמל להכיר את כוחות נפשו, כמו שהוזכר, אז מחד - כמו שנתחדד - אם יש לו שאיפות אז השאיפות שלו הן גאווה ומדמה [על דרך כלל] שמצטרפים אהדדי, אבל מכנגד זה, לא רק שיש כאן גאווה ומדמה, אלא מכנגד בנפשו של האדם יש לו כוח שמבזה את עצמו ומקטין את עצמו. הרי שיש לו תרתי לריעותא במעמקי כוחות הנפש: מחד הכוח שמרומם אותו הוא גאווה ודמיון, ומאידך הכוח האמיתי שלו של גדלות האדם דיליה, ובפרט לפי כוחות נפשו דיליה, חל בו בזיון כי הוא מקטין את עצמו. שניהם יחד גורמים למעמקי הנפילה ולא-האפשרות של הצמיחה האמיתית, מכיון שהכוח האמיתי של העליה שלו בנפש, הוא החיל עליו כוח

אז לא כדוגמת ממון שיש לאדם אלף זוז והוא מוציא אותם לריק ולהבל, אלא כוונת הדבר שיש לו אלף זוז והוא חושב שיש לו רק מאה תשעים ותשע והוא עני; הוא לא מכיר את עומק כוחותיו דיליה אז הוא מצמצם את כוחות נפשו, הוא מגביל את כוחות נפשו, ולכן הכוח שלו לצמוח חל בו סתירה עמוקה מאוד בסדר הכוחות.

האמתיים דיליה, הם מכבים את האפשרות לבוא "לשמה", להגיע לנקודת גדלות האדם.

אילו רק היה גאווה ומדמה תינח שעוד אולי היה בו מתקיים "מתוך שלא לשמה בא לשמה", שהוא יבוא לעומק גדלותו של האדם, להוציא מהכוח לפועל את כוחותיו. אבל מכיון שחל בו מציאות של ביזיון בכוחות נפשו, הוא מבזבז את כוחות נפשו.

אדם גדול - שחי כבר כעת במדרגת העולם הבא

נמצא שם. במשל גשמי: תנועותיו של הקטן הן פסיעות קטנות, תנועותיו של הגדול הן פסיעות גדולות, אבל בנמשל זה הרבה יותר עמוק: אדם גדול יכול לחיות את מה שעתיד לבוא, הוא כבר חי אותו עכשיו, זה הסוגיא של, "כל המתאבל על ירושלים", האופן שהוא מתאבל ומצטער בצערה של ירושלים - אז זוכה ורואה בשמחתה בהווה על אף שהיא עדיין לא נבנתה, אבל הוא חי את העתיד בהווה.

זה נקרא גדלות בנפש. גדלות בנפש ענינה שהאדם כאן בעולם הזה והוא נקרא "איזהו בן עולם הבא", זה הלשון חז"ל שהוזכרה לעיל.

"מי בזבז שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא", זה דייקא לעתיד לבוא, כלומר: זה לא מה שנמצא כאן אלא רק לעתיד לבוא, זה קטנות שהיתה בהם, מה הקטנות שהיתה בהם? הקטנות הוא שהאדם חי במדרגת עולם הזה והוא לא חי במדרגת עולם הבא, במדרגת לעתיד לבוא [על אף שבדקות הן שתי מדרגות כמו שאומרים רבותינו].

להבין ברור. אדם גדול, אין כוונת הדבר רק שיש לו שאיפות, זה תחילת העבודה, שאיפות שהאדם שואף להיכן להגיע; כל שאיפות שיש לאדם לעתיד, אז הוא מחובר

אם נבוא להעמיד את אחת מהנקודות היסודיות שמעכבות את עומק עלייתו של האדם, זה מה שהוזכר השתא, "מי בזבז שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא - קטנות שהיתה בהם", מה כוונת הדבר? למה זה בזבז שולחנם של צדיקים רק לעתיד לבוא? ודאי כפשוטו "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם" (עירובין כב.), לכן זה קאי על עולם הבא. אבל בעומק יותר, גדלות נפשו של האדם היא המדרגה שהאדם חי במדרגת "איזהו בן עולם הבא" (שבת קנג.), זה נקרא אדם גדול, אדם קטן זה אדם שחי כאן בעולם, בתוך העולם הזה אולי הוא גדול, אבל אדם גדול זה "איזהו בן עולם הבא", "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", הוא חי כאן בעולם במדרגת "ראיתי בני עליה והם מועטים", הוא חי כאן בעולם במדרגה של "עולמך תראה בחיך", מעין העולם הבא הוא חי כאן בעולם. זה תפיסה של אדם גדול. האדם הקטן חי בתפיסה שמה שהוא נמצא בו זה מה שיכול להיות, אבל מה שהוא בא לאחר מכן, עכשיו הוא לא יכול להיות שם; עולם הבא נקרא השלב הבא שעתיד לבוא, זה נקרא עולם הבא. מי שהוא קטן, הוא חי רק את מה שיש לפניו, [ואילו] מי שהוא גדול יכול לחיות גם את השלב הבא שעדיין לא הגיע, הוא כבר

באופן שלא מה שנראה לעיניים, שם הוא נמצא, הוא חי מעבר לאותן גבולות. זה העומק של מי שמופקע ממדרגת ביזיון.

בפנים, במעמקים של כל אדם ואדם, גנוז הרבה מעבר ממה שנראה לעיניים, ומי שחי רק במה שנראה לעיניים והוא מנסה להוציא את זה מהכוח אל הפועל - כל חייו אינם אלא חפצא של ביזיון. כשזוכים לבקוע פנימה, לחדור למעמקים, ראשית מכוח אמונה, ולאחר מכן מכח הבהירות של כוחות נפשו של האדם, של נפש הבהמית, ויתר על כן הנפש האלוקית עד עומק מעמקי נשמתו של האדם - אז האדם מחובר לשורש דיליה, שם הוא מופקע ממדרגת ביזיון, ושם יש לו גילוי של "איזהו בן עולם הבא" כאן בעולם הזה. כשהוא חי מתגלה בו ה"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", הוא מחובר ומקושר לשורשו. מי שיאמין בזה ולאט לאט יכיר את הכוחות הללו בנפשו של האדם, הוא מתקיים בו זוכה ורואה בבנינה בהווה; העתיד אצלו הוא הווה, העולם הבא אצלו הוא עולם הזה, הוא חי את האחרית במציאות של הווה. השלימות האמיתית גלויה והוא נמצא אצלו יתברך שמו.

במידת מה לעתיד מכוח השאיפות, זה תחילת דרכו של האדם. אבל העומק של העבודה הפנימית היא שכאשר השאיפות נובעים מגדלות האדם, אז האדם יכול לחיות במה שעתיד להיות - הוא כבר חי עכשיו. ועל זה חל "מי בז ליום קטנות", קטנות שהיתה בהם בזז את שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא". זה עיקר הביזיון שיש באדם.

כמובן, בכל חלק וחלק, אם האדם לא מעריך נכון את כוחות נפשו חל בו מציאות של ביזיון, אבל איפה עומק הביזיון? עומק הביזיון הוא ש"ישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות" (בראשית רבה א ד), הם למעלה מכל גדרי העולם הזה, ומי שאינו מבזה את עצמו, מי שחי במעמקים של תורה - עלו במחשבה תחילה להיבראות - חכמתו ית"ש, הוא וחכמתו חד, אז הוא חי אצלו יתברך שמו, והוא מכיר ששם שורש נשמתו, והוא מכיר ששם עומק מציאות הוויתו. הוא חי מעבר למה שנראה כאן לנגד העיניים. מי שחי עם מה שהוא רואה לנגד עיניו, כל חייו אינם אלא חפצא של ביזיון, אבל מי שבוקע, הוא חי מעבר ל"אדם יראה לעיניים", הוא חי את המעמקים, הוא יוצא מהחרפה, מה"חפרה הלבנה", הוא חי פנים, חי מעמקים, הוא מקושר לשורש. אופן של בוש-תשובה, הוא חוזר לשורשו, הוא מחובר למעמקים בשורש, אז הוא חי

מדור מחשבה

בלביפדיה מחשבה
בוז (בז)

סוגיות במחשבה
בוז (בז)

בלבביפדיה מחשבה

בז

איוב שבא מבזו שהשלים שם עוץ הוא גם גלגול של תרח

בפסוק. ומבואר באריז"ל עוד דר"ת 'היא בנים לנחור' עולה הבל, שנרמז כאן שורש לידתו של הבל, וא"כ בזו מקביל להבל.

ועוד נתפרש ברבותינו, 'עוץ מת בלא בנים ובזו אחיו ייבם את אשתו ומזה נולד איוב', דאיוב כידוע בדברי רבותינו היה גלגול של תרח, נמצא א"כ שבזו הוא שורש לתיקון של תרח אביו של אברהם.

א"כ בפעם ראשונה שנזכר בתורה לשון 'בזו', הוא ביחס לזרעו של נחור אחיו של אברהם, עוץ מת ובזו ייבם את אחיו ונולד איוב, ונתפרש ברבותינו ממה שנאמר באיוב 'איש היה בארץ עוץ' (איוב א' א'), דהמכוון בזה לשורשו של איוב שהיה מעוץ שבזו אחיו הקים לו שם, שכידוע שבוולד שנולד מיבום מתגלגל המת, נמצא א"כ שתרח ועוץ שורש אחד הם, כי איוב הוא גלגול של עוץ והוא גם גלגול של תרח א"כ היינו שמגלגולם יחדיו נעשתה נשמתו של איוב.

ויש לפרש בשורש איוב, שבהטיותו עולה 'אוהב' ו'איוב', ובגמרא בב"ב (טז א) איתא 'שמא בין אוהב לאויב נתחלף לך', ועוד אומרת הגמ' (שם טו ב) 'גדול מה שנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם', ויש לפרש היחס של אברהם ואיוב, למשנ"ת, דאיוב הוא גלגול של תרח, א"כ נאמר בו גדלות ביחס לבנו, דיש צד שגדול איוב שהוא תרח. וכן איוב - אוהב ואויב, שמא בין אויב לאוהב נתחלף לך, יל"פ המכוון בזה, דאברהם כידוע מידתו אהבה, דחסד היא הפעולה ושורשה בפנימיות היא מאהבה, וביאר הרמח"ל (פרשת בראשית) 'בזו בגימ' אהבה (פעמיים עם הכולל), הרי לפי"ז איוב מול אברהם, דאברהם הוא אהבה ואיוב הוא

בז בלשון הקודש הוא לשון ביזוי, כגון מבזה את חבירו - היפך מכבד, וכן איתא 'מכבדי אכבד ובזי יקלו', ועוד מצינו שבז הוא לשון ביזה, ונרדף למילת שלל.

מצינו בתורה שורש בז בפעם הראשונה ביחס שלישי, נאמר בסוף פרשת וירא לאחר העקידה 'ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך את עוץ בכורו ואת בזו אחיו ואת קמואל אבי ארם' (בראשית כ"ב כ'), והמשך הענין שם הוא 'ובתואל ילד את רבקה' וגו' (שם שם כ"ג). ופרש"י מה שהזכיר כאן הכתוב כל היוחסין הוא בכדי להזכיר פסוק זה 'ובתואל ילד את רבקה', דמאי נ"מ יש במה שעוץ בכורו ובזו אחיו, אלא כל זה בא רק לייחס לאחר מכן את רבקה - שנולד זיווגו של יצחק, כן פשטות קרא לפרש"י.

ברבותינו מצינו הרחבה בנושא זה, ונתפרש בדבריהם דכעין שלאדם הראשון היה ב' בנים - קין והבל, שהם ב' כוחות העומדים זה לעומת זה, מעין כך היה לאברהם את יצחק ואת ישמעאל, [ובאברהם אבינו שניהם משורש התיקון], וכן היה עוד מקביל לזה בצד השני לנחור, 'הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך'. (ובא ענין זה אחר פרשת העקידה, דכנמצא בחז"ל, יצחק וישמעאל משיחים זה עם זה, אמר ישמעאל אני גדול ממך שאתה יצחק לא נימולת אלא לשמנה ימים ואני נימולתי לי"ג שנה, אמר יצחק אם היה הקב"ה מצווה הייתי מקריב את כל גופי, וזה מה שגרם לעקידה. ואחר זה בא הפסוק 'הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך'), ופירשו רבותינו לפי האמור, עוץ בכורו הוא כנגד קין שהיה בכור, ובזו אחיו הוא כנגד הבל, ויש כאן א"כ מציאות של שורש של קין והבל, שניהם מרומזים

הדברים אינו צדדי ומקרי אלא כנזכר היה פסולת שיצא מנחור אחי אברהם והוא נקרא בוז, והוא שורש דתיקון דתרח שורש דאיוב.

בגימטריה יותר מאהבה, דבז עולה בגימטריה דוד (עם הכולל). ויתפרש יותר בהמשך הדברים. ומה שהוזכר בתורה השורש של בוז בעומק

עשיו הבא מרבקה הוא שורש בוז דקלקול, וזהו מכירת הבכורה המקבילה ליבום בוז את עוץ

הדעת, וזה 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה' (שם שם ל') - שבירר יעקב את חלקי העץ הדעת רע ונתן את זה לעשיו. ובוזה גם א"ש פירוש ה'אנכי הולך למות' (שם שם ל"ב), שהוא משורש האכילה הראשונה מעץ הדעת שנאמר בה 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות', לכן אף כאן הולך למות.

ועוד נאמר שם 'ויאמר עשיו השבעה לי כיום וישבע לו וימכור את בכורתו ליעקב, ויעקב נתן לעשיו לחם וגזיז עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשיו את הבכורה' (שם שם, ל"ג ל"ד), הרי שמה שהוא בז את הבכורה זה השורש של בוז כמו שהוזכר, והיינו שעשיו בז לבז, כלומר לאותו שורש שבזו גובר על עוץ, רק שם נאמר צד דתיקון שבזו תיקן את עוץ כי הרי הוא בא על אשתו והוא חזר ונתגלגל, אבל מכוחו של עשיו מה מתגלה, ויקם וילך ויבז עשיו את הבכורה' (בראשית כ"ה ל"ד), שהבכורה נעתקה בזה ליעקב אבינו, ובמקום שיעקב יתקן אותו כמו שבזו תיקן את עוץ, ויבז עשיו את הבכורה, נטל עשיו לחלקו את שורש מציאות הבזיון.

שורש של המילה 'עשיו' כדפרש"י על שם שגולד עשוי וגמור, והמילה עשוי עצמה שאותיותיה ע' ש' ו' י', שורשה הוא רק ע' וש' והשאר נופלים הם, וע' וש' בא"ת ב"ש עולה ב"ז, ש' עולה ב', ע' עולה ז'. הרי ששורש מילת עשיו היא בז, דזה הווייתו. והרי ש'ויבז עשיו את הבכורה' אי"ז ענין מקרי שעשה עשיו, אלא זהו כל מהותו והווייתו, כל מציאותו הוא בזיו.

עוד מצינו בתורה לשון 'בוז', במעשה דעשיו ויעקב 'ויאכל וישת ויבז עשיו את הבכורה' (בראשית כ"ה ל"ד), והרי שרבקה, שעליה נתפרש שכתב הכתוב את עוץ ואת בוז וכן כולם כדי לייחסה, ממנה יצא עוד בחינה של בוז. וזהו מה שביקש יעקב לקנות מעשיו שהיה הבכור את הבכורה, שהוא מאותו שורש של עוץ ובוז, שעוץ היה הבכור, ובוז היה אחיו, עוץ מת בלא בנים ויבמו אחיו בוז ואז מתגלגל עוץ בבנו של בוז. נמצא שמתחילה עוץ היה הבכור, אבל כאשר הוא מת ובוז הקים לו שם הרי הוא מקבל את שמו, ובוז קנה את הבכורה של עוץ. אף שכפשוטו כשעוץ מת ונשאר בוז נעשה בזה רק מעין בכור, דלדינא הוא לא בכור, אך בהגדרת עומק, בכור זה גדול שבבית, כנאמר במצרים. ויתר מכן יל"פ דמלבד שעוץ מת ובוז נהיה ראשון עכשיו, גם ייבם את אשתו ויקום על שם אחיו המת' (דברים כ"ה ו') א"כ בזה הופך להיות עיקר הבכור. ועוד, שעוץ הופך להיות בנו, שמתגלגל האח המת בבן היבמה.

לפי"ז הרי מבואר מה שביקש יעקב 'מכרה כיום את בכורתך לי' (שם כ"ה ל"א), ויל"פ את מה שעשיו מכרה, ויאמר עשיו הנני הולך למות ולמה זה לי בכורה' (שם שם ל"ב), שכוונת הדבר הנני הולך למות, היינו ואם אמות הרי יעקב יהפך להיות בכור, א"כ לפחות ארויח את המאכל דהבכורה מ"מ יטול הוא.

ומאכל זה שאכל כנזכר פעמים רבות, הוא אחר שיעקב נטל לחלקו את האוכל של עץ החיים, זה הוא איש תם יושב אהלים, ועשיו נטל לחלקו את האכילה דקלקול שהיא מעץ

בוז - זב, עשיו שהוא בוז דקלקול הוא זב דקלקול, ועל כן אכילתו היא בהלעטה

כן, במציאות של בוז, הוא מגלה את הבז באופן של זב דקלקול, וזב דקלקול זה הוא 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה' (בראשית כ"ה ל'), כמו שנתפרש 'מלעיטין את הגמל' שגדר הלעטה אינה אכילה אלא כמו זיבה דבר הזב, וזהו שביקש עשיו 'הלעיטני נא', דצורת אכילתו של עשיו אינה אלא במדרגת בזיון.

ונפרש עוד, דההיפך של בוז הוא זב, כלומר דבר הניגר, יש דיני טומאת זיבה, אבל הגדרת זיבה בלה"ק הוא אינו דוקא בדין זב, אלא זיבה לשון 'זבת חלב ודבש' (דברים כ"ו ט"ו), שזה סוד ארץ ישראל, וכן נאמר על ארץ ישראל 'וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה' (במדבר י"ד ל"א), דוקא הם יבואו לארץ ישראל ויאכלו מהזיב שלה.

ויל"פ שעשיו שהוא בוז את הבכורה, וכל הוויתו

ניסוך המים הוא דבר הזב שורש תיקון הבוז, על ידי המתקת היין במים

מים ויין, דלא כשאר כל השנה 'אל תרא יין כי יתאדם' שמתגלה רק האדום, בניסוך מתגלה הזיבה שבה שורשו של עשיו, דיש עשיו דקלקול ויש יין שמשומר בענביו מששת ימי בראשית שזה יין דתיקון, אבל השמרים שבו הם שורש דקלקול, וכשמנסכים את המים יחד עם היין, ממתקים את האדום האדום הזה במים, ובוזה מתקנים את הבוז. עשיו ביקש שיהיה בוז דקלקול בבחינת 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה' (בראשית כ"ה ל'), ולעומת זה בחג הסוכות מתקנים זאת ע"י ניסוך המים, וכאשר נעשה תיקון של ניסוך המים אז נעשה שורש תיקונו דקלקול של מציאות הבוז שמתגלה בעשיו.

בגמ' במסכת תענית (ב ב) איתא לגבי ניסוך המים, דרמז בתורה לניסוך המים מיום שני ושישי ושביעי שנאמרו בהם אותיות מיותרות מ'ו'ם, ונסכיהם ונסכיה (כמשפטם, במדבר כ"ט, י"ט ל"א ל"ג), הרי ג' אותיות מ'ו'ם, ודורשת הגמ' שמשם ידעינן לניסוך המים. וכתב הזה"ק דיום שני ושישי ושביעי עולה אותיות בו"ז. וברור שהטעם שמכאן לניסוך המים מן התורה, מפני דניסוך המים ענינו דבר זב. ומתגלה בניסוך המים במדרגת בית המקדש ההיפך הגמור מן 'הלעיטני נא', שמתגלה בתיקון 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה', כדאי' שם בזה"ק על ידי ניסוך המים והיין, אף שיין יש בכל יום, ורק מים מיוחדים לסוכות, בעומק הדבר יל"פ מציאות כוחו של חג הסוכות הוא שמנסכים

בוז לשון ביזה, שנעשה הדבר מבוזה בעיניו, ושורשו בביזת היס

הדבר ומבוזה אותו, א"כ כאשר האדם על דרך כלל עובד על הממון אז יש לו חשיבות, אבל כשבוז ממון חבירו כיון שבא לו בקלות הוא לא מכבד את הדבר, וכן מצינו הגמרא הידועה 'רוצה אדם בקב שלו', הרי שמה שבא בקלות מבוזה ומזולזל הדבר בעיניו. ועוד פירש שם שהביזה היא ביחס לבעלי הממון שהפך ממנום להיות מבוזה בעיניהם, דאינו מעריך אותו כיון שלא יכול לשלוט עליו, ושורש הכל

מצינו עוד ב' פעמים בספר בראשית לשון בוז, יש במעשה דשמעון ולוי 'בני יעקב באו על החללים ויבזו העיר' (בראשית ל"ד כ"ז), ויל"פ ששכם היה בחלקו של יוסף, ושם דייקא נעשה מציאות של ביזה, ויתבאר להלן. וכאן הבז 'ויבזו' הוא מלשון ביזה. ויל"פ מה שנקראת ביזה, כנמצא בדברי רבותינו ששורש המילה ביזה הוא ביחס למציאותו של הממון, כ"כ בחשק שלמה, דביזה הגדרתה היא שלוקח את

כאן 'ויבזו' את כל אשר בבית זה נאמר ביחס למקום שכם, שהוא חלקו של יוסף, ונבאר.

עוד נאמר לשון של בזז בספר בראשית, במעשה דיהודה ותמר דנאמר (בראשית לח כג) 'ויאמר יהודה תקח לה פן נהיה לבזז הנה שלחתי הגדי הזה ואתה לא מצאתה', והרי במעשה שם נולד שורש משיח פרץ.

א"כ נאמר ויבזו בלשון של ביזה ביחס לשכם חלקו של יוסף, ונאמר ביחס ליהודה אופן של בזז בזיון, ויתבאר שכל אחד מהם בא לתקן מערכת אחת של הבז. יוסף תיקן את חלק בזז מלשון ביזה, ויהודה תיקן את החלק של בזז בזיון ושני ענינים חלוקים הם זה מזה, וכדלהלן.

בזיון עשיו את הבכורה היתה כביזה, ואף יעקב בזז ולקח שלל את השפע

בזז ויבזו לו כי אין לזה שווי. אך עשיו שמדד את הבכורה בשווי הוא מבזה את הבכורה, ועל ידי כן כשיעקב לקח ממנו זה מוגדר כביזה.

ומבואר שאחר שקנה הבכורה הלך יעקב לקבל את הברכות מיצחק, דהברכה היא בבחינת מה שהוא בזז את הבכורה ועי"ז בא לקבל את הביזה. שבזז מעשיו את כל השפע, את 'מטל השמים ומשמני הארץ' (בראשית כ"ז כ"ח), ומכח הבכורה לקח ג"כ את הברכה, כמו שהוזכר רבות, בכרה וברכה הם מאותם האותיות, הרי שלקח בבכרה את כל הברכה והשפע שעתיד להגיע, וזה עומק הביזה שלוקח יעקב אבינו.

מזרעו של יעקב יצאו יוסף ויהודה, שנמצא בהם שעומדים לעומת לעשיו, ביוסף נאמר בחז"ל שיוסף הוא נקרא שטנו של עשיו, אך עוד כתוב 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה' שהוא מכוחו של יהודה דמציאות המלכות לעת"ל היא מכוחו של יהודה, ואז הוא מכרית את זרעו של עשיו.

הוא בביזת הים. וכן מצינו באבידה שבעלמא תלוי הדבר ביאוש, וכל זמן שאינו מתייבש מן האבידה המוצא אינו יכול לזכות, ואם יש סימן הוא חייב להחזיר, ואפילו כשאין בו סימן ואין חייב להכריז בעיני ליאוש שיוכל המוצא לזכות בחפץ, ונתחדש בגמרא ריש אלו מציאות (ב"מ כא ב) דבזוטו של ים ושלוליתו של נהר, אפילו עומד וצווח נעשה כצווח על ספינתו שטבעה בים. הרי שכאשר בא הממון לזוטו של ים, הממון נעשה מבזזה וקל בעיניו, ולכן מתייבש ממנו, וכן כל יאוש שנתפרש בגמרא דחל כאשר אומר 'וי לי לחסרון כיס', [ונחלקו בזה בראשונים אם בעיני לומר ואכ"מ], והגדרת הדבר ה"נ, שהממון נעשה מבזזה בעיניו. ושורש זה הוא תיקון ביזת הים. ומ"מ נאמר

הרי נזכר שכאשר עשיו מוכר את הבכורה ליעקב הוא נותן לו לחם ונזיד עדשים, 'ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשיו את הבכורה' (שם כ"ה ל"ד), בפשטות נאמר כאן ויבז מלשון בזיון, אבל בעומק הבזיון שהיה כאן הוא במה שמבזה את שווי הבכורה עצמה על ידי שמוכר אותה בממון מועט, א"כ הרי יש בזה בזיון מלשון ביזה. ומלבד מצדו של עשיו שביזה את הבכורה, אף יעקב אבינו נטל ביזה את הבכורה מעשיו, ואין לך ביזה גדולה מזו, ואף שעל דרך כלל ביזה היא כפשוטו שלא משלמים כלום, אך גם במכירה זו שמכר את הבכורה בתמורה זו, הרי זה יותר משתות והמקח אינו קיים כדיני מכירה, ובהכרח יש לפרש הטעם שחלה המכירה משום שעשיו העריך כך את הבכורה, ותלוי בערכו בעיניו, דאין לבכורה שווי בשוק ואי"ז דבר בר ממון, כמו שנאמר 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזז יבזו לו' (שיר השירים ח' ז'), כדברי הגמ' כהלל ושבנא שלומד ולאחר מכן הוא רוצה לקנות את הדברי תורה

חלקו של יוסף העומד כנגד עשיו בבוז דתיקון הוא בביזה, שתיקון הממון על ידי צבירתו

ולמשנ"ת מבואר, שאין שני דברים אלו נפרדים זה מזה, מה ששם כסף באמתחותיהם ושהפריד את שמעון ולוי שלא יתלכדו בעצה להרגו, אלא ברור שייכותם שהפריד את שמעון ולוי שעשו את מעשה הביזה של הכסף, ובהשבת כספם הראה בזה שהכסף בזוי בעיניו, [ומוכח שלשם כן עשה זאת, דהרי להעליל עליהם עלילה, אי"צ לכל זה, דיכול היה רק להכניס את הגביע לאמתחת בנימין, כמו שארע לבסוף שתפס את בנימין על ידי כן]. וא"כ יסוד שניהם אחד, תיקון של מה שנאמר 'שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם' (בראשית מ"ט ה'), שהתגלה צד דקלקול במה שבזזו את חלק שכם, ובאמת שחלק זה של הביזה הרי יעקב אבינו, קברו תחת האלה, כאשר הוא חוזר בחזרה לארץ ישראל, ושייך נמי לחזרתו לארץ ישראל שנעשה שורש דתיקון בחזרה, ומכח כך הוא קובר את הממון, לומר שלא ישתמש בו כיון שהממון הזה בא מצד ביזה דקלקול. זה תחילת התיקון של הדבר בבחינת הבדלה, אך יוסף לקח הממון ועשה בו המתקה - העלה את הממון כמו שנתבאר.

הרי נתבאר דב' ענינים יש בבוז, ביזה ובזיון, ויוסף ויהודה עמדו כנגד עשיו, ויתפרש, דחלקו של יוסף לעולם שייך למדרגת הממון, כענין שמצינו בגמ' בפסחים ג' אוצרות הם, ואחד מהם אוצרו של יוסף, 'ויצבר יוסף בר' (בראשית מ"א מ"ט), שמכח מה שהם מכרו מזון לכל נגרם שיבוא כל הכסף למצרים, ובוזה מתגלה שהוא אוצר את מציאות הכסף. ולפי פשוטו אוצר היינו מציאות של חשיבות, אך בעומק על ימי שלמה נאמר 'שהכסף לא נחשב בימי שלמה למאומה' (מלכים א', י' כ"א, דברי הימים ב' ט' כ'), שכן ריבוי הדבר גורם גם שלא יחשב הדבר למאומה. א"כ בעומק כשצבר יוסף בר ועל ידי כן הביא את כל הממון למצרים, הוא הפך את הממון למציאות של בוז, ועל ידי כן הוא מתקן את שורש הביזה שהוא צד דקלקול של אחי יוסף, שמעון ולוי אחים, בדינה דשכם שבחלקו של יוסף.

הרי כאשר ירדו השבטים לפני יוסף לשבור בר - דהיינו להביא עוד כסף למצרים הורה יוסף לקחת הכסף שהביאו ולהטמין באמתחותיהם, ואת שמעון ולוי הפרידם, וכמו שנתפרש בחז"ל שעשה כן על מה שעשו שבאו על אנשי שכם.

ביזת מצרים היתה בכדי לתקן הממון

בביזת הים, שפלט הים את הממון ובני ישראל לקחו את כל ממון מצרים. וברור ופשוט הדבר שאי"ז היכ"ת בלבד להעשיר את ישראל, אלא בא לתקן את שורש הביזה דקלקול, כלומר אותו כוח של ביזת הממון שנתקלקלה, צריך להיתקן בירידתם למצרים, וביציאתם ממצרים, ולמהלך דידן השתא מבואר שזה מהלך תיקונו של יוסף במצרים, מהלך תיקונו של יוסף במצרים הגדרתו מציאות של גילוי שורש הדבר של תיקון הממון, תיקון הביזה.

ונבין שורש התיקון של ביזה זו שהיה ביציאת מצרים, כנאמר לאברהם בברית בין הבתרים 'ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וכו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' (שם, ט"ו י"ג י"ד), והרי שהיו שני שלבים ביציאה זו ברכוש גדול, האחד בהקדם ליציאת מצרים שנאמר להם 'ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב' (שמות י"א ב'), ואת זה הם לקחו עמהם ולא השיבו. אך עיקר הממון היה אחר כן, בקריעת ים סוף

יוסף ירד למצרים על ידי נעל שיש בה צד בזיון, וכן ויבז המן שהיה משום שנמכר לעבד למרדכי וכתב לו זה על נעל

לוי'ועשרת אלפים ככר כסף אשקול וגו' (שם שם ט'), והיתה שם מכירה כנאמר 'כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד' (שם ז' ד'), הרי שהיה כל המעשה במהלכי הממון, וזה היה שורש נקודת מכירת כנסת ישראל. ומ"מ עולה ששורש של 'ויבז בעיניו' מתחיל מתפיסת הביזה, ומתגלה דווקא בנעל, שנעל היא במקום המבוזה ביותר, וללכת בלא נעלים הוא בזיון גמור, אך מדין יוסף הרי עיקר הדבר הוא לא ביזוי אלא ביזה, ועל זה אומרת הגמ' 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקנה מנעלים לרגליו', הרי שמתגלה עיקר ממונו של אדם בנעליים.

וזה כוח ההתנגדות של יעקב מול עשיו כנגד אותו כוח של הממון. דנאמר בשרו של עשיו שנאבק עם יעקב 'וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו' (בראשית ל"ב כ"ו), ואומרים חז"ל כידוע מה הוא כף ירכו שנגע בו - תמכין דאורייתא (כתרגומו), כלומר במחזיקי הממון, והרי שהיחס שמתגלה כאן במלחמה על ידי יוסף שטנו של עשיו מלחמה על הממון, וזה כל מציאות הדבר שחל בו שמציאות של ממון הוא לא מציאות של בזיון כפשוטו ביחס הזה, אלא עיקרו הוא מדרגת הממון כמו שהוזכר מדרגת ביזת הממון, זהו היחס שמתגלה במדרגתו של יוסף.

וביותר שהרי יוסף ירד למצרים, על ידי שנמכר לעבדות, ומצינו לשון שנמכר בעבור נעלים בפסוק 'ואבינו בעבור נעלים' (עמוס ב' ו'), (וכן מזכירים בפיט הסליחות דעשרה הרוגי מלכות ליוהכ"פ) והמכוון בזה עפ"י מה דאיתא בגמ' לגבי דיני רקיקה, ומה נעל שאין בו בזיון נאמר בו לא לעלות על מזבחי ק"ו רוק שיש בו בזיון שהוא אסור. והיינו, דהמקום השפל ביותר בקומת האדם הוא הרגליים, על אף שלשון הגמ' שהזכרנו שהגמ' אומרת שנעל אין בו בזיון, יתפרש כוונתה שאין בו בזיון גמור, אך בזיון במסוים ודאי יש בזה. ודוג' מצאנו לזה במה שנאמר במגילה לשון בוז 'ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי' (אסתר ג' ה'), וכידוע מחז"ל שסדר הדברים היה שהיו הולכים בדרך מרדכי והמן, ולא היה להמן מה לאכול ומכר מרדכי להמן את האוכל, [ואף נזכר ברבותינו רבות שמכירה זו היתה מעין המכירה שמכר עשיו ליעקב], ואז הפך להיות המן עבדו, וכתב שטר המכירה על גבי הנעל, ולאחר מכן הראה מרדכי להמן את הנעל, ומשום כן נאמר 'ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי' (שם), ששורש הבוז הוא ממה שמרדכי הרים לו את הנעל והראה להמן, שם שורש נקודת הבזיון. וביותר מבואר שמשום בזיון זה גופא הלך המן למלך ואמר

ממון - מום נ', דטבעו להתחסר, והנ' שבו הוא המעשר הנכפל בחומש, ושורש זה תיקן אברהם בבואו לעשות מום ביצחק

לעשות בו מום, והרי כל ממון נקרא ממון מלשון מום - מום-נ', וביאור עומק הדבר שממון נקרא ממון מלשון מום, כדברי הגמרא מלח ממון חסר, שהדרך להתעשר היא על ידי החסרת הממון - ע"י הנתינה, נמצא שמי שיש לו ממון בלי מום, המום חל בו והוא חסר, אבל

השורש של הדבר כמובן מתגלה ביצחק וישמעאל, כמו שהוזכר שהם השורש שמכח כך לאחר מכן נתייחס עוץ ובוז, דהרי כאשר נעקד יצחק אמר המלאך לאברהם אבינו 'אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה' (שם כ"ב י"ב) - מאומה מלשון מום, שרצה אברהם

ועוד יתבאר מאמר הגמרא 'יש לו מנה רוצה מאתיים', שנובע כח רצון זה שיש לו מנה רוצה מאתיים, כיון שממון יש בו כח חיסרון, אז אם הוא לא החסיר את הממון בקדושה, יש לו מנה רוצה מאתיים דהממון עומד חסר התרבות. ושורש כל זה נאמר בעקידה כנוצר, שבא אברהם לעשות מום ביצחק, דבעצם מחשבתו של אברהם להטיף דם תיקן את המום דקלקול. אבל בצד הפסולת שבדבר נשאר המום דקלקול, המום הזה חל במציאותו על הדמים של הממון, המום הזה שחל במציאותו של הממון זה בוז.

אם הוא מחסיר אותה על ידי הצדקה הממון מתעשר, א"כ ממון מעצם מציאותו הוא צריך שיהיה בו מום, לכן ממון נקרא ממון מום-נ', ונ' זה היינו העולה ממה שאיתא 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומש', דחמישית זה השורש של הכפלה, הוא יכול לתת או מעשר או חומש, וכשנכפל העשר בחומש עלה נ', אבל מ"מ המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, דהממון חייב לחול בו חסר, ועל כן אם לא נותן צדקה הוא חל בממון עצמו כפשוטו, אך אם נותן צדקה הממון הזה הופך להיות חסר דתיקון, א"כ יש בו שורש של נקודת התיקון, זה נקרא מום, לכן כל ממון חל בו מציאות של חיסרון.

נסיון העקדה הוא הנסיון העשירי המבזה את ה' שקדמו לו, וכן בעשרה מאמרות ובעשר המכות

מתווסף לו תשעה, הרי שתשע מאמרות הללו הופכים להיות מבזים, כנגד כך עשרה נסיונות של אברהם אבינו כידוע שמקבילים הם לעשרה מאמרות, וכנגד כך עשרה מכות של מצרים כנמצא ברבותינו.

ומכה עשירית דמצרים היא מכת בכורות.

ומבואר, שהוא משורש של עוץ שהיה בכור ומת ובוז ייבם את אשתו, ואותו שורש של קניית יעקב אבינו שקונה את הבכורה מעשיו, ועשיו מבזה את הבכורה, ובמקום שהבזיון יהיה ביחס לכך שהתשע הם מבזים ביחס לעשירי עשיו מבזה את העשירי, זה הגדרת עשיו.

ונבין בעומק, דעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו, ולדעת רוב רבותינו הנסיון האחרון הוא עקידת יצחק, ואמר לו הקב"ה 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת' וכו' 'והעלהו שם לעולה' (בראשית כ"ב ב'), והביא רש"י מאמר חז"ל, (תנחומא וירא כ"ב), אמר לו הקב"ה עוד נסיון אחד יש לי ואני מבקש ממך לעמוד בו. יסוד הדבר דהתשע נסיונות ביחס לנסיון העשירי טפלים הם, דהנסיון העשירי גדול בכחו יותר מכולם, וא"כ הופך את שאר הנסיונות לדבר מבזה, זה בז שעולה תשע בגימ'.
וכן 'בעשרה מאמרות נברא העולם', אף שבמאמר אחד יכול להיבראות, הרי שהתשע מבזים הם ביחס לאחד העליון, כלומר האחד

שער - עשר, עשיו מבזה מציאות העשר, לעומת בזיון דתיקון - יחזקאל בן בוזי שביזה עצמו לפני גדולים

האדם הדבר העליון ביותר שיש באדם הוא קומת השערות. א"כ 'ויבז עשיו את הבכורה' (שם כ"ה ל"ד) הרי הוא מבזה כל ראשית, אף שעשיו איש שער, א"כ בעומק אינו מבזה רק דברים אחרים, אלא גם את חלקו שלו, אז הוא

נאמר בעשיו הגדרתו 'איש שער' (בראשית כ"ז י"א), וכזכר פעמים הרבה שער אותיות עשר, והמקום הגבוה ביותר שיש באדם הוא השערות, ויש לו ביחס מסויים הגדרה של בכור, דכל בכור הוא ראשית וראשית קומת

ומבואר מאמר חז"ל 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי', דבים היינו ביזת הים, וזה נקרא ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי. דהמציאות של הבזיון היא מה שלקו המצרים ובים לקו פי חמשה, הגדרת הדבר מצרים הוא אחד מחומש למה שהיה בים, [ובמצרים עצמה זה לא התגלה שזה אחד מחומש וכשהתגלה בים אז נתגלה שזה אחד מחומש], זה מאותו שורש שנאמר המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, זה עומק נקודת הבזיון, שמה שלקו במצרים הלא מבזזה הוא ביחס למה שלקו על הים.

מבזה את כל המדרגה העשירית, זה נקרא עשיו, עשיו הוא בז, והגדרת בז מצד התיקון התשע מבזים ביחס לעשירי, כמו שאומרים רבותינו בז דתיקון הגדרתו שהאדם מרגיש מבזזה ביחס לגדול ממנו, זה נקרא בזיון דתיקון. יש בזיון דקלקול ויש בזיון דתיקון כמו כל דבר בכריאה, ובזיון דתיקון הוא מבזזה ביחס למדרגה היותר העליונה, וזה הענוה האמיתית. כן מצינו דיחזקל בן בוזי נקרא כן כדרשת חז"ל ע"ש שביזה עצמו על דברי תורה, ועוד נמצא בחז"ל בן בוזי שהיה מבזזה לפני מי שגדול ממנו.

יהודה שורש תיקון ביזה על ידי בזיון דה' - חומש, ויוסף מתקן במדרגת י' - מעשר

הגדי הזה ואתה לא מצאתה, דאצל יהודה הוא עצמו הופך להיות בזיון, מכח כל המעשה שהיה הוא הופך להיות מציאות של בזיון.

ונבין עוד, שהרי ארע המעשה מפני שגדל שלה ולא רצה לתתו לה לאשה, וביזה נקראת בלשון הפסוק פעמים בלשון שלל, וברש"י פירש דבבגדים ותכשיטים נקרא שלל, ושאר דוממים שאין בהם חיים נקרא ביזה. ועומק הדבר, שביחס הפרטי של נקודת הבזו שבו אנחנו עוסקים עכשיו, בוז הוא מלשון שלל, ולכן שלח לה ממון במקום שלה, זה מה שהוא בא לתת לה. אומרים רבותינו שהוא נתן לה תפילין 'חותמך פתילך ומטך', אך כפשוטו של קרא הוא נתן לה ממון, ואז הוא אומר פן נהיה לבזו, הרי שמתגלה כאן בוז שעיקרו הוא בזיון שזה מדרגת יהודה, אך בכל בזיון יש ביזה, ובכל ביזה יש בזיון כמו שהוזכר קודם לכן. הרי שמצד היחס שמתגלה כששולח לה ממון, ובזה שהיא נעלמה הופך להיות בזיון, ובעומק הבזיון הוא שמבזה את מה שהיא היתה צריכה לקבל כמו שזה אינו חשוב בעיניה, א"כ הרי זה מאותו שורש של ביזה שהוזכר שהממון הופך להיות לא חשוב, בוזי.

הרי דיש בזיון במדרגת י' עשרה, ויש בזיון במדרגת ה' חמשה. מכוחו של יוסף המדרגה של הבזיון היא מדרגה של עשרה, וזה כל מהלך דיוסף כנגד העשר דעשיו, ובקלקול עשר טיפים שיצאו מבין זרועי ידיו. לעומת כך יהודה הוא בזיון מדין החמשה, מדין הה' שבדבר. כמוכן אפשר למצוא את הה' ביוסף (יהוסף) ואת ה' ביהודה, יהודה מתחיל באות י', אבל בעומק זה י' שבנוי באופן של ה' שה' מחובר משתי אותיות ד' ו' שעולים י', כידוע זה אותיות יהודה, י'ה' ו' וד' שעולים ה' זה פירוש המילה יהודה.

מ"מ בשורש מציאות יוסף שהוא כנגד עשיו הוא כנגד העשר של עשיו שנתבאר, והבזיון של עשיו הוא שמבזה את העשר, דבמקום שהתשע יהיו מבזים ביחס לעשירי, עשיו מגלה שהעשר עצמו הוא המבזזה, הוא בוזז את התשע ומבזה את העשר, זה ה'ויבז עשיו את הבכורה', שמתגלה שהוא מבזה את מציאות הראשית, את שורש הכל שהוא מציאות העשרה.

יהודה לעומת כך כמו שהוזכר נאמר בו 'ויאמר יהודה תקח לה פן נהיה לבזו הנה שלחתי את

והשורש של - שלה הוא מלשון שלל, דכל הכפלה בלשה"ק זה הדגשת הדבר, א"כ השורש הוא ש' ל', כשורש שלה, וה' שבו היינו חומש - מדרגתו של יהודה, 'אל יבזבו יותר מחומש', וכן בגמרא בב"ב (יא א) 'מונבו המלך ביזבו אוצרותיו של אבותיו, אמר הם גנזו להם למטה ואני גנזו למעלה', ונקרא מונבו מלשון בזבו, אך הוא ביזבו באופן של צדקה. דכידוע יש צדק ויש צדקה, זה זכר ונקבה, הצדקה הוסיפה את האות ה', זה מדרגה שאומר יהודה צדקה ממני, צדקה מלשון צדקה, ונקראת כן צדקה-ה', דהמבזבו אל יבזבו יותר מחומש, ונרמז במילה צדקה עצמה - צדק משלך ותן צדקה-ה' - המבזבו אל יבזבו יותר מחומש, זה מה שמתגלה מכוחו של יהודה, שהוא נותן מציאות של חומש.

ובעומק יש לבאר, דיש מי שנותן מעשר ויש מי שנותן חומש, ומחלוקת יש בדברי רבותינו האם יש חיוב לתת מעשר כספים, יש מרבתינו שהחמירו אפילו שחומש הוא חיוב, אך השיטות העיקריות לא כן. אך מכחו של יהודה לתת מעשר זה בזיון, ומתגלה הביזה שהוא נותן חומש. כל ביזה הדבר אינו חשוב, מאידך לא שאינו חשוב כלל כי המבזבו אל יבזבו יותר מחומש שמא יעני ויפול על הציבור כמו שאומרים חז"ל, אבל ביחס לנתינה של העשר הוא מבזה את העשר ונותן חומש.

לפי"ז ברור הדבר דיהודה מתקן את עשיו, דהרי שורש הבזיון דקדושה יחזקאל בן בוזי שמבזה את עצמו ביחס למי שגדול ממנו, מצד כך כל מדרגה של עשר הבזיון דתיקון הוא במה שהתשע מבזה ביחס לעשירי, והקלקול של עשיו נזכר, שער - עשר, שהוא מבזה את העשירי, ובמקום שהתשע יהיו מבזים ביחס לעשר אז התשע גוברים על העשר והעשר הופך להיות מבזה, כענין חוה שבגימ' י"ט, והיינו שהתשע שלטו בעשר שחטאה והחטיאה, וזה סוד הקלקול, וכן זהו סוד הבזיון שמבזים את הסוטה ופורעים את ראשה, כדברי הגמ'

אך יהודה מתקן את הבזיון של העשר על ידי נתינת מעשר ביחס לחומש שהוא מבזה. לפי"ז יוכן הדבר, דאותיות י' וה' אז הה' קטנה לכאורה והי' היא הגדולה אז הה' צריכה להיות מבזה, אבל במעשרות הפוך הדבר, דמי שנתן מעשר פחות מדרגתו ממי שנתן חומש. כדברי הגמרא 'עין בינונית ועין רעה ועין טובה' - עין טובה אחת מארבעים, עין רעה אחת משישים, הרי שאף ששישים זה יותר מארבעים, אבל במעשר שנותן אחד לשישים או ארבעים הרי שאחד משישים הוא קטן מאחד חלקי ארבעים. נמצא ברור שיהודה מתקן את מדרגת הבזיון באופן שהוא מצרף את הה' עם העשרה, ועל ידי כן מתגלה שהעשר מבזה ביחס לה', אבל לא כפשוטו י' עשרה, אלא המעשר וחומש, ואז זה בזיון לתת מעשר ביחס למציאות של חומש. בפסוק 'כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' (בראשית כ"ח כ"ב) דורשת הגמ' מעשר ועוד מעשר זה חומש, הרי שהעשר הראשון הופך להיות מבזה ביחס לחומש, זה מדרגתו של יהודה שיוצר מציאות של בזיון. ומתקן את הביזה על ידי הבזיון, ועל ידי כן הוא נותן מציאות של חומש, ונתינתו שנותן מציאות של חומש זה בחינת ביזה, המבזבו אל יבזבו יותר מחומש, וזהו שורש תיקון מדרגתו מכוחו של יהודה.

אבל יתר על כן הרי נתבאר דיש מהלך דיוסף ויש מהלך דיהודה, מדין יוסף תיקון העשר, מדין יהודה תיקון הה', ויש להסמיך לזה, 'כי ביה-ה' צור עולמים', וכן בוז עולה בגימ' חמש עשרה, והיינו שהי'ה' - החמש עשרה מתקן

מציאות 'כי ביה ה' צור עולמים' זה עומק נקודת הבוז של הבזיון.

את מדרגת הבוז, ויש לו שורש בדוד - ארבע עשרה, ועם הכולל הוא חוזר ומתקן, וכללות

משיח בא מהבוז, מרות ובוז שיש בהם בז, והוא מחדש התורה, זבולון כחו מביזת הים ששוכן לחופיו, ומכח כן מקיים התורה

הנכונה הראויה לו, הרי שנותן לו במדרגת ביזה.

ומבואר עוד שנאמר בזבולון 'לחוף ימים ישכון' (בראשית מ"ט י"ג), והיינו דשורש מה שזבולון מגיע לכל השגת הממון, וזה 'זבולון לחוף ימים ישכון'. והרי כל השורש שהוא נקרא זבולון כמו שהוזכר אותיות בז בקרב, ושורש יניקתו של זבולון ושורש ממנו מביזת הים, הרי שמאותו שורש זבולון שהוא עיקר נתינת הצדקה, הוא בבחינת 'המבזבז אל יבזבו יותר מחומש', דהרי בביזת הים היה פי חמש מיציאת מצרים, והרי זה מאותה נקודת החומש, וברור א"כ שעל ידי כן מתגלה שהוא יונק את יניקתו מביזת הים.

לפי"ז יש להבין דיש שני אופנים, לפני עסק התורה ויש לאחר עסק התורה, אחרי עסק התורה 'בוז יבוז לו' שהוא ביזה את התורה שמכר אותה בממון, שמבזה את התורה שהיא שווה ממון, והיה צריך שהממון יקדם כהיכ"ת להעמיד את התורה, זה נקרא ביזת הים שקדמה למתן תורה. ביזת הים קודמת למתן תורה כמו הסכם יששכר וזבולון, הרי זה ברור הסכם יששכר וזבולון, זבולון הולך לחוף ימים ואז יששכר הולך לעסוק בתורה, וכן היה ביציאת מצרים, מדין זבולון מתגלה ביזת הים, ומדין יששכר מתגלה מתן תורה. זה החלוקה שמתגלה יששכר וזבולון ביציאתם ממצרים, הם באים לתקן את סדר הדברים, יששכר מברר את ההמשך, אבל קודם מתחיל עם זבולון לחוף ימים, עוברים את הימים ואז מקבלים ביזת הים, ואז יש שורש של מדרגת מתן תורה. במתן תורה כתוב מפסלתם של לוחות נתעשר משה, וכוונת הדבר ממה שזב מהדבר שזה הביזה משם היה התעשרותו של

ונבין עוד דהרי ממעשה יהודה שנאמר 'פן נהיה לבוז' (בראשית ל"ח כ"ג) 'יצא משיח, וספר רות כולו לא נכתב אלא כדי לייחס את דוד המלך כמ"ש חז"ל, ויש לפרש, דהרי דוד יצא מרות ובוז, ובוזעו יש אותיות בז, ובוזעו בו-עז מלשון של הבוז, [ובאבן עזרא כתב שבכל מילת בוז יש ע' נעלמת], הרי בועז שהוא שורש לידתו של משיח נאמר בו 'כי לא ישקוט האיש כי אם כלה הדבר היום' (רות ג' י"ח), דמתגלה בו שורש שממנו יוצא משיח, זה הבז שמתגלה בבוזעו.

וביאור מה שרות היא משורש לידתו של משיח, ואיתא בחז"ל 'לא נכתב ספר רות אלא כדי לייחס את דוד - המשיח', דהפסוק 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוז לו' (שיר השירים ח' ז') נדרש בגמ' דקאי על אהבת התורה, וכדוגמת הלל ושכנא, שאחד טרח בתורה והשני טרח לפרנסה, ואחרי שהוא טרח לתורה והוא יגע בפרנסה הוא אומר בוא ונעשה שותפות ונחלוק חצי תורה וחצי ממון, על זה 'בוז יבוז לו', אולם מעיקרא לפני שלמד הרי יש הסכם 'יששכר וזבולון', ובמילת זבולון עצמו יש אותיות בז - היפך מה שנאמר 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוז לו' (שם), דבוז יבוז לו אם הוא רוצה לשלם את הדבר אחרי שלמדו, אלא מתחילה אפשר לעשות הסכם יששכר וזבולון, הרי שיש בז מצד נקודת זבולון ויש בז יבוז לו מצד שני. וביאור הבז מצד נקודת זבולון היינו מה שהופך להיות המעמיד ומכשיר שהבעל תורה יעסוק בתורה - הסכם יששכר וזבולון, שהרי 'אם אין קמח אין תורה' הרי שעל ידי זבולון מתקיים הדבר. ופשוט שאם נותן לו בצמצום אינו חשוב זבולון, אלא יש לו ליתן במדרגה

עשרת הדברות היה גילוי במדרגה של בזיון, וזהו שהיה הגילוי במציאות העשרה, שמתברר שהבו שבגים' תשע ביחס לעשר, מכח כן נאמר 'מה ראה הים ויננס, ראה ארונו של יוסף', הרי מצד כך ביזת הים מדין יוסף זה שורש העשר, וזה שורש מדרגת מתן תורה שהיה ביציאת מצרים.

ונזכר רבות שאותיות יוסף סוף-י', ומבואר שבחינתו הוא בי', אך יהודה כמו שהוזכר הוא בבחינת י' על ידי ה', מצד יהודה מתגלה ביזה - הארת 'תורה חדשה מאתי תצא', חידוש תורה מאתי תצא שזה הארת תורתו של משיח, שמתגלה כמו שבימי שלמה המלך 'כסף וזהב לא נחשב מאומה כי חכמתו רבתה', והרי זמן חכמתו של שלמה המלך היא הכנה למה שנאמר לעתיד לבוא 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים', וכנזכר עוד ששורש ניסוך המים בבית המקדש כדברי הזוה"ק השורש הוא ביום שני שיש ושביעי שהוא אותיות ברו"ז.

משה רבינו. אבל מ"מ בעומק א"כ זה שורש מדרגת יציאת מצרים ושורש מדרגת מתן תורה.

וביאור ענין 'לא נכתב ספר רות אלא כדי לייחס את דוד המלך', דהרי רות נקראת כן כנזכר הרבה מאותיות תורה - רות-ה', דרות באה לגלות שהשורש של המילה תורה היא תור, ואות ה' נוספת על זה. והיינו חידוש התורה בחינת 'תורה חדשה מאתי תצא', מכח משיח, ונקראת אמא של מלכות דרות-ה מבררת תורה חדשה, וכשמתגלה מדרגת 'תורה חדשה מאתי תצא' מתגלה מדרגה של ממון חדש, וכן אחרי ביזת הים מתגלה מדרגת מתן תורה, ובמתן תורה הרי הקב"ה 'אחת דבר אלקים' ואז התפרטו כל הדברות ונעשה עוד תשע, הרי שביחס לאחת שדיבר אלקים שאר הדברות הם בזיון, בזיון דקדושה שהיה במדרגת מתן תורה.

מדרגת מתן תורה היא שמצד עצם הגילוי של

לעת"ל כמים לים מכסים, הבוז משוה קטן וגדול, וזה שורש ניסוך המים שהמים העליונים אינם מלוחים כאשר אינם תחתונים

שהוזכר היא לא במדרגתו של יוסף באופן של ביזה של ממון שהוא ביזה של י', אלא עיקר הביזה שמתגלה [כמובן יש לזה ניצוץ בביזת הים] מכוחו של יהודה שזו הביזה השלימה, הוא מגלה תורה חדשה מאתי תצא תור-ה', תורה שזבה ללא גבול.

לכן נתגלה לעת"ל מדרגת הבוז, כמו הוזכר הפסוק 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים', וידעו אותי מקטנם ועד גדולם, ויש לפרש בענין זה דבז ר"ת זקנים ובחורים, שבעלמא זקן שקנה חכמה הוא מלמד את הבחור, אך מדין הבוז דתיקון דלעתיד לבוא מצטרף הזקן יחד עם הבחור, וזה מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שלא ילמדו איש את רעהו, אין הבחור מלמד את הזקן ולא הזקן מלמד את הבחור, אך עתה בבז מתגלה היפך

ויתבאר מדרגת המים, מן הפסוק 'יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה' (בראשית א' ט'), דביבשה אין גילוי שלם של מים, ובחג נידונים על המים חוזר המים בחזרה ליבשה, וזוהי למים מכח מה שמביאים מים בניסוך המים - בימים של אותיות בוז, א"כ כל המים שיש בידינו השתא הם במדרגת בוז, ביחס לעולם שכולו מלא מים. אך לעת"ל נאמר 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים', עתיד הקב"ה להחזיר את העולם למים, ואז לא מתגלה מים במדרגת בוז שזה ניסוך המים, אלא הכל הופך להיות ביזת הים. שהכל מלא במים, וזה החילוק בין הבוז שיש בידינו השתא לבז שיהיה לעת"ל, שהוא בחינת ביזה, המשכה ללא גבול.

אבל הביזה הזו שמתגלה לעתיד לבוא כמו

אומרים בעינן למהוי קמי מלכא ומכח כך הם נעשו מלוחים, אך כשאין תחתון ועליון אין מים תחתונים, מים של יום שני שישי ושביעי - שהם בוז, כנזכר מהזוה"ק, א"כ אין מים תחתונים שבעינן למהוי קמי מלכא ושוב אינם בוכים, כי מצטרפים העליונים והתחתונים, ואין את המציאות של הבכי ולא מתגלה הבוז של שני ושישי ושביעי. והנה מתן תורה היה במדרגת יום השישי, והכל תלוי במדרגת יום השישי אם ניתנה תורה או לא ניתנה תורה, והתורה שניתנה השתא באופן של שתיים זו שמעתי, וזהו שורש הבוז של מדרגת מתן תורה, אולם לעת"ל יתגלה אחת דיבר אלקים, ולא יהיה יותר בוז.

מצד מהלכי התיקון של לעת"ל, אור של ימות המשיח העליון והתחתון שוים, ואין להם מציאות שהם נבדלים אחד מהשני, וכשאינם נבדלים אחד מהשני אז כל מציאות הבוז של קטן וגדול משתנה כמו שחודד, ונגלה הבוז של ההשוואה של כולם ביחד. ובחינה זו של הבוז הוא מלשון בו-זו, כלומר הכל נמצא בתוכו, הוא לא נמצא בדבר אחר - הוא לא החיסרון, אלא במה שנתפס מציאות של הממון מאום מלשון של חסרון, אדרבה מתגלה מציאות השלימות, זו היא ההבחנה שמתגלה מכח מדרגה דוד שזה מדרגת זהב, כידוע זהב בגימטריא דוד, ובוז גימטריא דוד עם הכולל שהוזכר, ונעשה צירוף של הכל במדרגת הזהב, הכל נמצא בתוכו, לא במדרגה שיש דבר שהוא חוצה לו, ואז יש עליון ותחתון ויש מציאות של בזיון דקלקול ויש בזיון דתיקון, אלא הכל שוים יחד, זה עומק מדרגת הבוז שלעת"ל.

זה כנזכר 'יחזקאל בן בוז' - שבזוי ביחס למי שגדול ממנו, אך כשמלאה הארץ דעה את ה' כולם משתוים, בוז זה זקן ובחור כמו שהוזכר, אז לא מתגלה שהוא מתבזה ביחס למי שגדול ממנו, זה עומק נקודת מדרגת ההארה שמתגלה מכוח הארתו של המשיח, בבחינת דלעתיד לבוא הבוז ה'.

לפי"ז בעומק הבוז ה' מברר את הדבר שהקטן והגדול שוים אחד לשני, זה כבר בזיון חדש דתיקון, זה שורש בזיון דיהודה, בזיון כפשוטו עכשיו אם לוקחים משהו גדול ומשפילים אותו הוא נקרא מבזה, אך שורש דתיקון דלעתיד לבוא של מדרגת הביזוי הוא כנזכר ביהודה שמתקן את העשר דעשיו. והבזיון עצמו מכוח מדרגת דלעתיד לבוא הוא בעצם זה שאין גדול וקטן זה נקרא בזיון, שהרי כל העולם בנוי בצורה של 'נגד זקניו כבוד', יש כבוד לעליון והתחתון הוא מבזה ביחס לעליון, יחזקאל בן בוזי כמו שהוזכר, זה מדרגת האי עלמא, יחזקאל תא חזי של האי עלמא, וזה 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו' זה מדרגת מתן תורה, אך במדרגת הארת משיח מתגלה מהלך חדש של בזיון - השפלת הדבר שאין גדול וקטן אלא שוים אחד לשני, זה עומק הבזיון שיתגלה לעתיד לבוא, זה אור השלמות של לעת"ל של מדרגת הבזיון.

הרי לפי"ז בהשתלשלות של הממון כמו בימי שלמה המלך כסף וזהב לא נחשב למאומה, למאומה היינו למום, שאין מום, וכל מציאות של ממון ר"ת מלח ממון חסר, אינו קיים, כי שורש של מלח הרי הוא בכך שמים תחתונים

כשמת עוץ הגדול ויבמו בוז השלים הבוז בהשוואת קטן וגדול

יבם ר"ת משיח בן יוסף, בעומק כמובן גם משיח שהוא בן יהודה ר"ת יבם, ומבואר כי עיקר הגילוי של היבום התגלה ממעשה יהודה, כמו שאומר הרמב"ן כידוע, שעכשיו שיש דיני תורה אז היבום נאמר דוקא באשת אחיו המת, אבל בזמן שעדיין לא ניתנה תורה היו מייבמים כל

בשלימות הזו של ההארה אז נתקן העוץ והבוז, עכשיו יש לנו מציאות של עוץ והוא מת, ובא בוז ויבם אותו ויצא תרח ואשתו אמתלאי בת כרנבו (ב"ב צ א), השורש הזה של התיקון הוא מכח יבום, וכבר הוזכר בארוכה, דשורש היבום שמתגלה, יש שורש של יבום מכוח משיח בן יוסף, המילה

דכפשוטו יש להבין פן נהיה לבוז שזה שורש הקלקול, אך בעומק רוח הקודש מדברת מתוך גרונו והרי אומר שיהיה לבוז, זה שורש שנולד מציאותו של פרץ, מתגלה בו שלמות של הארה שנעשה כאן שורש מהלכי התיקון, משם יוצא פרץ וזרח שורש נקודת התיקון, הרי מתגלה עומק מהלך פני הדברים שנעשה גדול וקטן שווה, זה יסוד דין יבום, הרי בכור שמת כאן ראשון ובא אחיו ומייבמו, על אף שיכול להיות גם הפוך מדינא לאו דווקא האח הקטן מייבם את הגדול, מ"מ כאן התגלה באופן זה, השורש הזה של היבום הוא שורש מהלכי התיקון בהשוואת קטן וגדול.

אחד מקרובי המשפחה, כלומר מעיקר הדין כל אחד מקרובי המשפחה יכול לייבם, רק התורה הגבילה ולא התירה את איסור אשת אח רק לאשת אח שאין לו בנים, אבל מעיקר הדין יסוד הדין של יבום מבואר ברמב"ן שביסודו הוא שייך לכל קרובי המשפחה.

הרי שכל שורש משיח בא מכח יבום, והשורש של אותו יבום מתגלה כמו שהוזכר בבזו ועוץ שבזו ייבם את עוץ, ושם היה הבדלה דגדול וקטן, אך כשעוץ מת ובזו מייבם אותו והוא הופך להיות על שם אחיו המת, הרי הגדול והקטן הופכים להיות אותו אחד 'קום על שם אחיו המת' (דברים כ"ה ו'), וזה שורש הארת משיח, זה השורש שאמר יהודה 'תקח לה פן נהיה לבוז' (בראשית ל"ח כ"ג),

אברהם אב - רם, ונחור הוא חסרון נ', ובהם מתגלה שורש התיקון

את הבזו במדרגת בזיון ועל ידי כן הוא מתקן את שורש הדבר בבחינת לבן ל"ב ונ' כידוע, ושורש מדרגת הדבר נגד זקניו כבוד, כבוד הל"ב נתקן על ידי הנ', זה עומק הארת שער החמישים דקדושה שמתגלה מכוחו של יהודה, ועל ידי כן מה שמתגלה בשער החמישים כידוע שהוא משווה קטן וגדול, מצד כך כל הממון הופך להיות ביזה, וכולם הופכים להיות מבוזים כי אין קטן וגדול כולם שוים אהדדי, זה עומק שלימות ההארה וחיבורם יחד משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, תיקון הבזה ותיקון הביזוי, ושלימותם יחד מכוח הארת משיח בן דוד, ועל ידי כן כל הבריאה כולה הופכת להיות מבוזה, אבל לא הבזיון דקלקול בבחינת דבר ה' בזה המגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אלא מתגלה הבזיון דתיקון, כשיאיר אור הבזיון בשלימות זו היא הארת משיח בפועל.

לפי"ז הרי כאן עומק גדול, דהיה את אברהם והיה את נחור, וכפשוטו חילוק מדרגתם דאברהם הוא נקרא אב רם הוא גדול, ונחור לעומת כך נ'-חור הוא נקודת החסרון, אך כאשר מתגלה שורש נקודת התיקון כמו שמאברהם יצא התיקון אז הוא מתקן ג"כ את עוץ ואת בוז, א"כ נראה אב-רם, ונראה נ'-חור נקודת החסרון בבחינת ממון מום-נ', וכאשר נתקן הדבר זו מדרגת הנ' דתיקון דלעתיד לבוא. דבלשון ארמית הדגים נקראים נוני דימא, ושורש לזה ביוסף שהוא בבחינת 'וידגו לרוב בקרב הארץ' 'עולי עין', שזה מצד הע' שנעלמת בבזו כדברי האבן עזרא שהוזכרו. אך מכחו של יהודה מתגלה המהלך היותר עליון, ששורש נקודת התיקון היא ההארה של שלמות שער הנ' דקדושה, דבדגים מתגלה כמים לים מכסים, כשהם יוצאים מן המים אינם יכולים לחיות, א"כ עיקר חיותם במלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, דשם אינם מתים. וכשהם יוצאים החוצה נשאר רק מדרגת ניסוך המים, אבל עומק התיקון של המום-נ' הממון שנתקן בשלימותו שזה עומק מדרגתו של יהודה כמו שנתבאר, שמתקן גם את יוסף, שיוסף מגלה את עיקר מדרגת הבזו במדרגת ממון, ויהודה מתקן

אוצר האותיות

ניסוך המים בוז וחרש

נרמז ניסוך המים בימים שני שישי ושביעי - בו"ז, שהוא בא כנגד המלחמה שבין ישראל לאומות, ובימים אלו היתה מלחמה במים

בשבת (קג ב) ובתענית (ב ב) הביאו רמז לזה מן התורה, [ויש מן השיטות שהסיקו משום כן דהוי דאורייתא], 'דתניא ר' יהודה בן בתירא אומר נאמר בשני בקרבנות החג נאמר בשני ונסכיהם ויכל לומר הפסוק ונסכיה או ונסכה המ' מיותרת, נאמר בשישי ונסכיה ויכל לומר ונסכה ה' מיותרת, ונאמר בשביעי כמשפטם ויכל לומר כמשפט מ' נוספת מיותרת, הרי מ' י' מ' הרי כאן מים מכאן רמז לניסוך המים מה"ת'.

וכתב הזוהר (פר' פנחס ופר' מצורע) שמהימים שבהם נרמז ניסוך המים, (שני שישי ושביעי) עולה אותיות בו"ז, וסמך לזה הפסוק 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו'. וביאור הענין, שהרי ניסוך המים נתפרש בחז"ל, שהוא כנגד המלחמות עם אומות העולם, [וכן בקרבנות נתפרש בגמרא שהם כנגד שבעים האומות], וא"כ מכון פסוק זה 'בוז יבוזו לו', היינו אומה"ע שבזים לישראל ומתנגדים לנו, וכנגד כך כח ניסוך המים שנרמז בבו"ז.

בגמרא בסוכה (נא א) איתא 'כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', ועוד איתא (שם נא א) שאשה היתה בוררת חיטין לאור שמחת בית השואבה, הרי שמים אלו של שמחת בית השואבה הביאו לידי הארה גדולה, כי שורש המים באור, היפך האור שברירי שמביא לידי סנוורים - ראייה בלתי ברורה. ונשתנה בזה מדברי הגמרא (ע"ז יג ב) 'ת"ר לא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים לא בפיו ולא בידו אחת ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה, מאי סכנה סכנת שברירי', משום שלקחו בכדי לנסך המים, והביא הארה גדולה.

ויתבאר היאך לקחו מים ממעין השילוח, [שהוא כנהר]. שהרי העצה למי שרוצה לשתות מן האגמים בלילה, הוא שיאמר לשומר, אם יש עמו, ואם לאו יאמר שברירים, ויוריד בכל פעם, ויאמר שרוצה לשתות בכלי חרס, ויתבאר, דשייך לדברי חז"ל שמים אינם משתמרים לא בכלי כסף ולא בכלי זהב אלא בכלי חרס. ונבין א"כ, שהרי מצות ניסוך המים אף שעיקרה ההלכה למשה מסיני, כדאיתא בגמרא בסוכה (לד א) 'עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני', ובגמרא

הימים הנשארים מבו"ז הם ראשון שלישי רביעי חמישי, וראשון אינו מן המנין, הרי עלה ר"ת חר"ש - חרס, שהם שורש חרס דקדושה

(פ"א מ"א), וכן ארבעת המינים 'אמר רבי אליעזר הואיל וארבעת המינים הללו אינם באים אלא לרצות על המים כשם שארבעת מינים הללו אי אפשר בלא מים' וכו'. ופגם המים התחיל ביום

ועוד אמרו חז"ל שהימים הנשארים מבו"ז - ראשון שלישי רביעי וחמישי, הם כנגד שורש הפגם במים, שכנגד המים בא כל חג הסוכות, שכן בחג נידונים על המים דאי' במשנה בר"ה

הראשונים שע"ג המזבח מנסכים ובין לשיטות שביסוד מ"מ יורד בשיתין ויורד לתהום, ועל השיתין איתא מחלוקת בדברי הגמ' (סוכה נג א ומט א) וסתירות בדברי רש"י וראשונים האם שיתין מששת ימי בראשית נבראו או שדוד המלך כרה את השיתין, והרי שבשיתין הללו מונח שתי תפיסות, תפיסה אחת שמי שעשה את אותם שיתין מששת ימי בראשית, ומונח תפיסה שמי עשה את אותם שיתין דוד המלך.

ויל"פ דתפיסה זו של השיתין שעשה אותם הקב"ה במעשה בראשית לכאורה לא מצינו מפורש בחז"ל אימתי נבראו, אך הארץ הרי נבראה ביום ראשון והשיתין בארץ הם, א"כ נבראו ביום ראשון, ומצד כך השיתין הללו מקבלים את המים שאין בהם מעיקרא מלחמה כלל - מים של יום ראשון דמעשה בראשית, ושיתין שעשה דוד המלך כדברי הגמ' (סוכה נג א) 'בשעה שכרה דוד המלך שיתין לבית המקדש קפא תהומא למישטף עלמא' הרי שהשיתין האלה נחפרו על ידי מלחמה, א"כ שייכים לניסוך המים שהוא במערכת של מלחמה של ישראל ואומות העולם שעיקרו שני שישי שביעי - בוז יבוזו לו, אלו הם שני המערכות שמתגלות בשיתין עצמם.

השני דרך אז נחלקו המים, והיום הראשון אינו מן המנין דביום הראשון נבראו עשרה דברים ומהם מים, וכשהיה עדין העולם מלא במים עדין לא נחלק, על כן אין בו שורש מלחמה בין ישראל לאומות, א"כ מיום שני התחילה המחלוקת, וכשנחסיר ימי בוז, נשארו שליש רביעי חמישי, שהם ר"ת חר"ש. חרש אותיות חרס ואותיות שחור, דחרס לפעמים נכתב עם ש', לפעמים נכתב עם ס', [ובלשון תורה מפורש בלשון הפסוק נכתב עם ש']. ייסד הוזה"ק 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו', בוז יבוזו לו, היינו שני שישי ושביעי, לעומת כך שאר הימים שנשארו - חמישי רביעי ושלישי זה סוד החרש דקדושה. וזה עומק ההגדרה של מצוות ניסוך המים.

הרי חילק הוזה"ק ניסוך המים לג' מחלוקות, דין ניסוך מים של יום ראשון, שהוא מים שמעולם אין בהם פגם, הם מושרשים ביום ראשון דמעשה בראשית, יש ניסוך המים של יום שלישי רביעי וחמישי חרש-חרס, זה מים שלא באים מכוח המלחמה באומות זה מים דתיקון הבאים בכלי חרס, סוג שלישי של ניסוך המים זה מים שענינו שני שישי שביעי בוז יבוזו לו, וחילוקם פשוט, שהרי לשיתין מנסכים את המים, בין לשיטות

השילוח הוא בא לטהר את זוב - בוז, ולכן לוקחים ממנו לניסוך המים

מקור גילוי הטומאה, וזה עומק ענינו של שילוח. א"כ תמצית הדברים בקצרה עד השתא, יש כאן שני חלקים שהם שלש שמתגלים בניסוך המים, יש חלק של גילוי של ניסוך המים שמתגלה בסוד יום ראשון, ניסוך המים בסוד בוז, וניסוך המים בסוד חרש, אלו הם שלשת החלקים של ניסוך המים שמתגלה במקדש בחג הסוכות.

ובאמת שמעין השילוח נקרא בתורה גם שילוח ונקרא גם גיחון, ובמילת גיחון יש אותיות חג יון, ויל"פ ראיית זב נמצאת עד שמגיע אליו, משום השילוח, וזה פירוש גד-יון - עד השילוח. ומדברים כאן בטומאת זב, והרי נתבאר שניסוך המים הרי מתחלק להגדרה של זוב-בוז - ימים שני שישי שביעי, לעומת מחרש - ימים חמישי רביעי ושלישי, א"כ יל"פ שכאשר באים למנות את טומאת הזב שהיא הבזז שהיא הזיבה כלשון הפסוק (ויקרא טו כה) 'וכי יזוב זוב דמה', הוא הולך כמין גד יון - עד השילוח, שהשילוח כל ענינו הוא לטהר את אותו בוז - זוב שמתגלה

הרחבת השילוח מיעטה אותו כיון שהבזו שהוא כנגד מלחמה פסק את הזבז

שבמימי השילוח העליון זה הגילוי של החרש-שחור שנתבאר לעיל, חמישי רביעי ושלישי שמשם שואבים מים לימים האלה. שהרי מהשילוח שאבו לכל הימים, א"כ מהעליון שאבו ליום חמישי רביעי ושלישי, ומהתחתון שאבו לימים שנקראים בזו, כאשר השילוח היה קטן בהתחלה והיה מקלח מים בכאיסר הוא קילח מים מדין שחור, רצו להרחיב אותו צוה המלך והרחיבוהו היינו שהוא יקלח מים גם מדין זבז, מדין בזו, וזה הטעם שנתמעטו מימיו, דמה שהיה צריך להיות באופן של זב הפך להיות בזו, ולכך המים נתמעטו. דשם יש את מקום המלחמה, מקום המלחמה בבזו ממעט את המים ולא מרבה את המים. חזרו ומיעטוהו כאשר מיעטו אותו החזירו אותו לשחור לחרש בלי התוספת של הבזו, ולכך היה מקלח מים לקיים מה שנאמר 'אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גיבור בגבורתו', אלו הם א"כ החלקים של המים שמתגלים מכוח השחור ולא מתגלים מכוח הבזו, אז המים באמת נובעים ממימי השילוח.

ובגמ' בערכין (י ב) איתא 'תניא רשב"ג אומר שילוח היה מקלח מים בכאיסר', שמתחילה הכמות של המים שהשילוח הוציא היה רק כאיסר, ופרש"י, 'פי המעיין שהוא נובע שם רחב כאיסר'. ומצינו עוד לשון כאיסר כאשר האדם משתחוה והוא כורע הוא צריך לראות כמו שיראה איסר כנגד לבו. ונראה עוד דברי רבותינו שגיוחון נקרא גיוחון מלשון הנחש שנאמר בו על גחונך תלך, והיינו מקום הלב מקום החזה, ו'צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרבו מימיו ונתמעטו, חזרו ומיעטוהו והיה מקלח מים', הרי שרצו להרחיבו ולא די שההרחבה לא הועילה לו, אלא הזיקה לו והחלישה אותו, ואז 'חזרו ומיעטוהו והיה מקלח מים לקיים מה שנאמר אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו כי אם השכל וידוע אותי'.

ויתבאר עומק הדבר שכאשר רצו להרחיב אותו זה הזיק, דמי השילוח יש לו שתי גילויים, בלשון הפסוק בדברי הימים זה נקרא השילוח העליון והשילוח התחתון, כאשר חזקיהו סתם את מימי השילוח הוא סתם את העליון, ויל"פ

חזקיהו המלך סתם את השילוח שלא יבא סנחריב שבשורשו ע' אומות ויהיה לו מים של חרש, לכן סתם העליון והשאייר לו הבזו ובוזה נלחם עמו

להעביר את המים לבית המקדש לאמת המים לירושלים לכן הוא נקרא שילוח, אבל עיקר שמו הוא גיוחון ולא שילוח. וכתב רש"י דסתם מי גיוחון זה מימי השילוח, וסתם חזקיהו כדי שלא יבואו מלכי אשור וימצאו מים לשתות. והוסיף רש"י שא"י גיוחון הנהר הגדול, שנאמר בפסוק תחילת בראשית שמעון יוצא נהר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים שם האחד פישון שם השני גיוחון וחדקל ופרת - דההוא לאו בארץ ישראל קאי, אלא סובב את ארץ כוש, אלא הוא מעיין קטן סמוך לירושלים

לשון הגמ' במסכת פסחים (נו א) ובברכות (י ב) 'תנו רבנן ששה דברים עשה חזקיהו המלך על ג' הודו לו ועל ג' לא הודו לו, על ג' הודו לו גזו ספרי רפואות והודו לו, כיתת נחש הנחשת והודו לו, גירר עצמות אביו והודו לו, ועל ג' לא הודו לו סתם מי גיוחון ולא הודו לו' וכו', ובמדרש כתוב שלא הודו לו בארעא אבל משמים הודו לו, ופרש"י מי גיוחון - מי שילוח, ובדברי הימים כנזכר הגיוחון והשילוח זה היינו הך, ובפשטות כוונת הדבר שעצם המעיין נקרא גיוחון ומחמת שעשו לו שלוחות

כנ"ל), יבוא סנחריב אשור וישתמש באותם מים, הרי סנחריב הוא זה שבלבל את שבעים האומות, כלומר שהיה לו כוח של שורש של שבעים אומות, דאם לא כן לא היה יכול לבלבל את שבעים האומות, ואז יתגבר בשילוח כח הבוז, ולכן חזקיהו סתם את השילוח, היינו את החלק העליון, שכנתבאר הוא החרש, והשאר את הבוז לאנשי הבוז, אבל את החלק העליון של השילוח בא חזקיהו וסתמו.

ונמצא ברבותינו שלא הודו לו חכמים כיון שהיה לו לבטוח בהקב"ה שיעשה מאליו, אבל טעם חזקיהו שסתם את הגיחון הוא משום דמעיקרא גדר הגיחון יש בו שתי חלקים, יש בו את החלק של הגיחון ששייך לאומות העולם, בוז, ויש לו את החלק ששייך לישראל, חרש, וזה עומק המלחמה שלא תהיה שליטת סנחריב באותו חלק, בא חזקיהו וסתם את החלק העליון ששייך רק לישראל.

כלל ידוע הרי בכלי חרש נאמר חידוש שישנו דווקא בכלי חרס, שמטמא מאוירו, ויתבאר עומק הדבר, כשמתגלה בחג הסוכות שיש מים עליונים שנקראים 'אשחר מימין', 'חרש', ומתגלה מים תחתונים הבא מימין 'בוז', ומתגלה הכוח שמצרף אותם, הכח שמצרף אותם, הוא 'רוח אלקים מרחפת על פני המים', היא זו שמצרפת מים עליונים ומים תחתונים, ולכן נטמא מאוירו.

שנאמר 'והורדתם אותו אל גיחון' ומתרמגין 'ותחתון יתיה לשילוחא'. א"כ גיחון הוא שילוח ושילוח הוא הגיחון, יש גיחון עליון ויש גיחון תחתון, וברש"י לא נזכר זה, אך כן מפורש להדיא בדברי הימים כמו שהוזכר, ויל"פ שמה שסתם חזקיהו זה את חלק הגיחון העליון ולא את חלק גיחון התחתון.

והוזכר גיחון פעמיים בנ"ך, פעם אחד בספר מלכים ופעם אחת בדברי הימים, בספר מלכים נאמר במעשה דבת שבע עם כל קיטרוג המלוכה שהיה על מלכות שלמה המלך עם אבשלום, מצווה אותם דוד המלך, וצדוק הכהן ואת נתן הנביא 'והורדתם את שלמה אל הגיחון' למשוח אותו למלך, שלמה המלך נמשח על הגיחון שהוא השילוח. ועוד הוזכר הגיחון מה שהגמ' הביאה וביאר רש"י כנ"ל, שחזקיהו המלך סתם את מימי הגיחון, ויל"פ טעם מה שחזקיהו המלך סתם את מימי הגיחון ולא הודו לו חכמים, אבל משמיא הודו לו, שהיה בכדי שלא יבוא מלכי אשור וימצאו מים לשתות, ומלך אשור היינו סנחריב שבלבל את השבעים אומות, שהם לא יבואו וישתו מים מאותו גיחון.

ובפשטות כוונת הדבר שלא יהיה לו מים, אבל למשנ"ת השתא הדברים מאירים, שמאותו גיחון שאבו מים מי השילוח לניסוך המים לבית המקדש בחג הסוכות, שבעים פרי החג כנגד שבעים אומות, וכל ניסוך המים הוא כנגד המלחמה בין הבוז לחרש, ואם יבוא סנחריב-אשור (אשור הוא מלשון שור ראייה, בחינת שברירין

אוצר האותיות משלי (א, ז) 'בזיון'

ביזיון משורש אויל

תפיסתי, ואילו בושה עניינה ביטוי בפועל של היחס שלי אל הדבר. זה החילוק בין בז למבייש, שניהם שורשם הגדרת העדר כבוד והשפלה, בזיון הוא בתפיסה וביוש הוא המעשה בפועל.

א"כ בלשון תורה 'בז' ענינו עצם מה שאני לא מעריך את הדבר, ומשם השורש שנקרא בזיון. עשיו בז לבכורה, "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה" (בראשית כה לב), ודאי שהיה כאן גם בזיון בפועל, עצם מה שעשיו מוכר את הבכורה ליעקב בעבור נזיד עדשים זה בזיון לעצם הבכורה, אבל שורש הבזיון הוא התפיסה של למה לי בכורה כי הנה אנכי הולך למות, כלומר, קודם הוא בז את הבכורה בלבו, הוא לא מעריך אותה בלבו ובמחשבתו, ולפיכך הוא גם מבזה אותה בפועל שהוא מוכר אותה, אבל השורש של הבזיון הוא במה שהוא בז לדבר בליבו.

האויל שמבזה הוא ההיפך של 'ראת ה' ראשית דעת, "ראת ה' ראשית דעת" זה ראשית של הקומה, האויל יש לו התנגדות למהלך שנקרא ראשית. 'אויל' כדברי המלבי"ם הוא מלשון 'אולי', וכדברי הגר"א שמביא תלמידו האויל חסר לו את נקודת ההתחלה. זה השורש ל"ויבז עשו את הבכורה", בכורה היא ראשית, כמ"ש "כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה" (דברים כא יז), עשיו מבזה את נקודת הראשית, זה נקרא אויל. "אוילים בזו",

"יראת ה' ראשית דעת חכמה ומוסר אוילים בזו" (משלי א ז). אויל בשורשו הוא מבזה את החכמה ואת המוסר, "אוילים בזו", זה דרכו של אויל. ובדקות זה עצם כל המהות של אויל, שהוא מבזה את החכמה ואת המוסר.

ננסה להבין מהו המושג שנקרא בזיון, ולפי זה נבין בדקות מהי מהותו של האויל שמבזה את החכמה ואת המוסר.

ההזכרה הראשונה בתורה למילה בזיון היא במעשה שיעקב קונה מעשיו את הבכורה, שם נאמר (בראשית כה לד) "ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה", זה המקור שממנו ילפינו מהו המושג שנקרא בזיון. כהקדמה שורשית, בלשון תורה יש מושג שנקרא "בזיון" ויש המושג שנקרא "בושה", מה ההבדל בין לבייש אדם לבין לבזות אדם, השוני בין בושה לבזיון הוא, שורש המילה בזיון היא 'בז', הוא בז לדבר, בז זה לא דווקא במעשה, אפשר לבז לדבר אפילו בלב, לעומת זאת לבייש זה גילוי במעשה, לבזות בפועל.

יכול להיות שאדם יבייש את חברו בשוגג, הוא לא התכוון לבייש אותו, ההגדרה בזה היא שאני ביזיתי אותו אבל לא מכוח שאני בז לו. יכול להיות שהאדם בז למישהו בליבו, אבל בשפתיו ובפיו הוא מראה שכביכול הוא מכבד אותו. בז הוא תפיסה כלפי אדם אחר או דבר אחר, איך אני תופס את פלוני או את הדבר לפי

הראשית של הדעת, אויל חסר את נקודת הראשית, זה נקרא אויל, ומצד כך הוא מבזה את נקודת הראשית. זה הביאור של מה שנאמר בעשיו "ויבז עשו את הבכורה" לפי שהבכורה נקראת ראשית.

כמו שביארנו הבזיון הוא חלק מהמהות של האויל, האיוולת שלו מגלה שהוא מבזה את הדבר, עצם תפיסתו היא לבזות, זה לא צירוף שהאויל מבזה אלא עצם ההיות של האויל גורמת ביזוי. האויל מופקע מנקודת הראשית, אין לו את היראת ה' שהיא

ראשית בבחינת מחשבה וראשית בבחינת לידה

ישראל במהלך בריאת העולם, ולכן את זה בא יעקב לקחת מעשיו כשהוא קונה ממנו את הבכורה. כשיעקב קונה מעשיו את הבכורה, הוא לא קונה ממנו את הבכורה של ראשית המחשבה, את זה יש לו כבר מראשית בריאת העולם שישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות. מה שיעקב בא לקנות מעשיו היה הראשית של הלידה, את הראשית הזו אין עדיין ליעקב, לפי שכלפי הלידה עשיו היה ראשון.

ומכוח הקניה הזו של הבכורה יעקב מקבל את חלק אברהם, "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וכו'" (בראשית טו יג). הלידה חלה עכשיו כבכורה על יעקב, לכן ביציאתם ממצרים נתקדשו הבכורות, "לי כל בכור ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים" (במדבר ג יג). השורש של קנין הבכורה חל מיעקב, יעקב קנה את בחינת הראשית שבלידה, וזה מתגלה בלידתם של ישראל ביציאת מצרים, ושם גם חל עליהם שם בכורים, "בני בכורי ישראל" (שמות ד כב). בפרטות ביציאת מצרים נתגלתה קדושת הבכורות שבתוך הכנסת ישראל, אבל קדושת הבכורות שבכנסת ישראל שהתגלה במצרים, זה משורש קנין יעקב, מה שהוא קנה מעשיו את הבכורה של הלידה, מעבר לבכורה של ראשית המחשבה. אחר שנתבארו שתי הראשיות, זה ברור שהראשית הראשונה היא ראשית המחשבה,

ביתר דקות, ידועים דברי חז"ל שיעקב אבינו היה בבחינת בכור לטיפה, ועשיו היה בבחינת בכור ללידה, הרי שהיה הבחנה מסוימת שיעקב הוא הבכור, והיה הבחנה נוספת שעשיו הוא הבכור. יעקב היה הבכור בבחינת ראשית המחשבה, בכור כלפי ההריון, ועשיו היה ראשית בבחינת לידה.

נבאר את שורשי הדברים בקצרה. כנסת ישראל יש לה שני שורשים, ראשית בבחינת הריון וראשית בבחינת לידה. השורש הראשון הוא מדברי חז"ל שישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות, זה 'ראשית' מצד נקודת המחשבה, זו היא ההבחנה שנקראת "היום הרת עולם" מלשון הריון. לעומת זאת הראשית של ישראל בבחינת לידה מתגלה ביציאת מצרים, "לקחת לו גוי מקרב גוי" (דברים ד לד) כעובר ממעי אמו כדברי חז"ל. ההבחנה של ראשית המחשבה של הכנסת ישראל נמצא בבריאת העולם, ואילו ההבחנה של ראשית של ישראל בבחינת לידה נמצאת במהלך של יציאת מצרים, לקחת לו גוי מקרב גוי, אלו הם שתי הראשיות שמתגלות בכנסת ישראל.

ולפי מה שנתבאר, הראשית ששייכת לכנסת ישראל מלכתחילה שהיא ראשית המחשבה, בזה יעקב באמת היה ראשית, הוא טיפה ראשונה והוא ראשית המחשבה, אבל הראשית של הלידה לא התגלתה בכנסת

"בראשית", ב-ראשית, ראשית של הריון, וראשית של לידה.

הראשית הראשונה היא ראשית של המחשבה, והראשית השניה היא ראשית של לידה. בכור לא נקבע ע"פ טיפה ראשונה של אב, אלא בפטר רחם של אם, זה הגדרת בכור לדינא. בכור שקניינו היה ביציאת מצרים, "ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים", זה לא קנין של בכורה מצד ההריון, זה היה קנין של בכורה מצד הלידה. לכן כל דין בכור לא נמדד בבכור דאב אלא בבכור דאם, בפטר רחם. א"כ הבכורה של פטר רחם היא ראשית הלידה, ראשית ההתגלות, אבל היא לא ראשית היצירה.

וראשית הלידה היא הראשית השניה, שהרי המחשבה-ההריון קודם ללידה. א"כ הראשית של הלידה היא הראשית בהתגלות, והיא באה אחרי הראשית הראשונה שהיא תחילת המחשבה. זו ההבחנה שנקראת בכור, בכור מחד נקרא ראשית, אבל מאידך הוא ראשית שניה, הרמז הידוע לכך הוא שהמילה 'בכור' מורכבת מאותיות שניות, ב'כ'ר', ביחידות, עשרות ומאות. הרי שהגדרת הדבר היא שבכור מצד עצם ההתגלות שלו מגלה את ההבחנה שנקראת שני, ומאידך הוא נקרא "ראשית אוננו", מצד ההבחנה של לידה הוא ראשית, פטר רחם, הוא פותח את הרחם, הוא ראשית של הלידה, אבל ראשית כל הלידה היא ראשית שניה. וכנודע,

בחנית 'ביזה' ו'זיבה'

תורה.

לפי"ז נבאר מה החילוק בין ביזה לזיבה. אחד מהדינים השורשיים שהוזכרו בתורה בדיני בכור זה דין של ירושה, "כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה" (דברים כא יז), כלומר הוא ראשית כלפי נחלה, הוא ראשית כלפי ירושה. בכור הוא בעצם הגדרה של זב, הוא נחלה, נחלה נקראת 'נחלה' מלשון נחל, דבר המתפשט, מים מתפשטים נקראים נחל. זה מהות נחלה, יש ממון של האב והממון של האב הולך ומתפשט, האב מת, האם מתה, והבנים יורשים עכשיו את אביהם או את אמם. הרי שהגדרת הדבר של ירושה היא נחלה-התפשטות, "ביום הנחילו את בניו" (דברים כא טז), ירושה נקראת נחלה מלשון נחל, המשכה. כידוע הממון נקרא דמים, אז כמו שאצל האשה זב ממנה דם, כך הממון של האדם זב לבניו, זה נקרא נחלה מלשון

לפי"ז נבין בברור מהו המושג שנקרא בזיון בלשון תורה. הזכרנו שהפעם הראשונה שנאמר בתורה לשון של בזיון זה בעשיו, "ויבז עשיו את הבכורה". בתורה יש ג"כ לשון 'ביזה', ביזת מלחמה, "היו לבז" (ישעיה מב כב), וכן על זה הדרך, זו היא ביזה של שלל שלוקחים במלחמה. בנוסף יש בתורה את המילה 'בז' בהיפוך אותיות, 'זב', "איש כי יזוב", "ואשה כי יזוב", והגדרת הדבר היא שזב עניינו דבר שנוזל בלשון תורה כשהוא מתמשך נקרא 'זב', זב בבשרה, הן אצל האיש בבחינת מקור הלידה שלו, והן אצל האשה בבחינת הדם שלה, אבל בשניהם הגדרת הדבר זה הזוב של מקור החיים, הן אצל האיש שזה בבחינת טומאת שכבת הזרע שהיא שורש החיות באיש, והן אצל האשה שזה בבחינת דם כי הוא הנפש, הרי שהגדרת זיבה היא ששורש נקודת החיות מתפשטת, זה נקרא זיבה בלשון

כאשר בני ישראל יוצאים ממצרים, גמר היציאה היה בקריעת ים סוף, עד קריעת ים סוף עדיין לא היה גמר היציאה כי עדיין מצרים רודפים אחריהם, ואז הייתה ביזת הים, שהייתה התפשטות של ממון ממצרים לבני ישראל. הגילוי של "וינצלו את מצרים" (שמות יב לו) בשלמות היה בביזת הים, מצרים היא הראשית (של הגלויות) שמגלה בכור, בכור לנחלה, בכור להמשכה של הדבר, כמו שבכורי מצרים מתו ונתקדשו בכורי ישראל, כך היה גם בביזת הים, מאותו שורש של ראשית. ההגדרה של ביזת מצרים זה לינוק את המשך ההתפשטות של החיות שהיה במצרים, כשם שבכורי ישראל התקדשו תמורת בכורי מצרים, גם ממונם של מצרים עובר לישראל, היינו הך ושורשם חד, בחז"ל נאמר שארבעה חשובים כמתים, אחד שאין לו בנים ואחד שאין לו ממון, עני חשוב כמת, זה מאותו שורש. א"כ זו היא ההבחנה שנקראת ביזת מצרים, והשורש של זה הוא במהלך של בכורה אצל עשו, "ויבז עשיו את הבכורה". וכן במצרים בוז, ולכך נהפך מבז לזב, וקבלו ישראל זב דתיקון.

תורה. א"כ עומק נקודת הבכור שהוא ראשית אוננו, הוא מחדש את נקודת הזיבה, הדמים שזבים מהאב והאם מתפשטים לבכור, זה נקרא בכור בלשון תורה, הוא יורש.

וכך גם ביזה, על דרך כלל ביזה היא ביזה של שלל, ביזה של ממון, הרי שהגדרת ביזה היא שכמו שבכור יורש נקרא זב, כך ביזה זה ירושה של שלל מלחמה. כאשר הוא מקבל את ה'זיבה' בצורה של ירושה, זו היא הבחנה של נחלה, וכאשר הוא מקבל את זה באופן שהוא לוקח את זה בכח, זה נקרא ביזה. בהמשך נבאר מדוע זה נקרא ביזה, אבל זה אותה תפיסה של נחלה, שמקור החיות יוצר התפשטות. ממנו של האדם נקרא נפשו, כדברי הגמ' בסוף ב"ק שהגוזל ממון של חברו כאילו נטל את נפשו, ממנו של האדם מתפשט בו נקודת חיותו, ומפני כך בהמת כהן אוכלת בתרומה וכדו'. הרי שהגדרת הדבר היא שהממון שלו היא מקום ההתפשטות של החיות שלו, היא הזיבה של החיות שלו, היא הנחל של חיותו. מצד כך הגדרת הדבר היא שכל בכור מגלה את שורש אותה המשכה, את שורש אותה התפשטות.

בזיון בבחינת ניתוק הדבר מראשיתו

שיהיה מותר לעבוד אותה, כי הרי מבזים אותה, אבל כיון שדרך עבודתה היא בבזיון הרי שאסור לבזות אותה בדרך עבודתה.

מה עומק הדבר שיש עבודה שנקראת מרקוליס שעבודתה היא בבזיון, קילוס בלשון התורה זה מלשון שבת, להודות ולהלל ולשבח ולקלס, ואילו "מרקוליס" זה מרירות של הקילוס, מר-קוליס, זה ההיפך של קילוס, היפך של קילוס נקרא בזיון, זה שורש השם מרקוליס. אבל

בהמשך נחזור לחלק של עשיו ויעקב, אבל כעת נחדד עוד קצת את הסוגיא. כל דבר בבריאה בנוי בסוד טוב ובסוד רע, יש בזיון דקדושה ויש בזיון של קלקול, יש בזיון טוב ויש בזיון שהוא רע, יש איש שמותר לבזות אותו, כמו שאומרת הגמ' שמי שסני שמועיה מותר לבזות אותו. בזיון רע מצינו בע"ז שנקראת מרקוליס, שכל עבודתה היא בדרך של בזיון, ואומרת הגמ' במסכת ע"ז שעל אף שעבודתה היה בבזיון היה ס"ד

נמי מאמר הוא. 'בו' עניינו ניתוק של התשע מהראשית, זה נקרא בזיון, בזיון עניינו לבזוז את הדבר, לבזוז פירושו שיש ממון ששייך לראובן, ואני לוקח מראובן את הממון שלו, אז בעצם אני מפריד את ההתפשטות והראשית שלו, זה נקרא בזיון.

מתחילה יש ראשית ויש התפשטות של הראשית, האויל מנותק מנקודת הראשית כמו שהזכרנו, זה העומק של ההגדרה שנקראת בזיון. בראשית נמי מאמר הוא, אבל האויל שבז לו, לדידו רח"ל בראשית הוא לא מאמר, אין ראשית. "יראת ה' ראשית דעת וחכמה ומוסר אוילים בזו", האויל מבזה את אותה ראשית, לדידו הדבר מתחיל אחרי הראשית, אם הוא מתחיל אחרי הראשית אז הוא מתחיל תמיד מהשני, לכן 'אויל' אותיות 'אולי', יש לו שני צדדים, הוא מתחיל מנקודה שניה, כל נקודה שניה היא כפולה אז היא מכריחה שני צדדים. זה עומק ההגדרה שנקראת אויל, מבזה, המושג שנקרא בזיון בלשון תורה הוא ניתוק של הדבר מנקודת הראשית שלו, ולקחה רק של ההמשכה של הדבר. בלשון תורה זיבה זה התפשטות של דבר מהראשית, הוא מגיע מהמקור ומתפשט הלאה. לעומת זאת אויל מנתק את נקודת הראשית ולוקח רק את נקודת ההמשכה, זה נקרא ביזה.

כאשר אני בוזז דבר אני לא לוקח את השורש, אני לוקח רק את ההתפשטות שלו, זה נקרא בלשון תורה ביזה. בגמ' (בבא בתרא יא.) מובא הצד החיובי של ביזה, מה שנאמר בבנה של הילני המלכה מונבז המלך שבזבז אוצרות אבותיו, שהוא נתן אותם לצדקה, אומרת הגמ' שהוא אמר אבותי גזזו למטה אני גנזתי למעלה, לבזבז דבר זה להמשיך אותו הלאה, מצד התפיסה

בעומק הגדרת הדבר הוא שמרקוליס הוא התפיסה של שורש המושג שנקרא בזיון, זה גופא העבודה זרה הזו, עבודה זרה שהיא שורש הבזיונות שיש בעולם. שורש כוח של בזיון רע נקרא מרקוליס, לכן עובדים אותו בבזיון, זה לא שמבזים אותו, אלא כל הבזיונות שיש בעולם הם ממנו אז נותנים לו את חלקו. כשם שמביאים לכהן תרומה כי זה חלקו, וכמו שמביאים למזבח את הקרבנות כי זה חלקו של מזבח, כך מביאים למרקוליס את כל הבזיונות שיש בעולם.

כל בזיון שיש בעולם השורש שלו הוא בעבודה זרה הנקראת מרקוליס, ולכן כשאני מבזה אותו אין כוונת הדבר שביזיתי אותו, אלא נתתי לו את חלקו, לכן ברור למה אסור לעבוד אותו אפילו שזה דרך בזיון. אם בעבודה זרה רגילה נאמר "אבד תאבדון" (דברים יב ב), אז מותר ומצוה לבזות אותה, כאן בשעה שאני מבזה את העבודה זרה אני נותן לה את חלקה. מה שנאמר שזו דרך עבודתה, זה לא רק הגדרה שאם זה דרך עבודתה אז דרך עבודתה אסרה תורה, אלא דרך עבודתה אסרה תורה מחמת שבדרך עבודתה הגדרת הדבר היא לא שאני מבזה אותה, אלא אני נותן לה את חלקה שלה. זה עומק ההגדרה של "דרך עבודתה אסרה תורה", שאסור אפילו לבזות את המרקוליס. א"כ שורש התפיסה הזו שנקראת בזיון רע שייכת לעבודה זרה הזו, שהיא בעצם התפיסה שמשם כל הבזיונות שקיימים בעולם.

ונבאר מהו העומק במושג שנקרא בזיון, בז, ב' וז' בגימטריא ט', תשע. הבריאה כולה נבראה בעשרה מאמרות כלשון המשנה באבות, והגמ' בר"ה דנה שהרי ישנם רק תשעה מאמרות, אלא בראשית

שכאשר יש לאדם רוק בתוך פיו וזה מפריע לו אז הוא מרוקן אותו לחוץ, ואז הפה שלו נעשה ריק, אבל בעומק הרוק הוא תפיסת הריק (כמ"ש בהרחבה בסוגיית שובב"ם - תיקון הרוק).

ההבחנה שנקראת ריקה מגלה ריק, לכן ריקה מגדירה בזיון, כשאני מבזה דבר אז בתפסתי רוקנתי אותו, רוקנתי אותו מהמקור של ההשפעה שלו. "והבור ריק אין בו מים" (בראשית לז כד), יש הבחנה של דבר שהיה מלא ונתרוקן, כמ"ש "ואנכי פיניתי הבית" (בראשית כד לא), רוקנתי אותו אז זה ריק במקרה, אבל אני יכול לחזור ולמלאות, אבל בהבחנה של מעיין אם לקחתי את נקודת הנביעה זה ריק עצמי, אין לו את נקודת הנביעה השורשית שלו. דבר שהיה לו מילוי חיצוני אזי גם הריקון הוא ריקון חיצוני ואפשר לחזור ולמלאות, אבל דבר שהיה בו נביעה והנביעה הסתלקה, נתרוקן שורש סיבת המילוי, זה ההבחנה הנקראת רוק, ריק בשורש שלו.

מצד כך, ביזוי הגדרתו שיש המשכה בלי נקודת שורש, ביטלתי את שורש נקודת ההתחלה שלו, ביטלתי את שורש נקודת הנביעה שלו, זה נקרא ביזוי, וזה הבחנת רוק הנקראת בזיון.

הפשוטה אם המשכתי אותו הלאה אז זה כבר לא אצלי, זה נקרא בזבז בלשון חז"ל. אם תמורת מה שהוצאתי קיבלתי משהו זה לא בזבז, כי הדבר נשאר קשור אלי, רק אם הוצאתי והוא לא קשור אלי זה נקרא בזבז, מלשון ביזוי. ביזוי הגדרתו לנתק את ההמשכה מן השורש, כאשר האדם מבזבז את ממונו הוא ממשיך את נקודת השפע שאיננה עכשיו בידיו, אז אם נקודת השפע עדיין קשורה בידיו כמו בצדקה שעשה מנובז (מונ-בז), "גנזתי למעלה", זה לא נקרא בזבז אלא שפע אמת שמתמשך מנקודת הראשית, אבל כאשר השפע נמשך ומתנתק מנקודת הראשית, זה נקרא בזבז, וזה נקרא ביזוי.

בכמה מקומות בגמ' מובא שיש איסור לרוק בבית המקדש כי זה בזיון, בלשון חז"ל כשבאים לבטא בזיון משתמשים במושג רוק, רק בפניה, אם אני רוצה לבזות דבר אני רוקק בפניו. ריקה מבטאת את עומק הביזוי, לפי שכל ריקה נקראת רוק מלשון 'ריק', זה השורש למושג שנקרא רוק, רוק הגדרתו הוא הריק שיצא לחוץ. דוגמא לדבר, לשון הפסוק הוא "מריקים שקיהם" (בראשית מב לה), הוריקו את שקיהם, אחרי שמוציאים את הדבר מהשק השק נעשה ריק, זה נקרא מריקים שקיהם. ריקה הגדרתה ריקון, במובן הפשוט כוונת הדבר

עומק "המבזה את המועדות"

לשון ביזוי הוא בעשיו, שם נאמר "ויבז עשו את הבכורה", ובתרגום שם מובא שחמשה דברים עשה עשו באותו יום, ובמה שנאמר "ויבז עשו את הבכורה" כאן נגזר עליו שאין לו חלק לעוה"ב ולא בתחיית המתים. א"כ "דבר ה' בזה", הגדרת הדבר היא שאין לו חלק לעולם הבא, כך מתגלה בשורש הראשון

הגמ' דורשת (סנהדרין צט.) על הפסוק "כי דבר ה' בזה את מצותו הפר" (במדבר טו לא), באחד מן הלשונות דורשת הגמ' שזהו האומר תורה אינה מן השמים, ובלשון נוסף הגמ' מביאה את דברי המשנה במסכת אבות שהמבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא. הזכרנו שהמקום הראשון שנאמר בו

הבא, מי שמבזה את המועדות בעומק הוא מבזה את שורש הבכור דלידה, הוא מדבק את עצמו בעשיו הרשע, ולכך אין לו חלק לעולם הבא.

יתר על כן, הרי כמו שאמרנו ההתחלה היא לא בלידה, ההתחלה היא בתחילת המחשבה, היום הרת עולם, והלידה היא ההוצאה לפועל של הגילוי שהיה במחשבה. וכעין זה הוא בחינת עולם הבא, תמצית הטוב שקיים כאן זה מה שנשאר לעולם הבא, אין מלוין לאדם בשעת מיתתו לא כסף ולא מרגליות וכו' אלא תורה ומעשים טובים. כלומר, עולם הבא זה בבחינת "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם" (עירובין כב.), תמצית הטוב שהאדם היה לו כאן זה מה שנשאר לו לעולם הבא.

בלשון חז"ל עולם הבא נקרא פעמים רבות הנחלה השלימה, זה נקרא "להנחיל אוהבי יש" (משלי ח כא), נוחל עולם הבא בלשון חז"ל, כמו שהזכרנו ההבחנה של בכור היא הבחנה של יורש, נוחל, מעין זה העולם הבא נקרא נחלה השלימה. ודאי שיש גם תפיסה עמוקה יותר בעוה"ב, אבל במה שנוגע לענייננו עוה"ב הוא תמצית הטוב בעוה"ז שימשך לעולם הבא, הרע נעצר בעוה"ז, "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג ב), והטוב ימשיך הלאה, זה נקרא עולם הבא. מתתא לעילא עולם הבא זה ההמשכה של הטוב שלא נפסק, שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב, הרע נחרב והטוב נשאר קיים, הצדיקים נשארים קיימים, כמו שאומרת הגמ' עושה להם כנפיים, הרע הוא זה שנכחד והטוב ממשיך, זה נקרא נוחלי עולם הבא. מצד כך הגדרת הדבר היא שהעולם הבא הוא הנחלה המתמשכת של הטוב שקיים כאן, רק היום שהטוב מעורב ברע אז אין לנו גילוי שלם של טוב, אבל לעתיד כשהרע

של ביזוי שנאמר בתורה לגבי עשיו.

עתה נבאר מהו העומק המיוחד במי שמבזה את המועדות שאין לו חלק לעולם הבא, לפי מה שביארנו זה הרי ברור מאוד, הסברנו בראשית הדברים שיש שתי ראשיות, יש ראשית המחשבה ויש ראשית הלידה, וישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות. מצד ראשית המחשבה יש ששת ימים ושבת, וראשית הלידה היא השורש לכל המועדים. השבת היא זכר לבריאת העולם, כמ"ש "כי בו שבת מכל מלאכתו" (בראשית ב ג), והיא ג"כ זכר ליציאת מצרים כמו הנוסח שאנחנו אומרים בקידוש. המועדים לעומת זאת הם לא זכר לבריאת העולם, המועדים כולם, פסח, שבועות וסוכות, שלושת המועדים שנקראים 'חג' הם זכר ליציאת מצרים. [בדרך רמז, האותיות לפני 'חג' זה 'בז', זה נקרא המבזה את המועדות הוא מבזה את החגים.]

כעת נבין מה העומק ב"המבזה את המועדים" שאין לו חלק לעולם הבא. החגים הם זכר ליציאת מצרים, הרי כמו שביארנו בתחילה ישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות, ומצד כך ראשית המחשבה וראשית היצירה שייכת להם. המלחמה בין עשיו ליעקב לא הייתה על ראשית היצירה אלא על ראשית הלידה, וראשית הלידה היתה ביציאת מצרים, על זה נאמר שהמבזה את המועדות, לא מבזה מועד אחד, אלא הוא מבזה את שורש המועדות כולם שהם תפיסת הלידה שהתגלתה ביציאת מצרים, המבזה את המועדות הוא מדבק את עצמו בעשיו, ב"ויבז עשו את הבכורה". עשיו ביזה את ראשית הלידה, ולכן יעקב קיבל את אותה ראשית דלידה. על עשיו נאמר "הנני הולך למות ולמה זה לי בכורה ויבז עשו את הבכורה", שם נאמר שאין לו חלק לעולם

את נקודת ההמשכה וניתק אותה מהשורש. המבזה מנתק את השורש מן ההמשכה, הוא מנתק תפיסה של דבר מתמשך מנקודת השורש שלו.

כשאנחנו מסבירים שהמבזה לוקח את ההמשכה בלי השורש, זה הפועל יוצא של מה שהוא עשה, אבל שורש התפיסה של הביזוי היא עצם הניתוק של ההמשכה מן השורש. בפועל יוצא שאחרי שהוא ניתק את השורש מההמשכה הוא יכול לקחת את ההמשכה בלא השורש, אבל עצם התפיסה של ביזוי היא לנתק את השורש מן ההמשכה. אדם שניתק את השורש מההמשכה אז העולם הבא והעולם הזה שלו לא מצורפים אהדדי, ולכן אין לו חלק לעוה"ב כי אין שייכות בין העוה"ב לעולם הזה, וממילא כל דבר שתלוי בהמשכה לא קיים אצלו כי הוא מנותק מנקודת השורש, הקרן קיימת לו לעולם הבא והוא לא יכול לקבל את אותו קרן, אז הוא לא יכול להמשיך לשם. הנחל חייב להיות מחובר לנקודת השורש, מי שהתפיסה אצלו שהנחל לא מחובר לנקודת השורש נקרא בלשון חז"ל מעיין ה"מכוב" מימיו, אזי כל התפיסה של נחל אצלו היא כביזה, לעתיד לבוא אי אפשר לבוז ולקבל שכר, אפשר רק להמשיך מנקודת השורש, ומי שאין לו המשכה מנקודת השורש אין לו נחלה לעתיד לבוא.

יסתלק ויהיה גילוי של הטוב לבדו, זה נקרא נחלה של עולם הבא.

א"כ העולם הבא הוא המשכה של מה שקיים כאן, "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם", ומצד כך הגדרת הדבר היא שכל עולם הבא הוא הנחלה, המשכה. וא"כ מי שמבזה את המועדות, המבזה את הלידה, הוא בעצם מבזה את נקודת ההמשכה, מחשבה היא ראשית, אבל כלפי הראשית הזו צריכה המשכה. ל"ב פעמים נאמר אלקים במעשה בראשית כדברי חז"ל כידוע, זה נקרא ל"ב נתיבות חכמה, נתיב-דרך-שביל, יש שבעה לשונות, זה נקרא נתיב, זה נקרא דרך, זו המשכה. המחשבה היא ראשית, אבל יש את הנתיבות של החכמה שממשיכים את אותו שפע, אם אדם מבזה את ההמשכה אז אין לו חלק לעוה"ב, זה עומק הגדרת דברי חז"ל שהמבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא.

יש עוד לשונות בדברי חז"ל כלפי מה נאמר כי דבר ה' בזה, אפיקורס, מבזה תלמידי חכמים, האומר אין תורה מן השמים וכן על זה הדרך, והשורש לכל הדברים הללו הוא בנקודת הביזוי וכמו שנתבאר.

נחדד את הדברים, בזיון עניינו שהשורש נשאר קיים, אבל הוא לא יכול להמשיך הלאה. כשאדם בוזז משהו הוא משאיר אותו ולוקח את ממונו, בעצם הוא לקח רק

רומי אין להם לא כתב ולא לשון

עשיו, זה השורש ל"בזוי אתה מאוד" שנאמר כלפי רומי. א"כ כאן נתבאר שהבזוי אין לו לא כתב ולא לשון. טעם הדבר הוא שהרי יש שני שורשים כלליים בבריאה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, בכללות זה נקרא תורה אחת, ובפרטות "תורות" זה תורה שבכתב ותורה

הגמ' במסכת ע"ז דורשת את מה שנאמר לגבי רומי בזוי אתה מאוד, דהיינו שרומי אין להם לא כתב ולא לשון, רש"י לומד את זה כפשוטו, תוס' לומד שזה כתב של מלכות. א"כ בלשון חז"ל רומי נקראת בזוי מאוד, והדבר ברור, שורש בזוי נאמר בתחילה אצל

מהלך שאין לו לא כתב ולא לשון, אם אין לו חיבור לתורה שנקראת ראשית אז אין לו לא תורה שבכתב ולא תורה שבעל פה, אין לו את היניקה מהמקור, מהתורה.

ודאי שגם לשאר האומות אין תורה שלמה, אולם כידוע בדברי חז"ל שהקב"ה חזר על כל אומה ואומה לקבל את התורה וכו', והיינו שיש להם שורש בתורה, אבל כשנאמר כאן שאין לו לא כתב ולא לשון זה עומק הגדרת הדבר, שהוא מנותק לגמרי מנקודת הראשית. על עשיו אמרו חז"ל הוא שוא שבראתי בעולמי, העדר, זה עומק המדרגה שנקראת עשיו, הוא אדום הוא רומי, וזה ההגדרה של אויל, כמו שאמרנו שאויל אין לו ראשית.

כבר ביארנו שיש ראשית ויש אחרית, האויל הוא ענף מענפי הפתי, הפתי אין לו אחרית והאויל אין לו ראשית, וכמו שנתבאר שאם אין לו ראשית אז גם אין לו אחרית. במגילת אסתר נאמר (אסתר ג ו) "ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי", המן ביזה את הדבר כי הגידו לו את עם מרדכי, בעומק, "כי הגידו לו את עם מרדכי" אז הוא מבזה את עצם ההתחלה של הראשית של ישראל, כשהגידו לו את עם מרדכי הוא לא יכול לשלוח יד בפרט של ענף, הוא חייב לעקור את נקודת הראשית, זה עומק "כי הגידו לו את עם מרדכי". במדרש שם נאמר על המן "בזוי בן בזוי", זה המן שהשורש שלו הוא מעמלק שהגיע מעשיו, בזוי בן בזוי זה משורש עשיו שבז לבכורה, אז עשיו ויתר על הראשית, על הבכורה, והמן רצה ליצור כביכול שאין אחרית, "להשמיד את כל היהודים" (שם).

מצד כך פורים הוא סוף ניסים שעתידים להיכתב, כדברי הגמ', הגדרת הדבר הוא שפורים זה סוף. דבר שאין לו ראשית אין לו

שבע"פ, תורה שבכתב נקראת כתב, ותורה שבע"פ נקראת לשון, השורש של כתב הוא בתורה שבכתב, והשורש של לשון זה נקרא תורה שבע"פ.

מי שאין לו לא כתב ולא לשון אין לו מקור לא בשורש תורה שבכתב ולא בשורש תורה שבע"פ, הרי בשורש תורה שבכתב נאמר בה "באר היטב" (דברים כז ח), וברש"י שם, "באר היטב בשבעים לשון", כל אומות העולם יש להם שורש בתורה שבכתב, אלו השבעים אומות, ומעבר לשבעים אומות יש את עשיו וישמעאל שהם שורשי האומות כולם. על רומי שנאמר בו בזוי אתה מאוד שאין לו לא כתב ולא לשון, כלומר מצד ההיות שלו אין לו לא כתב ולא לשון, אם אין לו כתב ממילא הוא לא מחובר ג"כ ללשון. ה"באר היטב שבעים לשון" זה השורש מאיפה הוא יונק מתורה שבכתב לתפיסה של על פה, בבאר היטב מעתיקים את התורה משפה לשפה באופן של לשון, אבל מי שנאמר בו בזוי אתה מאד שאין לו לא כתב ולא לשון, כוונת הדבר היא שהוא מנותק מן התורה שנקראת ראשית.

ידועים דברי חז"ל, "בראשית" בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית, שניהם נקראים ראשית. עשיו מבזה את הבכורה אז הוא מבזה את נקודת הראשית, מי שמבזה את נקודת הראשית הוא ההיפך גמור של יעקב שקנה את הבכורה והוא הראשית, ומכוח כך עשיו הוא גם ההיפך הגמור של התורה שנקראת ראשית. עשיו התנתק מנקודת הראשית, הוא מוכר את הראשית, את הבכורה, וברגע שהוא מוכר את הבכורה הוא מתנתק להדיא מהתפיסה שנקראת תורה, מ"בשביל תורה שנקראת ראשית", כמ"ש "ה' קנני ראשית דרכו" (משלי ח כב). מצד כך מתחדש אצלו

מגלים תורה חדשה, הדר קבלוה כלשון הגמ'. הגילוי של רומי התגלה בהמן, בשורש של בזוי בן בזוי התגלה שאין לו לא כתב ולא לשון, ולכן אסתר ביקשה כתבוני לדורות, כלומר, כנגד מה שנאמר ברומי שאין להם לא כתב ולא לשון, כנגד כך מתגלה המהלך של אסתר, כתבוני לדורות. זו התורה החדשה שנגלתה להם, כנגד המהלך של בזוי בן בזוי.

במלחמה בעמלק נאמר (שמות יז יד) "כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע", ואמרו חז"ל כתוב זאת בספר זו תורה שבכתב, ושים באזני יהושע זו תורה שבעל פה, כנגד מה שנאמר בעמלק שאין להם לא כתב ולא לשון, אין להם מהלך של חיבור לשורש שנקרא תורה.

אחרית, אז בעשיו נתגלה שאין לו ראשית, ובהמן נתגלה הביזוי מצד נקודת האחרית, אבל שורשם חד הוא, ראשית ואחרית. זה נקרא בזוי בן בזוי, הוא רוצה לעקור ראשית ואחרית, ברגע שהוא עוקר את נקודת הראשית ממילא אין להם תכלית, אם אין להם תכלית אז הוא רוצה להשמיד להרוג ולאבד מטף ועד זקן. דבר שיש לו תכלית חייב להגיע לנקודת תכליתו, דבר שאין לו תכלית אין לו ראשית, הוא יכול להיגדע בנקודת האמצע שלו, זה בחינת בזוי בן בזוי שנאמרה בהמן שהוא בן בנו של עשיו הרשע.

ולפי זה מה שנאמר ברומי שאין לו לא כתב ולא לשון, המהלך הזה מתגלה בגזירת המן שהיא שלימות הגזירה של עשיו מצד האחרית, וכאשר הם מנצחים את המן הם

מדרגת בזיון דאוויל

הפה מגלה את הבחינה של לידה. הזכרנו שיש שתי ראשיות, יש ראשית של מחשבה ויש ראשית של לידה, ראשית של מחשבה נקראת ספר, בספר התורה יש שישים ריבוא אותיות, ואי אפשר להוסיף בו אפילו אות אחת, אין כוח הולדה בספר. מה שיש בספר הוא כוח המחשבה, הגר"א מבאר שבספר יש מה שהסופר כותב, ויש את מה שהקורא קורא, ובעצם הקורא קורא את מחשבת הכותב, זה נקרא ספר, ספר מגלה מחשבה. סיפור, לעומת זאת, אפשר תמיד להמשיך הלאה, כמ"ש על החכמים שהיו מספרים ביציאת מצרים כל הלילה, ואפשר להמשיך הלאה עד שתחטפנו שינה. ספר תורה יש לו גבול, אבל הסיפור יכול להמשיך עוד ועוד, זה דרכו של סיפור, סיפור בתורה זה חידושין דאורייתא שאין להם סוף, אלו מים שאין להם סוף, ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

לפי מה שנתבאר השתא נבין בעומק מה ההגדרה של בזיון בלשון תורה, בזיון בלשון תורה זה הפקעה שנקראת ספר וסיפור בלשון חז"ל, ספר זה תורה שבכתב, "כתוב זאת זכרון בספר", וסיפור זה תורה שבעל פה, "שים באזני יהושע" זה נקרא סיפור. כתיבה נקראת בלשון חז"ל ספר, ודיבור נקרא בלשון חז"ל סיפור, וכשמתגלה מהלך שלם בבריאה זה ספר שמצורף לסיפור, זה נקרא חיבור של תורה שבכתב ותורה שבע"פ. תכלית הבריאה היא תורת תורה אחת, חיבור תורה שבכתב ותורה שבע"פ, זוהי מדרגת צירוף ספר וסיפור.

כשבני ישראל יצאו מהגלות, ממצרים, נאמר שחייב אדם לספר ביציאת מצרים כל אותו הלילה, שם מתגלה הדעת שגנוזה בפה שמספרת ומדברת, זה הגילוי של הסיפור שיצאנו ממצרים. הגילוי של הכתב לא מגלה בחינה של לידה, אלא מחשבה, הגילוי של

הראשונה ומבזה אותה.

בעומק, יש באויל שני חלקי ביזוי. יש ביזוי של מי שאינו אויל, יש הרבה אנשים שמבזים דברים, אבל הם לא נקראים אוילים, כמו שהארכנו בזיון על דרך כלל הוא לנתק את נקודת השורש מנקודת ההמשכה, זה נקרא בזיון, כמו שנאמר "ויבז עשו את הבכורה". האויל, מלבד מה שהוא מבזה את השורש ומנתק אותו מנקודת ההמשכה, הוא גם מבזה את נקודת ההתחלה לעצמה. זה החידוש ב"אוילים בזו", זה לא אויל שמבזה רק את החכמה, זה אויל שמבזה את החכמה ואת המוסר, הוא מבזה בעצם את השורש של שני השורשים הראשונים של הבריאה, הוא מבזה את נקודת ההתחלה של ראשית המחשבה וראשית הלידה.

באויל מתגלה נקודה של בזיון, מעבר לכל מערכת של בזיון שאנחנו מכירים בכל מערכת הבריאה. במערכת רגילה של בזיון אמרה הגמ' בב"מ שמוטב לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, כאשר האדם מבייש את חברו זה נקרא אביזרייהו דרציחה, הוא מנתק נשמה וגוף, הנשמה נשארה קיימת, ומה שהתבטל זה הגוף ששב לעפר, אז בעצם הוא מבזה רק את נקודת ההמשכה, הוא מנתק את השורש מההמשכה. ברגע שהוא ניתק את ההמשכה מהשורש, הגוף כבר לא יכול להמשיך להתקיים לפי שאין לו נקודת יניקה. אבל בזיון בבחינת אויל הוא למעלה מכך, האויל מבזה נקודת ראשית יותר קדומה, זה למעלה מהבזיון שנקרא אביזרייהו דרציחה.

שלשה עבירות חמורות יש, עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ולמעלה מכך חילול השם, העבירה החמורה ביותר נקראת חילול השם. זה נקרא אויל, בזיון מונח באביזרייהו דרציחה, אבל אויל נוגע בחילול

א"כ ההגדרה הבהירה היא שספר מגלה תחילת מחשבה, וסיפור מגלה תחילת לידה, כך מבואר מדברי חז"ל, שהסיפור נקרא דעת, ודעת היא כוח ההולדה. [במאמר המוסגר, כנגד מה שבני ישראל לקחו בביזת הים את הדמים, את מקור החיות שהתלבשה בממון, משה רבינו לקח את עצמות יוסף, הוא לקח את הדעת הפנימית שמתגלה ב"והאדם ידע" (בראשית ד א) בבחינת יוסף אות ברית קודש.]

מ"מ, כשאנו באים להגדיר מהו הענין של בזיון, "חכמה ומוסר אוילים בזו", האויל כאשר הוא מבזה, הוא לא מבזה חכמה לבד והוא לא מבזה מוסר לבד, הוא מבזה את החכמה שמצורפת למוסר. מה זה חכמה ומה זה מוסר, חכמה זה מה שהאדם קיבל מרבו, זה בעצם מה שנקרא 'מחשבה', הוא מקבל את הידיעה, ואילו מוסר ענינו "שמע בני מוסר אביך" (משלי א ח), מוסר שייך למהלך שנקרא דעת, כמו שהזכרנו את דברי הגר"א (בפסוק הראשון של משלי), סיפור, דעת ומוסר שורשם חד. א"כ האויל שמבזה חכמה ומוסר, בהקבלה למה שנתבאר עתה הוא מבזה ספר וסיפור, הוא מבזה את הראשית של המחשבה ואת הראשית של ההולדה, זה מה שהאויל מבזה.

"חכמה ומוסר אוילים בזו", בלשון התרגום הוא קורא לאויל שטיא, מלשון שוטה, ו"בזה" זה גם כן מלשון שטות, האויל כאשר הוא מבזה את הדבר הוא מבזה את הצירוף של הספר לסיפור. יש בזיון שמבזה רק את הלידה, ויש אויל שמבזה את שורש תחילת המחשבה, כאן נקודת ההבדל בין אויל לבזיון עצמו, בזיון לעצמו הוא בזיון במדרגת ט', הוא מבזה רק מהנקודה השניה, לא מהנקודה הראשונה, אבל אויל מתחיל בא', הוא מבזה את הראשית העליונה. אויל זה אותיות לא א', הוא מגיע עד הנקודה

ראשית המחשבה, שבת שמו דקב"ה.

זה עומק הבזיון של אויל, אמנם, חיות בעולם הזה כן יש לו, כיון שחיות יש לה קצבה מצד העולם הזה, האויל לא מפקיע את החיות לדבר שיש לו קצבה, הוא מפקיע רק את ההמשכה מהשורש. מהשורש ממשיך המשכה שאין לו סוף, מדבר שהוא לא שורש גם אפשר להמשיך ממנו המשכה, אבל לא המשכה שאין לה סוף. מעיין מים חיים זה מעיין שנובע תמיד, אפשר להמשיך ממנו תמיד, לעומת זאת, דבר שלא נוגע בנקודת הראשית אפשר להמשיך ממנו המשכה אבל לא המשכה שאין לה סוף. כשאנחנו באים להמשכה של עולם הבא זה נקרא המשכה שאין לו סוף, ובשביל זה חייבים גילוי של ראשית מוחלטת, אם אין לו ראשית אז אין לו המשכה גמורה, וברגע שאין לו המשכה גמורה הוא מתכלה כמו שהרע מתכלה, הרשע מתכלה כי הוא היה בתפיסה שאין ראשית.

השם. מצד כך אומרת הגמ' שכל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה, עבודה זרה נוגעת בחילול השם. (בשלושת העברות החמורות יש יחס שגילוי עריות הוא עליון, ויש יחס שעבודה זרה שהוא משורש חילול השם הוא עליון.) ברור שההבנה הפשוטה היא שעבודה זרה היא משורש חילול השם, אבל הבזיון של אויל מקביל לעבירה החמורה ביותר, לחילול השם גופא.

חילול השם לא רק מנתק שורש מענף, אלא כביכול הוא מחלל את עצם השורש, את המציאות של השי"ת שלא קיים בתפיסתו. בעומק זה נקרא המבזה את המועדות, מי שמבזה את המועדות, ישנה הבחנה של המבזה את המועדות שהוא מבזה את המועד רק בבחינת ההמשכה שלו, בלשון חז"ל זה נקרא המבזה את המועדות מבזה חולו של מועד, וישנה הבחנה של המבזה את המועדות שהוא מבזה את השורש של ההתקשרות של המועדות לשבת שהיא שייכת לנקודת הראשית, לראשית היצירה,

מבזה עצמו על המצוות היפך מדרגת אויל

בזה שהוא מבזה את עצמו על המצוות הוא מגלה את התפיסה שנוגעת בנקודת הראשית המוחלטת.

במאמר המוסגר, ישנה הבחנה של אדם שמבזה את עצמו על התורה, ויש הבחנה שהאדם מבזה את עצמו על המצוות, אלו הם שתי מערכות שונות של ביזוי. יחזקאל בן בוזי ביזה עצמו על דברי תורה, ואילו בדוד המלך נאמר שביזה עצמו על המצוות, יש בזיון כלפי התורה ויש בזיון כלפי המצוות, ויש הבדל עמוק ביניהם. התורה כולה נקראת כבוד, "כבוד חכמים ינחלו" (משלי ג לה), אדם שמבזה את עצמו על התורה, הוא

חז"ל אומרים על דוד המלך עליו השלום, אין לך אדם שביזה עצמו על המצוות יותר מדוד המלך, כתוב כאן מהי עצם התפיסה שמחמתה הגיע דוד המלך להיות שורש למלכא משיחא. תכלית הבריאה היא בעצם הפוכה מהאויל, האויל מבזה את החכמה ואת המוסר, כנגד זה צריך לגלות את הראשית, דוד המלך הוא בבחינת "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה" (תהילים קיח כב), מחד הוא תפיסת האחרית, אבן מאסו הבונים, ואולם מאידך הייתה לראש פינה, זו התפיסה של הראשית העליונה, זה נקרא ראש פינה שכולם פונים אליה. דוד המלך,

מבטל את עצמו לכבוד התורה.

לעומת זאת, יש אדם שמבזה עצמו על המצוות, יש ביזוי שהוא ביזוי למערכת הזו שנקראת מצוות. התפיסה הפשוטה שלנו היא שיש מערכת שנקראת תורה ויש מערכת שנקראת מצוות, והמצוות הם למטה מהתורה, אבל מאידך הרי כאשר יש לאדם תלמוד תורה ומצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים המצוה קודמת לתלמוד תורה, אז יש ג"כ הבחנה הפוכה שהמצווה היא למעלה מהתורה. ההבנה הפשוטה היא שהתורה עומדת למעלה מהמצוות, אבל יש הבחנה שמצוות למעלה מהתורה, ההבחנה הזו היא שהתורה מגלה את "חכמתו" ית"ש, והמצוות מגלים את "רצונו" (ועיין נפש החיים, שער ד'), ודאי שהמצוות כתובות בתורה וא"כ התורה זה ג"כ גילוי רצונו, אבל הגילוי בפועל של הרצון מתגלה בקיום המצוה. התורה מגלה את החכמה שברצון, איך הרצון מתלבש בחכמה, אבל המצוות מגלות רצון גמור, ומצד כך ישנה הבחנה שהמצוות הם למעלה מהתורה. נדגיש, זו הבחנה בנקודה מסוימת בלבד, וודאי שלדינא ובתפיסת הדבר בגילוי התורה היא למעלה מהמצוות.

ביזה את עצמו על המצוות הגדרת הדבר היא, שהוא ביזה את עצמו על שורש ההתחלה הראשונה שנקראת "עלה ברצונו ית' לברוא את העולם", זה ההיפך הגמור של התפיסה שנקרא אויל. יש בזיון שהוא הבחנה של היפך הכבוד, זה בזיון ששייך למהלך של "כבוד חכמים ינחלו", זה נקרא אויל שמבזה את החכמה. אבל יש הבחנה של אויל שמבזה את המוסר, המוסר הוא ראשית דעת, הוא נקודת ההתחלה של כל דבר, המוסר נוגע בראשית שנקראת דעת ברצון, ומצד כך האויל מבזה את אותה ראשית.

דוד המלך שביזה את עצמו על המצוות

הוא גילה את ראשית המוסר. "שמע בני מוסר אביך", כך אומר שלמה שהוא שמע את מוסר אביו, דוד, משלי שלמה בן דוד מלך ישראל. דוד המלך נוגע בבזיון שהוא מבזה את עצמו על המצוות, אז הוא מגלה את התפיסה הפנימית שנקראת רצון הבורא ית"ש. האויל מבזה אחרים, הוא מבזה את החכמה ואת המוסר, דוד המלך שביזה את עצמו על המצוות גילה את ההבחנה שנקראת מוסר ה', שזהו מקור הדבר, ומשם הוא הגיע להבחנה שנקראת מלכא משיחא.

נסכם את הדברים, האויל עומד נגד החכמה והמוסר, כנגד הרצון והחכמה, וכנגד הספר והסיפור, וצירופם. "יראת ה' ראשית דעת", הדעת מגלה את התפיסה הזו שמצרפת רצון והכנה, יש לנו תורה שבכתב ותורה שבע"פ, תורה שבע"פ למטה מתורה שבכתב, זהו אותו יחס שמצוות הם למטה מתורה. לעומת זאת בשורש תורה שבע"פ היא למעלה מתורה שבכתב, הרי כל תורה שבכתב שורשה התחילה בע"פ, ומצד כך שורש המצוות הוא למעלה מתורה, "יראת ה' ראשית דעת" זה הגילוי איך הדעת הוא למעלה מהחכמה, זה הגילוי איך הסיפור הוא למעלה מהספר. זה נקודת הראשית השלימה שכוללת את הכל, ומי שהוא היפך אויל זוכה לגעת בה, מבזה עצמו על המצוות והתורה.

משלי 040 פרק א פסוק ז בזיון

מספר שיעור בקול הלשון 1128594

סוגיות במחשבה

בוז (בו)

וכנגד כך שבו עשו, אמרו חז"ל (ילק"ש, אסתר, רמז תתרנ"ד, ד"ה ומרדכי) **ויבז עשו את הבכורה וכו', הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד** (עובדיה, א, ב), **וכמ"ש** (מדרש זוטא, שה"ש, א, טו) **מכר את בכורתו ליעקב, מיד נאמר עליו הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד.**

ובעומק, שורשו בזוי, כמ"ש (זוה"ק, וישלח, קעז, ע"א) **דסטרא דעשו סטרא מסאבא איהו, וסטרא מאסבא איהו קלנא קמי קב"ה, מאינן דרגין זעירין דבתר ריחיא סריקתא דקוסטרי קא אתיא, ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד. ועוד אמרו** (שם, מצורע, נו, ע"א) **ועשו בההוא אתר דסיומא דכלא, ובגין כך כתיב הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד.**

וגדר הבזוי, אמרו (ע"ז, י, ע"א) **בזוי אתה מאד, שאין להם לא כתב ולא לשון. והבן, שהתורה שורשה בלשה"ק, אולם נכתב ע"י משה, באר היטב ע' לשון. אולם אדום - עשו, שאין להם לא כתב ולא לשון, הרי שאין לו חלק בתורה שנכתבה אף באר היטב ע' לשון. וכיון שאין לו חלק בע' לשון, אף אין לו חלק בע' עמים, כמ"ש התרגום יונתן** (עובדיה, שם) **חלש יהבתיך עשו רשיעא בעממיא. וכתב במזרחי** (דברים, לב, כא) **וז"ל, בזוי אתה מאד, לכך ראוי שיכונה בשם "לא עם", עכ"ל.**

והבן שמצד שורשו שהיה בכור, הוא ראש לכל העמים כנודע (מהר"ל, קידושין, לא, ע"א, ד"ה ויש עוד). **וכאשר בוז, ויבז עשו, נעשה שפל מכולם.**

כתיב (בראשית, כה, לד) **ויבז עשו את הבכורה. ואמרו חז"ל** (ב"ר, תולדות, סג, יד) **ומה ביזה עמה, א"ר לוי, תחיית המתים בזה עמה. ואמרו** (לקח טוב, שם) **"את" לרבות תחיית המתים. והיינו שביזה את שורש החיים. ואמרו** (פרקי דר"א, פרק כט) **עשו מאס במילה כשם שמאס בבכורה. והיינו שמאס בחיים המתגלים באיבר המילה, אבר חי שמחדש חיים לאחרים, ודבק בערלה שהיא שורש המוות באבר זה, היפך אבר חי, והבן.**

והנה לשון בוז, לשון בזיון, ואף לשון ביזת ממון, כמ"ש (בראשית, לד, כז) **ויבזו העיר. וכן ביזת הים, וכיוצא בזה. ואמרו חז"ל** (לקח טוב הנ"ל) **וי"א, מן האדם האדום הזה, כי גם זהובים שאל לו עשו, במכירת הבכורה, כי בתבשיל לבד לא היה נותן לו, וזה שכתוב ויאכל וישת ויבז, שאחר שנתן לו הממון האכילהו והשקהו, ויבז עשו את הבכורה, מיד ויהי רעב בארץ. והיינו שלשון ויבז עשו יש בו ב' משמעויות. א. לשון בזיון, כמ"ש** (ב"ב, טז, ע"ב) **ושט את הבכורה, דכתיב ויבז עשו את הבכורה, וכמ"ש** (לקח טוב הנ"ל) **ויבז עשו, לשון בזיון, ודומה לו, ויבז בעיניו** (אסתר, ג, ו), **בוז יבזו לו** (שה"ש, ח, ז), **לא יבזו לגנב כי יגנוב** (משלי, ו, ל). ב. לשון ביזה, שבו מיעקב זהובים, זהוב, זהב, בזה, והבן.

ואמרו חז"ל (אסתר, ז, י) **ויבזו בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו, בזוי בן בזוי, ויבז עשו את הבכורה. וכאן כתיב ויבז בעיניו. ולהנ"ל הביאור שהמן בוז למרדכי, וכן רצונו לבזוז את מרדכי ואת עצמו. ולכך כאשר נתהפך הפור, בוז ישראל לאויביהם, ויתר על כן בזוז ממונם, כמ"ש** (ג, יג) **ושללם לבזוז.**

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ו / ב-ז / ז-ו

מדור רל"א שיערים

ב-ו

"בו" במילוי בי"ת וי"ו עולים דל"ת [כי "בו" במילוי בגימטריא ארבע מאות שלשים וארבע], ובה מזורפים לאותיות הלשון דטלנ"ת, שהם דלת-נט. וכן רמוז במלת לשון, לש, ל"ש ר"ת לשון שפתים. ובצורפו לשפתים מוקטן ולכן יש בלשון אותיות ון, שהם הקטנה בלשה"ק כנודע, כגון איש-אישון וכדו'. ולכך עיקר הדיבור נקרא או על שם הלשון, שלשה ומערבת את האותיות כמ"ש לשון הרע, בעל הלשון וכדו'. וכן נקרא ע"ש השפתים, עקימת שפתיו כנ"ל.

ובעומק באותיות ב-ו, גנוזים כל כ"ב אותיות, בו הכל, וזהו שורש עולם התיקון, בהו, ואמרו רבותינו, בו - הוא, והיינו שבו נמצא הכל. אולם כאשר תהו שולט על בהו, נעשה בוו, בו - ז, ז' מלכי אדום של עולם התהו, כנודע. ורמוז בכך שאות ראשונה בתורה ב - בראשית. ואחר כ"ב אותיות ישנה אות ו'. ואת הארץ. וכן מאות ב' עד אות ו', ישנם ה' אותיות כנגד ה' מוצאות הפה. ובהסיר ה' אותיות מן ב' עד ו' מן כ"ב אותיות, עולה י"ז, גימטריא טוב, העולה שם אהו-ה, כנודע, היוצא מן הפסוקים את השמים ואת הארץ, ר"ת אהו-ה, חותם שבו נברא שמים וארץ, כולו טוב. וזהו בול, בו - ל, שבו כלול כל האותיות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהו, אביון, אבלות, אבשלום, אוב, אויב, אזוב, איבו, איוב, גיבור, בהו, בודד, בוז, בוגד, בוץ, בוקר, כוש, בחור, בטוח, בכור, כלול, מואב, במות, בנות, בניו, בעדו, ברוך, בריאות, בתואל, בתולה, גבול, גבעות, גנוב, דבורה, דובב, דיבון, כרוב, כתוב, כוכב, מבוא, מבול, מושב, מלבוש, נבואה, סוכב, ערבון, עבוט, עזוב, רוב, צבאות, רחוב, שבוע, שבועה, תבונה, תושב, תבואה, זכוב, זוב, חבוש, חביון, חבקוק, חברון, חוב, חלבון, חרבונא, חשבון, טוב, טוביה, טבור, כבוד, כלוב, כרוב, כתוב, תושב, בול, לבנון, זבולון, נבון, משוב, נבו, נבון, נוב, נתיבות, סוב, עבות, עובר, עוגב, עורב, עובד, צבוע, צובה, רבוא, שבור, שכלול, שובב, בור.

נודע שכ"ב אותיות, נחלקים לה' מוצאות, והם, אחה"ע, בומ"ף, גיכ"ק, דטלנ"ת, זסשר"ץ. אחה"ה מגרון, בומ"ף משפתים, גיכ"ק מחיך, דטלנ"ת מלשון, זסשר"ץ משיניים (עיין ספר יצירה פ"ד מ"ג). בומ"ף נקראים עקימת שפתיו הוה מעשה (סנהדרין סה ע"א) והוא בעיקר באותיות השפתים [עיין להרמב"ן במלחמות סנהדרין יז ע"א בדפי הרי"ף ד"ה אמר הכותב. ועיין אוהב ישראל שמות, פרשת פרה]. בומ"ף עולים קכ"ח, גימטריא המילוי של ד' שמות ע"ב ס"ג, מ"ה וב"ן, היינו, מילוי וחיות ד' עולמות אבי"ע.

והנה אע"פ שעיקר אותיות בומ"ף בשפתים, כנ"ל, מ"מ נקשרים בלשון, כמ"ש בספר השם (עמ' קס"ג ד"ה למה) וז"ל, בומ"ף משתמשות בין השפתים ובראש הלשון. וכן באוצר המדרשים הביא ספר יצירה הנ"ל וז"ל, בומ"ף בשפתים, קשורות בלשון, כשלהבת קשורה בגחלת. ועוד כתב שם בספר השם (עמ' קע ד"ה בתחלת) בומ"ף בשפתים וסימן "בפום" [כלומר בפה]. ונגלה במילת בוץ, שהוא הרכבת אותיות מאותיות השפתים, ב - ו, ומאותיות הלשון, צ. וכן כל תיבה ותיבה יש לבדוק את שורשה במוצאות הפה, ולפ"ז להבין את מהות התיבה, והיא חכמה גדולה. ולעת עתה לא מצאתי מי שעשה כן באופן מסודר על כל התיבות.

ועיין באברבנאל (שמות פ"ד ד"ה ויאמר) שכתב וז"ל, הן אני ערל שפתים (משה) ולכן היה כבד הדיבור, כי לא יוכל לבטא באותיות בומ"ף. וכן עיין בספר צפנת פענח (בא ד"ה וז"ל) שכתב וז"ל, מה שאמר משה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג, יג) על פי מה שנאמר בשם הגאון מהר"ם, דאותיות בומ"ף היה למשה למחסור וכו'. ובשם הוי"ה ככתיבתו יש בו וי"ו, וז"ש מה אומר אליהם.

והנה בומ"ף נחלקים לב' חלקים, בו-מף. ובו הוא השורש בבחינת שנים שהם ארבע. וב' נכתב דגושה ורפויה, והרפויה קרובה בהגיגי לאות ו'. והנה אותיות השפתים מצורפים ללשון שהרי הלשון בוקעת דרך השפתים, כנ"ל. והבן שאותיות

ב-ז

מראה אור שמסתלק במהירות, והוא כזב של זיו, שמכזב ומפסיק את הארתו.

והנה נודע, ברז"ל ר"ת בלהה רחל זלפה לאה. ולפ"ז זב ר"ת, זלפה, בלהה, כלומר מדרגת שפחות ללא הארת אמהות. והוא בחינת בזק כנ"ל. כי הארה במדרגת זיו, היא בחינת זבד, כמ"ש (בראשית ל, כ) ותאמר לאה זבדני אלקים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבולון. ופרש"י זבד טוב, לשון בית זבול וכו' בית מדור. כמ"ש במדרש אגדה (במדבר ב, לב) זבולון היה מצויר עליו כמין בית שנאמר יזבלני, ומתרגמין מדור. וזהו בחינת אשה גמורה, לאה. זבד, זב-ד. אולם זבולון ממוצע בין אמהות לשפחות, כי זבולון, זב-לון. זב, ר"ת זלפה בלהה כנ"ל.

והנה ראשית יצירת האשה לחד מ"ד היתה פרצוף, ולחד מ"ד זנב. זב-ן. לשון קניה בארמית, האשה נקנית. וזה ענינו חלק הזב שבאדם שזהו שורש האשה, ולכך יכולה להפרד ממנו. וחזרת האשה לבעלה, בחינת זבח, זב-ח. והוא השורש לכל הקרבנות, שכל קרבן אינו אלא זיבה של בעליו, וכאשר זובחו מחזיר זיבתו לשורשו. ועי"כ נמשך זיבה דתיקון, מזבח מזין ומפרנס וכו'. וזהו תוקפו של בועז. זב-עו. שלא קלקל. זיבתו, פגם אות ברית קודש, אלא המתין לנשואין. ואז זכה לתקן שהזב נתעלה לזהב, ויצא ממנו דוד גימ' זהב. ועיקר מקום הזיבה דקדושה לעולם, ממקום ביהמ"ק, הנמצא בחלקו של בנימין, הנקרא זאב "בנימין זאב יטרף". זאב, א-זב. זיבה מאלופו של עולם. כי מאור השכינה השורה במקדש נמשך זיו וזיבה דקדושה לעולם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביעזר, אזוב, איזבל, כזב, עזב, בזק, ברזל, בזו, זבח, זבולון, זהב, בועז, זנב, זאב, זבד, זבל, זרובבל, נבזראד, בזו.

זב, ב-ז. והנה יש אור, ומן האור נעשה מים כמ"ש חז"ל, בבחינת אמ"ר, ר"ת אור מים רקיע. וכשם שיש את עצם האור, ויש התפשטות מן האור הנקרא זיו. כן יש את עצם המים, והתפשטותם נקרא זיבה, זב. ומי שלוקח התפשטות זו בכח נקראת פעולתו בזו. ומי שאין לו את מקור המים אלא רק את התפשטותו בלבד, זהו בזיון בזו, ויתר על כן כאשר ישנו ניתוק מן המקור וזהו זיבה דקלקול, טומאת זב. וכאשר הזיבה מתנתקת מן המקור, והזיבה עומדת לעצמה, נעשה בחינת זבל, זב-ל. אולם אמרו חז"ל, זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך. וזהו זבל, זב - ל, לעומת זהב, זב-ה. כי מהות הזהב שהוא מאיר מעין זיו. והוא מדרגת זיבה עליונה שעצמות האור מאיר במים, ומתוך הארה זו מאיר אף בזיבתו ונעשה זהב. אולם אצל יצחק אף הזבל שלו האיר יותר מן זהבו של אבימלך.

והנה זב במילוי, זי"ן, ביי"ת עולה עם הכולל ת"פ, גימ' תלמוד וגימ' לילית כנודע. כי מצד מדרגת הזיו, זהב כנ"ל, זהו תלמוד, תורה אור שמשתלשל עד היות דאביי ורבא "דבר קטן", ונעשה זיו, זהב. לעומת כך לילית, בחינת זבל, גימ' ל"ט, בחינת ל-ט, לשון קללה. והיא בחינת איזבל.

ובחינת זיבה זו דקלקול נקראת כזב, בחינת מעיין המכזב מימיו, משא"כ כאשר אינו מכזב מימיו, תמיד מחובר למקור המעיין. אולם כאשר מכזב מימיו, מתנתק מן המקור. וזהו כזב, כ-זב, דמיון דקלקול. ומדמה דקלקול מראה עצמו כאילו מחובר למקורו לעליון וזו גאוה. ומה תקנתו, אזוב, או-זב, כמ"ש חז"ל (תנחומא ישן, מצורע, ח) אין באילנות נמוך כאזוב, לפי שהשפיל עצמו, לפיכך יתרפא באזוב. וכאשר מאיר אור דתיקון של זב, כנ"ל, אולם אינו בתיקון שלם אזי אין מאיר בו אור של זיו, זהב ממש כנ"ל, אלא בחינת בזק, ב-זק.

ז - ז

ושורש התיקון בישראל, כמ"ש עם "זו" יצרתי לי תהלתי יספרו. ומתחיל בחדש ניסן, החדש הזה לכם ראש חדשים, פסח ראשון. ונתקן ע"י הקרבן, זובח, זו-בח. ונמשך לחדש שני, חודש זיו, זו-י. שבו יש תיקון לטמאי מת ששורשם בחטא הראשון, ע"י פסח שני.

ונמשך התיקון לר"ה, שבו היה הקלקול, ונעשה יום "הזכרון", זו-כרן. ונשלם בפורים דפרזים, פרוז, פר-זו. ותיקון המות בכל בית ע"י מזוזה, זו, זמה. ונתקן בפרט אצל מצורע שחשוב כמת, ע"י אזור, זו-אב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגוז, אזור, אזור, אזור, אכזריות, אחזיהו, בוז, זבלון, בזי, זונה, זיו, זמרות, זרוע, חזון, חפזון, זרעו, לוז, מזמות, עוז, בועז, גוזל, גזול, זכרון, זמורה, מזוזה, פרוז, זולל, חזקיהו, עזוז, זדון, זבדיהו, זובח, זו, זוה, זולת, זועה, זורח, זלעפות, זעום, זרות, יואחז, עזוב, זבוב, מזור, מופז, נובזראדן, נגוז, רזון.

זו, גימט' אחד, סוד הארת זיו, זו-י, הארה מן האחד, יחוד שמאחד את הנפרדים. ותחלת יחוד זה היה ראוי שיהא ביום שישי של מעשה בראשית עם שב"ק, כמ"ש בסנהדרין, שנברא אדה"ר בע"ש כדי שיכנס לסעודה מיד, לשב"ק. והיינו לייחד יום שישי ושבת. וזהו בחינת ז-ו. ו - יום שישי, ז - שב"ק. וכל זאת ע"י שיקיים ציווי השי"ת לא לאכול מעץ הדעת, בחינת מרעיבו שבע, בחינת רזון, רן-זו. ואזי היה זוכה לאור השכינה שיזרח עליו. זורח, זו-רח. ולצורך כך נצרך תוקף וגבורה, בחינת איזהו גיבור הכובש את יצרו. עוז, ע-זו. **אולם** יצה"ר שהוא בחינת זבוב, זו-בב, פיתה לחוה ואכלה מן העץ. בחינת זולל, זו-לל. ושורש אכילתה היה מן העץ עצמו כמ"ש רבותינו שלא רק שלקחה מן הפרי שהיה מעין גזול, גל-זו, "ותקח מפריו", אלא לקחה מן העץ עצמו, כמ"ש "המן העץ אשר צויתך לך לבלתי אכל ממנו אכלת". ומקום הלקיחה מן העץ היה מן הזמורה, זו-מרה. ואכלו מעץ הדעת, בחינת מרידה, זדון, זו-דן.

ושורש הקלקול כמ"ש חז"ל, בא נחש על חוה והטיל בה זוהמה. זונה, זו-נה. זוהמה, זו-המה. וע"י נתקללה ב' קללות כמ"ש בעירובין, ונעשה זוב בדמה, זו-ב. ואזי נעשה זועה, זו-עה. וע"י אכילתם נעשה בושה, בזיון, זו-בין. כמ"ש ויתבוששו. ואזי נצטרכו לחגורה, אזור, אר-זו, וכמ"ש ויעשו להם חגורת, שהוא שורש מדרגת בנים, בחינת ברא כרעא דאבוה, זרעו, רע-זו. וכמ"ש ואיבה אשית בין זרעך ובין זרעה. ויתר על כן, לא רק זרעו מחגורה ולמטה נתקלל, אלא נתקלל אף זרועו, רע-זו. והיינו שורש זרעו - זרועו. ואזי גרשם הקב"ה מן מקום האמת, ג"ע, בחינת לוז, ל-זו. מקום שאין בו שקר כמ"ש חז"ל, שהוא מעין ג"ע. ומכאן ואילך אינו דבק בפרי עצמו, אלא בבחינת קליפה קודמת לפרי, שעיקרה נגלה כנודע באגוז, אג-זו.

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בוז (בז)

מילון ערכים בקבלה
בוז (בז)

בלבביפדיה קבלה

בוז (בו)

אור א"ס

וכן ביזה נקרא שלל (עיין מצודות ציון, ישעיה, נג, יב), שלל, לשון השתלשלות, ודו"ק. וכתב רש"י (במדבר, לא, יא) וז"ל, שלל - הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטים. בז - הוא ביזת מטלטלין שאינם תכשיטין, עכ"ל.

עיגולים

אלקים עשה את האדם "ישר", והמה בקשו חשבונות רבים, סביב, עיגול. וכתב (דברים, ג, ו) ויתן ה' בידינו גם את "עוג" (עיגול) מלך הבשן ואת כל עמו וגו', ונחרם אותם כאשר עשינו לסיחון מלך "חשבון" וגו', כל הבהמה ושלל הערים בזונו לנו.

כתיב (תהלים, קיט, כב) "גל" מעלי חרפה ובוז. ובפרט לשון גל, קאי על "לעג", כמו"ש (שם, קכג, ד) הלעג השאננים הבוז לגאיונים.

יושר

ישר. ובקלקול, מתהפך ישר לשיר, לשון שיריים. וכתב במצודות ציון (שופטים, יב, ד) וז"ל, שריד (שיר-ד) ופליט, ורצונו לומר, פחותים ובזויים, עכ"ל.

שערות

עשו איש שער. וכתב ביה (בראשית, כה, לד) ויבז עשו את הבכורה. ושורש עשו, עש-ו. היפך ש"ע נהורין, כנודע. ב"ז בא"ת ב"ש, ע"ש. ועל אדום כתיב (ירמיה, מט, טו) קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד. ועל עשו הרשע כתיב (משלי, יח, ג) בבא רשע בא גם בוז.

שער, עשר. בז, גימט' תשע. ומבזה התשע מתוך עשר ונשאר אחד. ובתיקון זהו בזיון של הנבראים ונשאר אחד, אלופו של עולם. ובקלקול זהו השורש ששם ב"ן, יצאה בסוד נקודה אחת וחסר לו ט"ס.

ושרו של עשו, סמא"ל, ועליו אמרו (זוה"ק, ח"ג, רנט, ע"א) אם יתן איש כל הון ביתו באהבה בוז יבזו, דא סמא"ל, באהבה דישראל למהוי ליה חולקא

אלופו של עולם. וכתב במצודות ציון (ישעיה, יח, ב) וז"ל, בזאו, בזוז, ובא האל"ף במקום אות הכפל, וכן ימאסו כמו מים, ומשפטו "מססו", עכ"ל. והבן שכל מקום שנוסף אות א', הוא שורש הארת אלופו של עולם.

ועיין זוה"ק (ח"ב, קסו, ע"ב) על יחזקאל בן בוזי - אמאי אקרי בוזי, דמבזה גרמיה לגבי מאן דגדול מניה. ומצד כך כל הנבראים ביחס לא"ס בבחינת בזיון, ודו"ק.

צמצום

סילוק הא"ס, אור א"ס, זהו בזיון המקום. ובפרט נקרא בזק - שם מקום (שמואל, א, יא, ח). בזק, בז-ק. וכתב במצודות ציון (יחזקאל, ז, כא) וז"ל, וחללוהו - מלשון חולין ובזיון, עכ"ל.

וכן צמצום, צר. וזהו במקום. ובנפש נקרא צעיר, צר-עי. והוא לשון בזיון, וכמ"ש במצודות ציון (מכה, ה, א) וז"ל, צעיר - קטן ונבזה, עכ"ל. ואמרו (אבות, פ"ד, מ"ג) אל תהי בז לכל אדם, ואל תהי מפליג לכל דבר. בז - צמצום. מפליג - התפשטות. דבר והיפוכו. ומצד התיקון, בוז ר"ת, זקן ובחור.

עז. ואמרו (סנהדרין, ס, ע"א) הפוער עצמו לפעור הרי זה עבודתו, אע"ג דמיכוין לביזוי. עיי"ש (סא, ע"א). ואמרו (פסחים, קיח, ע"א) כל המבזה את המועדים כאילו עובד ע"ז. ועיין סנהדרין (צט, ע"א) שע"ז נקרא ביזוי. ובפרטות בז הוא בחינת ע"ז הנקרא בעל זבוב, ר"ת זב.

קו

קו שורש ההשתלשלות, בחינת "עילה ועלול", ומצד הקלקול נעשה "התעללות". וכתב במצודות ציון (שמואל, א, לא, ז) וז"ל, התעללו - ענין לעג ושחוק ובזיון, עכ"ל.

ענין מאכל, כמו מפת בג המלך (דניאל, א). או לבג כמו לבז, והגימ"ל הוא במקום הזי"ן באטב"ח, עכ"ל. והוא דין "בזיון אוכלין". ושורשו שלחן ה', מקום שורש האכילה. וכתוב (מלאכי, א, ז) באמרם "שלחן ה' נבזה הוא.

עינים - שבירה

בשבירה נפלו רפ"ח ניצוצות, כנודע. רפ"ח - חר"ף, אותיות שוות. וכתב במצודות ציון (שופטים, ה, יח) חרף - ענין בזיון.

תהו, וכתוב (תהלים, קז, מ) שופך בוז על נדיבים ויתעם בתוהו לא דרך.

אמרזו (תוספתא, מנחות, יג, כב) א"ר יוחנן בן תורתא, מפני מה "חרבה" שילה, מפני בזיון קדשים שבתוכה. ועיין רש"י (זכריה, ד, י).

ראיה בדרך בזיון, כמ"ש במצודות ציון (שה"ש, א, ו) וז"ל, תראני - ענינו הסתכלות בדרך בזיון, וכן (יחזקאל, כח, יז) לראוה בך, עכ"ל. וכתוב (תהלים, טו, ד) נבזה בעיניו נמאס.

שבירה, מיתה. וכתוב (משלי, יט, טז) בווה דרכי ימות.

ובתיקון יחזקאל בן בוזי, יחזקאל לשון חזי, בן בוזי, כמ"ש חז"ל, שביזה עצמו על דברי תורה.

ולהיפך יש דין של ביזוי המת. עיין ב"ב (קנ"ד, ע"א). ושורשו מדין לאו דלא תלין נבלתו. והוא ביהרג ואל יעבור. עיין דובב מישרים (סימן נח). ועיין ברכות (יח, ע"א). וסנהדרין (מז, ע"א).

עתיק

כתיב (תהלים, לא, יט) הדברות וגו', "עתק" בגאווה ובוז.

אריך

אורך, אור-ך. ונקרא בזק, בז-ק. וכתב במצודות ציון (יחזקאל, א, יד) וז"ל, בזק - כמו הברק, כי זסשר"ץ מתחלף, עכ"ל.

ולהיפך בזבו, גנז. בחינת אור הגנוז.

בהדייהו. עיי"ש. ובגדי עשו החמודות. בגד עולה בגימט' בז. ועיין ברכות (סב, ע"ב) כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם.

אזן

נגלה בה אות ה'. ואמרזו (כתובות, ז, ע"א) המבזבז אל יבזבו יותר מחומש.

חוטם

תרח - רתח, כנודע. וכתב בלקוטי תורה (איו"ב) וז"ל, איוב בן יכמה היה, כי עוץ מת בלא בנים, יכמה בוז אחיו והוליד איוב וכו', דע כי גלגול איוב ואשתו הם תרח ואשתו, עכ"ל, עיי"ש.

נחור, חרון, כנודע. ובנו בוז (בראשית, כב, כא). ועיין לקוטי תורה (ורא) וז"ל, הנה ילדה מלכה גם "היא בנים לנחור", ר"ת הבל, וכו', עוץ בכורו היינו קין, בוז היינו הבל, עכ"ל.

חרון אף, כעס. וכתב במצודות ציון (שמואל, א, ב, יז) וז"ל, נאצו - הוא ענין כעס, כמו (נחמיה, ט, יח) נאצות גדולות, והושאל אל הבזיון, כי המבזה למי, הוא מכעיסו, עכ"ל.

ועיין ירושלמי (יבמות, פט"ז, ה"ג) בדין אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם, שהביאו מקרא על ירבעם שניגפו ה', ולר"ל ניגף על שביזה את אחיה השילוני. ושורש הנגף היה בחוטם, ודו"ק.

ובדרך רמז, בוזי, ר"ת ואל זועם בכל יום (תהלים, ז, יב).

פה

דיבור - תפלה. וכתוב (תהלים, קב, יח) ולא בזה את תפלתם. ומתפללים אל תביאני לידי בזיון (ברכות, ס, ע"ב).

יריקת הפה, היא דרך ביזוי. ולכך מלך אין בו דין חליצה.

קללה בפה. וכתב במצודות ציון (שמואל, א, ג, יג) וז"ל, מקללים - ענין בזיון, כמו (מלכים, א, ד, ח) קללה נמרצת, עכ"ל. וכתוב (ש"ב, יב, ט) מדוע בזית את דבר ה'. וכתוב (במדבר, טו, לא) כי דבר ה' בזה.

מאכל הפה. וכתב במצודות ציון (יחזקאל, כה, ז) וז"ל, לבג - מלשון בזה ושלל והכתיב לבג, והוא

אבא

מרדכי, יסוד אבא, כנודע. וכתוב (אסתר, ג, ו) ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו.

תפילין מוחין דאבא ואמא. ואמרו (ברכות, כג, ע"ב) שאסור לשים תפילין תחת מרגולותיו, שנוהג בהן מנהג בזיון. ועיין ב"ב (קה, ע"ב).

אמרו (סנהדרין, נב, ע"א) היה ר"מ אומר, מה ת"ל את אביה היא מחללת, שאם היו נוהגים בו קודש נוהגין בו חול, כבוד נוהגים בו בזיון.

אמא

אם המניקה בשדיה. ובקלוקל לשון שד נהפך לשדד. וכתב במצודות ציון (ירמיה, מט, כח) וז"ל, ושדדו - ענין עשק וביזה, עכ"ל.

כתיב (משלי, טו, כ) וכסיל אדם בוזא אמו. וכתוב (שם, כג, כב) ואל תבוזו כי זקנה אמן. וכתוב (שם, לח, יז) תלעג לאב ותבז ליקהת אם.

ונחלקו (בתמורה, ל, ע"ב) לגבי ולד הנרבעת אם אסור או מותר, ואמרו, אמר ר' הונא בר חנינא אמר ר' נחמן, מחלוקת שנרבעו כשהן מוקדשין, דר"א סבר ביזוי מילתא, ורבנן סברי לא.

ז"א

ז"ק, בחינת "אלה", גימט' ל"ו, כנודע. וכתב במצודות ציון (ירמיה, י, יא) וז"ל, אלה - בזה, לשון ארמי כלשון עברי, וכן אלה מאניא (עזרא, ה, טו), עכ"ל.

חיבור ז"א עם נוק'. עיין זוה"ק (ח"ג, נד, ע"ב). חיבור זר"ן, בוז, ר"ת זכר ונקבה בראם. עיין בקידושין (מה, ע"ב) בדין קידושי איש את האשה ע"י בזיון, בקידוש בירקא או בשוקא.

כתיב (אסתר, א, יז) להבזות "בעליהן" בעיניהן. ועיין גיטין (כד, ע"א) בדין בזיון הבעל.

אדם. ואמרו (אבות, ד, ג) אל תהי בז לכל אדם.

כלי. ואמרו (סוכה, מב, ע"א) שלקחת ד' מינים ע"י כלי, הוא דרך בזיון.

נוק'

בחינת נר. ומצד התיקון נקרא בזין. וכמ"ש במצודות ציון (מלכים, א, ז, מט) וז"ל, והנרות עשויים

כעין בזיכין, עכ"ל. והבן שהיה לנר פרח, היפך חרף, בזיון. עיין ערך קטן עינים - שבירה. ובנר נתקן בזיון דקלקול, כי הרוצה להחכים ידרים, חכמה, כבוד. עיין ערך קטן חכמה.

ומצד הקלקול, הנוק' היתה בתחילה זנב, זב-ן. וזהו שורש ביזוי סוטה, עיין סוטה (ח, ע"ב). בוז, ר"ת זימה ונבלה בישראל. ובתיקון, ד' נשות יעקב, ור"ת שלהם כנודע, ברו"ל, ז-ב, ר"ת זלפה בלהה, השפחות, ודו"ק.

ארץ ישראל. ומצד הקלקול אמרו (במדבר, יד, יג) ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפינו יהיו לבוז, הלא טוב לנו שוב מצרימה. והוא היפך ביזת מצרים. ואזי כתיב (דברים, א, לט) וטפכם אשר אמרתם לבזי יהיה וגו', המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוהו.

במלחמה זכרים נהרגים, ונשים וטף והבהמה נעשים שלל ביזה, כמ"ש (דברים, כ, יד).

עניא דלית לה מגרמה כלום, עני. וכתוב (תהלים, כב, כה) לא בזה ולא שקץ ענות עני.

כתר

בז, עולה ט', והיינו ב - חכמה ובינה. ז - ז"ת. ובערך להארת הכתר כל הט', חו"ב וז"ת, הם מבוזים.

סוד נזיר. ואמרו (נזיר, מה, ע"א) וגלח הנזיר פתח אהל מועד וכו', א"כ דרך בזיון הוא.

חכמה

כבוד חכמים ינחלו. והיפך כבוד, בזיון. וכן נקרא כבוד מלשון כבדות, והיפוכו קלות, כמ"ש במצודות ציון (שמואל, ב, יט) וז"ל, הקלתני - מלשון קלות ובזיון, עכ"ל. ובחינת קלות זו הוא בחינת קללה, עיין ערך קטן פה. וכתוב (ש"א, ב, ל) כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

והחכמה, ראשית, בחינת בכור, ועליה כתיב (בראשית, כה, לד) ויבז עשו את הבכורה.

וכתיב (שה"ש, ט, טז) וחכמת המסכן בזויה. וכתוב (משלי, א, ז) חכמה ומוסר אוילים בזו.

קודש. והוא דין בזיון קדשים. וכתוב (יחזקאל, כד, ח) קדשי בזית. עיין מנחות (סג, ע"ב), ותמיד (לא, ע"ב), ועוד.

בזיון כתבי הקודש, מצילים אותם מפני האש. עיין שבת (קטו, ע"א). וכתוב (איוב, יב) לפיד בוז לעשתות שאנן.

יראה. וכתוב (משלי, יג, יג) בז לדבר יחבל לו, וירא מצוה הוא ישלם.

זהב, זב-ה. ובו עיקר הביזה, וע"ש כן נקרא בז, כי בשורש בז זהב, בז-ה, ביזה.

תפארת

אמת ליעקב. והיפוכו שקר, כזב. כ-זב. היפך בז. **וכאשר** נגלה בתורה, זהו דין בזיון ס"ת, כמ"ש (מסכת סופרים, פ"ג, ה"ט) לא ישמיט אדם ס"ת מחיקו ויחלצנו בו, שנוהג בו דרך בזיון. וכן בשאר ספרים, כמ"ש (שם, שם, טז) אין זורקין ספרים ממקום למקום, ואין נוהגים בהם דרך בזיון, ועיי"ש דינים נוספים מדין בזיון. וכתב השל"ה, ביזוי אחד של תורה, דוחק ק' שמחות. וביזוי התורה כגון הלל ושכנא, הלל עסק באורייתא, שכנא עביד עיסקא, לסוף אמר ליה תא ליערב וליפלוג, יצאה בת קול ואמרה אם יתן איש כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו. ועיין בהרחבה בסנהדרין (צט, ע"א) בביאור קרא כי דבר ה' בזה. ועיי"ש מהו אפיקורוס.

נצח

נז"ה, תרי רגלין. וכתב במצודות ציון (שמואל, א, ב, כט) וז"ל, תבעטו - הוא ענין בזיון, והמשיל לבהמה הבועטת ברגליה, וכן (דברים, לב, טו) וישמן ישורון ויבעט, עכ"ל. ובמרגלים (לשון רגלים) כתיב לשון נאצה, וכל מנאצי לא יראה (במדבר, יד, כג). נאץ לשון בזיון, כמ"ש במצודות פעמים הרבה. ראה לדוגמא ישעיה (ס, ד).

דרך. וכתוב (משלי, יט, טז) בזה דרכיו יומת. וכתוב (שם, יד, ב) ונלוז דרכיו בוזוה.

נז"ה, בניו - זרעו. בוז ר"ת בניו וכל זרעו.

הוד

נז"ה, ממונו של אדם המעמידו על רגליו. וזהו בז, לשון ביזה, ממון. כי ממון יש לו שווי. וכן שווי נמדד בממון, כמה ממון שווה. ולעומתו ביזוי, וכלשון החשק שלמה (שורשים, ערך בז) וז"ל, בבזיון הוא שולל ממנו כל שיווי כאילו אינו שוה כלום,

אמרו (מנחות, צט, ע"א) תני ר' יוסף, מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון, מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו שאין נוהגים בו מנהג בזיון.

בינה

נ' שערי בינה, וכאשר מצרף מצד הקלקול לבזיון, נעשה מ"בזה" "נבזה" (תהלים, קיט). והוא בחינת י-ם, נ', ביזת הים.

יין. וכתוב (שה"ש, ח, א) אשקך גם לא יבוזו לי.

ב' נביאות, חולדה ודבורה. כנגד בינה ומלכות. וחולדה הפסידתה נבואתה על שאמרה לאיש הזה בלשון ביזוי. זה לשון הלכותי ש"ס (מגילה), עיי"ש.

לב מבין. וכתוב (תהלים, נא, יט) לב נשבר וגדכה אלקים לא תבזה. וכתוב (משלי, יא, יב) בז לרעהו חסר לב.

דעת

משה. ומיתתו תלויה במלחמת מדין. ובה כתיב (במדבר, לא, ט) וישבו בני ישראל וגו', בוזו.

חסד

מים. ואמרו בזה"ק (פנחס, רנו, ע"א) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וגו', מאי בוז, יומא תנינא ויומא שתיתא, ויומא שביעא דסוכות, דבהון מנסכים מים ויין. ועיין ריש תענית שבימים אלו ב-ו, י, יש אותיות מים.

לבן, ובקלקול נתהפך לנבל. והוא לשון בזיון, כמ"ש במצודות ציון (יחזקאל, יג, ג) וז"ל, הנבלים - הפחותים והנבזים, עכ"ל.

אהבה. וכתוב (שה"ש, ח, ז) אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו. ועיין רמח"ל (בראשית) שכתב בוז, בגימט' אהבה, עם הכולל. וכתוב (ויקרא, יט, יח) ואהבת לרעך כמוך. ולהיפך כתיב (משלי, יד, כא) בז לרעהו חוטא.

וכן נדיב שנותן, חסד. וכתוב (תהלים, קז, מ) שופך בוז על נדיבים. וזהו דין ביזוי "מתנות" כהונה.

גבורה

אש. וכתב במצודות ציון (משלי, ג, לה) וז"ל, קלון - בזיון, והוא מלשון קלוי באש (ויקרא, ב), כי בעבור הבזיון יתאדם הפנים כאלו נקלה באש, עכ"ל. ומצד

מעשה. וכתוב (ש"א, טו, ט) וכל המלאכה נמבזה לנו.

מצוה. ואמרו (שבת, כב, ע"א) משום ביזוי מצוה.

רוח

גסות הרוח, תקנתו ישפיל עצמו כאזוב, או-זב. וכל קטן בחינת בוזי. וכמ"ש (במדבר, יד, לא) וטפכם אשר אמרתם לבזי יהיה. וכתוב (זכריה, ד, י) כי מי בז ליום קטנות.

נשמה

הנשמה - בזה לכל ענייני עוה"ז.

חיה

חי, והיפוכו בזיון, שהוא אבזריהו דשפיכות דמים, מלבין פני חבירו, מסתלק חיותו.

אמרו (סנהדרין, מז, ע"א) כל העושה לכבודו של חי, אין בו בזיון למת.

יחידה

משיח בן דוד, יהודה, ע"י מעשה תמר. ושם כתיב (בראשית, לח, כג) ויאמר יהודה, תקח לה פן נהיה לבוז. ונולד ממעשה בועז ורות. בועז, בוז-ע. ולכך נתגלה בוז בדוד. עיין ערך קטן מלכות. ועיין אבן עזרא (זכריה, ד, י) וז"ל, ומלת בז מן עלומי העין, עכ"ל, ודו"ק, בז - בעו.

וכו', מזה שיוורה "בז" על הבזיון הנקרא ה"ביזה", דהיינו שלל המלחמה "ביזה", והוא מלשון בזיון, הן בבחינת הלוקח שנוהג בו מנהג בזיון שלוקחו בחנם בלי מחיר, כאילו לא היה שווה כלום, והן מבחינת הבעלים שמבזין אותו ואינם חוששין לו עוד, עכ"ל. וזהו ביזת הים, ונעשה זוטו של ים, הפקר.

יסוד

מדרגה ששית, שש. וכתב במצודות ציון (ישעיה, י, יג) וז"ל, שושתי - כמו שוסתי בסמ"ך, והוא ענין ביזה ושלל, כמו (ש"א, כג) שוסים את הגרנות, עכ"ל. **ושכם,** חלקו של יוסף, ובה כתיב (בראשית, לד, כז) ויבזו העיר. בז, ר"ת בן זקונים, וזהו יוסף. ועיין קהלת יעקב (ערך בוז) וז"ל, ר"ת בחינת ו' זעירא, עכ"ל.

ברית. וכתוב (יחזקאל, טז, נט) אשר בזית אלה להפר ברית.

מלכות

צדק - יסוד. צדקה - מלכות, כנודע. ואמרו (ב"ב, יא, ע"א) ת"ר, מעשה במונבו (לשון ביזה) ה"מלך", ש"בזבו" אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת לצדקה.

מלכה. וכתוב (בראשית, כא, כ) הגה ילדה מלכה וכו' ואת בוז.

דוד. וכתוב על מיכל בת שאול (ש"ב, ו, טז) ותבז לו בלבה.

בזיון מלכות, וכמ"ש (אסתר, א, יח) והיום הזה תאמרנה שרות פרס ומדי אשר שמעו את דבר המלכה לכל שרי המלך וכדי בזיון וקצף. וכתב בשערי אורה (שער ח) וז"ל, במי שלובש בגדי מלכות ועוסק במלאכה פחותה, היש ביזוי גדול מזה, עכ"ל.

נפש

כתב במצודות ציון (יחזקאל, טז, נז) וז"ל, השאטות - ענין בזיון, כמו בשאט נפש, והוא מלשון ארמי, כי ויבז עשו (בראשית, כה) ת"א, ושט עשו, עכ"ל. וכתוב (ישעיה, מט, ז) לבז נפש.

מילון ערכים בקבלה

בוז (בו)

בסוגיות הבזיון שייך לסט"א, לע"ז, כמ"ש (זוה"ק, ח"א, קסד, ע"ב) ובגין בזיונא דע"ז, שוי לון (רחל) תחותה, עד דלא יכיל למללא, דהא כד איהו מתתקן למללא, מכבדין (מלשון כבוד) ומרביצין קמיה, והשתא מה כתיב (בראשית, לא) ותשב עליהם. וזהו שורש הדין לקרוא שם גנאי לע"ז. ועיין ספד חסידים (אות תתשנ"ה) לגבי קרבן פסח במצרים.

אולם מאידך, בו ית"ש אין בזיון כלל, ולא בכל ברואיו, כמ"ש (שם, ח"ג, קו, ע"א) ובכלא עביד קב"ה שליחותא דיליה, ולית לן לאנהגא קלנא בכל מה דאיהו עביד, עיי"ש. וק"ו בישראל, וכמ"ש בספר הפליאה (ד"ה והבן שאתה מברך השכינה) וז"ל, ואל תקרא לשום בר ישראל שום שם בזיון ואפילו דרך שחוק, כי כולם נקיים וקדושים, עכ"ל.

והשורש, כי ישראל בחינת ראש, ישראל, לי-ראש, כנודע, ואמרו בחולין בפרק כיסוי הדם, ושפך את דמו וכסוהו בעפר, במה ששפך יכסה, שלא יכסנה ברגל (רגל - היפך ראש) שלא יהא המצוה בזוי עליו. ועיין שושן סודות (אות יא, ז' כללים בעבודת ה') וז"ל, שלא תהא המצוה בקלות ראש ובביזוי, עכ"ל. והיינו היפך כובד ראש. וזהו קלון לשון ביזוי, קל, היפך כובד.

והשורש הכבוד, בחכמה, כבוד חכמים ינחלו, והיפוכו בזיון, בז, גימט' ט', והיינו ביזוי ט' ספירות תחתונות, מחכמה ועד מלכות, זולת הכתר שהוא למעלה מן הראש.

וביתר דקות, שורש עלמא דתיקון מלך הדר, מלך שמיני ממלכי אדום כנודע, ולעומתו ז' מלכים שמתו, והם בחינת בזיון, היפך הדר. ולכך חלקו של עשו הוא בזיון, כמ"ש בהרחבה

בסוגיות במחשבה ערך זה. ובדקות, בזיון, אותיות זיו-בן. ויעקב - ישראל, הוא בחינת בן-זיו, ולעומתו עשו בחינת בזיון. יעקב, ישראל, לי-ראש, בחינת כבוד כנ"ל, כבוד חכמים, איש תם יושב אהלים. לעומתו עשו, ידו של יעקב אוחזת בעקב עשו, שהוא מעשה של בזיון, שביזה יעקב את עשו, בחינת רגל כנ"ל שלא יכסוהו ברגלו שהוא דרך בזיון.

וכתב הר"א אבולעפיה בספרו מצרף לכסף, וז"ל, והזריקה מורה על בזיון הדבר הנזרק, עכ"ל, עיי"ש. זרק, זר-ק. והוא השורש לעבודה זרה (לשון זרות), שיש בה דין בזיון. והוא שורש לחטא העגל, ב-ז, אותיות אחרי ח-ג, והוא בחינת חג לה' מחר שנאמר בעגל (שמות, לב, ה). ושם כתיב (פסוק ו) ויקומו לצחק, היפך כבוד ראש, נעשה קלות ראש, קלון ובזיון.

ותיקון כח הבזיון באדם עצמו, שיבזו את כבודו, וכמו שכתב בשערי קדושה (ח"ד, ש"ג, ומקור דבריו בחובות הלבבות) וז"ל, אשר לא תרגיש נפשך בכבוד המכבדך, ולא בזיון המבזך, עכ"ל. והוא נקרא ה"השתווית", כמ"ש.

נמצא, כבוד לקב"ה וכל ברואיו - שלוחיו. בזיון לע"ז וכל שלוחיו. ובזיון כבוד עצמו.

וביתר דקות, שורש עלמא דתיקון מלך הדר, מלך שמיני ממלכי אדום כנודע, ולעומתו ז' מלכים שמתו, והם בחינת בזיון, היפך הדר. ולכך חלקו של עשו הוא בזיון, כמ"ש בהרחבה

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
ביזא - ביזאה - בזי - בזיתא - ביזיני

מילון ערכים בארמית

ביזא - ביזיאה - בזי - בזיתא - ביזיני

ביזאה, דורון נאה, בחינת זבת חלב ודבש, והבן.

ובקלקול מקום זה הוא מקום יניקת השדים, שנקראים שדים מלשון שיונקים מן השד, שד - שדים (עיין רד"ק בספר השורשים, ערך שדד). ומשם שורש בז, מלשון ביזה, בזז.

וכן הוא גם מלשון בזיון, כי עיקר הוד יופיה של אשה במקום שדיה, כמ"ש גבי גחזי. ולכך שם מקום כבודה שמתכבדת ביופיה. ולכך זהו גם להיפך מקום הבזיון. ולכך כתב בערוך הנ"ל שביזאה הוא דורון נאה, בחינת הוד יופיה של אשה, וי"מ כיבדו שד שמן בשלחן נאה, וכן עטניו מלאו חלב, והבן.

עוד כתב בערוך שם, וז"ל, (ב"ב עד, סנהדרין קי) אחו' ליה תרי בזי דהוה נפיק מבי חיטר דקוסרי מבינייהו. ס"א, אזלי וחזאי ההיא ביזתא דסליק תתא מיניה (גדרים, סו), מטה אעולי ואפוקי בביזיני דרגא אעילי ואפוקי באבקתא, פירוש בזיוני, נקבי העצים מכניסים החבלים באבקתא כלולאות ועונבים אותם מבפנים (ב"ב, לו), א"ר ישמעאל, והוא דבזויי בזויי, פירוש, מבוקעות שורה בתוך שורה, וכו', עכ"ל. ונקב נקרא לשון בז, כי נקב בדבר הוא חסרון, בזיון. וכן התוך שלו נבזז ונלקח ועי"ז נעשה חור - נקב.

כתב בערוך ערך בז, וז"ל, לייט ביזא דבן אוניק (ב"ר, ס"ה, ובירושלמי פ"ק דכלאים, הל"ז), לענין ארורה האדמה. ובפסיקתא דזכו' לענין עשו, פירוש לשון יון "שדים" ביזיאה. ובב"ר (פל"ד), וירא את ריח הניחוח, לאוהבו של מלך שכיבדו ביזיאה דסקוס נאה עמד בנו ולא כיבדו עמד בן בנו וכיבדו. פירוש ביזיאה, דורון נאה. וי"מ כיבדו "שד" שמן בשלחן נאה. עטיניו מלאו חלב, תרגום ביהוי איתמליאו חלבא. לישנא אחרינא, תדוהי (א"ב, בנוסחאות דידן אין בויאה כתוב) ביזוי כתוב, עכ"ל.

עוד כתב שם וז"ל (כתובות, קיב) דור שבן דוד בא קטיגוריא בת"ח, כי אמריתה קמיה דשמואל, א"ל צירוף אחד, דכתיב ועוד בה עשירה ושבה והיתה לבער. בי ר' יוסף אמרי, בזויי ובזווי. (סנהדרין, צד), מאי ובגד בוגדים בגדו, אמר רבה ואיתימא ר' יצחק, עד דאתו בזויי ובזווי דבזווי, פירוש באים שוודדים על ישראל, ובאים שוודדים אחרים ושוודדים השוודדים עמהן. הבוגדים ריקם, תרגום בונין וסורקין, עכ"ל.

העולה מתוך דבריו, שלשון בז, עיקרו במקום השדים, ובמקום זה יש זיבת חלב, כמ"ש (שמות, ג, ה) זבת חלב. זב-בז. וכמ"ש שם בערוך, וז"ל, (ויק"ר, פ"ט), כי יזוב זוב דמה והכה את הבית הגדול רסיסים ואת הבית הקטון בקיעים, א"ר הונא, דמי הדין חסא להדין ביזא, מן הדין חסא לית מניה אלא רסיס, מן הדין ביזא וכו' (א"ב, ביזא כמו בזעא, ובנוסחאות דידן כתוב הדא חסא אית מינה אלטוס, והדין ביזעא לית מינה אלטוס), עכ"ל. והבן שבשדים יש זיבת חלב, שבז לרסיסים. ולכך

